

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

sürgünlerin dergisi

veryüzüne sür
kaçak yayın

mayıs 2005 sayı: 25 2.50 YTL 2.500.000 TL kdv dahil

OS 3.50 - NEDERLAND 3.50 EUR - FRANCE 3.50 EUR - GB 2.70 GBP

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

LeMan
Dergi Grubu

Yirmili yaşlarını süren bir genç
adamla olgun bir kadının aşkı

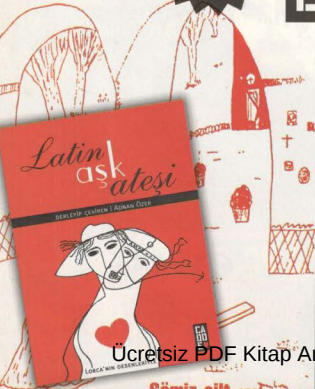
“Kadın; hem
şairi, hem
sığırcık kuşunu
hem mükemmel
bir noteri
andıran
şaşırtıcı hayvan.”

Colette

ÖZEL FİYAT
5 YTL
5.000.000TL

CA
PO
E

AMOR

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Şömez cilt 180 gr kuşe

MOZART'IN BERBERİ

WOLF WONDRA TSCHKE

Wondratschek hep
çözülmesi zor
şeyler yazardı, tıpkı
Ronaldinho'nun
Chelsea'ye attığı
ikinci gol gibi...

O hep sözünü
ettikleri aşk,
bu aşk mı,
benim yaşadığım
aşk mı?

ÖTEKİ AŞK
NAFER ERMİŞ

KAKAK

Sayı | 25
Mayıs 2005

AYLIK YEREL
SÜRELİ YAYINDIR

Sahibi

LM Basın Yayın
Ltd. Şti. adına
Tuncay Akgün

Yayın Yönetmeni
Tuncay Akgün

Yayın Danışmanı
Adnan Özer

Editor

Aslan Özdemir
aslanozdemir@ileman.com.tr

Sorumlu

Yazışları Müdürü
Ayhan Erdoğan

Grafik Tasarım
Tanzer Ercanpolat

Fotoğraflar

Sinan Göksele

Dizgi

Nurgül Sedef Kıran

Düzeltili

Hüseyin Kıran

Müessesle Müdürü

Ali Yavuz

Satış Müdürü

Cengiz Kocali

Baskı Sorumlusu

Ali Polat

Abone-Reklam

Seyiç Selvi
0212 - 292 94 50/119

E-Mail

kacak@ileman.com.tr

Telefon

0212 - 292 94 50
292 95 51 (4 Hat)

Fax:

0212 - 292 44 91

Adres

Finizgazi Mahallesi
Defterdar Yokuşu No: 47
Beyoğlu / İstanbul

Baskı

LeMan Matbaası

Telefon

0212 - 858 00 93 (Pbx)

Dağıtım

BBD Merkez

Nihat Genç

34

Kaçak Dosya

ORHAN PAMUK

16

Adnan Özer

12

Kaçak Söyleşi

30

George Orwell

Oktay Taftalı

4

Kibarizmin Ardından

FOTO-ROMAN MUTLU EDEBİYATÇI YOKTUR

32

Paulo Coelho

Petrus ve İyi Dövüş

5

Cezmi Ersöz 22

Elif Türker Yeni Dünya Mitolojisi VAROLUŞÇULUK

42

Ne Olur Konuş Onunla

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Kibarizmin Ardından

Popülerdünyanın insanlarıyla, popüler olmayan dünyanıninsanları arasındaki ilişkiler, dostluk ve yakınlıklar, başkalarının ilgisini pek çekmez. Popülerinsanların ilgi çekmeyen, olağandostlukları, popülerlişkilerininonlardadoğurduğu yorunluğuden geleminbir imkandırbelki. Onedenlebu ilişkilerin havası ve anlamı dabrbaşkadır.

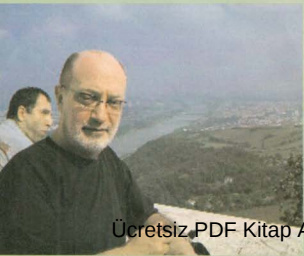
Can insan Melih Kibar'la, tadına doymaya fırsat bulamadığımız dostluğumuz da, bu min valüze oluşmuştu. Ne diyeyim, ölüm gözün kör olsun.

Piyasadamüziyenlikuyaptığımyıllar boyunca, Melih Kibar'labazı ortamlarda keşimemize rağmen, kendisiyle yakından tanışmak kismet olmamıştı. Onunla şahsi olarak tanışmamız, iki yıl önce müziklerini yaptığı bir tiyatro projesine rast geliyor. Kendisinitanıyan herkesin vur guldığı gibi, canayakın, içten veesprililişiligidolayısıyla, tanışmamızınneticesi, sıkıbir muhabbete dönüşmüştü.

Şarkılarını bütün Türkiye'nin yıllar boyu mırıldandığı bu dost insanla, kimsenin farketmediği alakasız bir kah veda milli maç izlemek, yine kimsenin ihtimal vermeyeceği birbol keçe lokantasında kayıntı yapmak gibi, çok kısa, amaçok güzelanılar yaşadık. Hey gidiMelih abi, hey.

Ewelki sene, yazın en sıcak ve dayanılmaz günlerinden birisi, uzakladabir yurdumsınası kıraathanesinde oturuyoruz, Melih abi aslasusmayan telefonunu kapatmış, iki dakkakafa dinlemekniye-tinde:

- Melihabi, birpişti atalım mı, pas geçtiliabi?
- Sıcak be Oktayım, çekilmez.
- Abibiraz rüz gâr mıçıktıne?
- Yok be Oktayım, sıcak valla.
- Abibakbiraz esiyor galiba, serinledi...

- Tabitabi, azönce pen guenler geçtiburadan.

-

Bir gün abî'nin stüdyo'ya uğramıştım, çömek vererek, özene bezene kurduğu "Melki stüdyosu", en gelişmiş teknikcihazlar ve kayıtmkânlarıyla, benim de iştahımıkabartmış olacakkı:

- Abisesim yaramaz amabirkasetde bana yapsakdiyorum, hani mazide çalıcılık, müziyenlikolayımızda var.
- Tabi hemen, geçiçeri soyun!
- Abinasılbikasetyapcazki?
- Pop, fantezi ne istersen.
- Abiben gazel veyakasidedokuyum diyorum, müstezat daolur.
- Ha, oldu o zaman.

O, şakacı ve esprililişiligininyanısrailik gençliğimizeşekil veren, sembollerden birisiydi. 70'li yılların ikinci yarısında, kız liselerinin önünde voltaatarken, işaretparmağımıza doladığımız hercazincire, ısılgımızla onunşarkılarınaşık ederdi.

Bu anlamda diyebilirim ki, eğlencenin, henüzinsan öğütenkanlı kapitalistbir endüstriyedönüşmediğıyillardaMelih Kibar, popmüziğimizin en olgun, enkalıcı şarkılarınıyapan insandır. Onunbesteleriyle hayatbulan onlarca şarkıcı ve oluşturduğu göz gün 'müzikalite'ri dikkatealındığında, müzikdünyamızda, ortayabir - izm'in; Kibarizm'ininçıkktığı görülecektir.

Sezen Aksu'nun arabesk kırması şarkılarıyla birlikte, ne olduğu belirsizfantezi birpop patlamasınnyasandığıyıllarda ise, Melih Kibarbu ortamabelirli birmesafekoymuş vedahaçok stüdyoyönetmenliğiyaparak, müzik yaşantısını sürdürmüştü. Kendisiyle yaptığımızuz uzadıyasohbetlerde, en çokaltını çizidiğısey; toplumun heralanında olduğu gibi, popüler müziktede, dehşetli bir cehaletin ve düzyesizliğin, cansıkıcı olduğuuydu.

Kendi deyimiyle: "müzik'imüzük, 'piyano'yupiyonadiye telafuzeden bir güruhun, haketmediğıölçüdemüzik dünyasındaetkili olması, memleketteki yaygın çürümenin göster gelerinden birisiydi. "Pop dahıolsa, bu işler bu kadar kolay, bu kadarucuz olmamalı" diyordu. Haklıydu.

Bir gün, "kalk gidelim evdebalık yapar, bahçede oturdemleniriz" demişti. "Abiyen geyezahmet vermeyelim" dediğimde, "balıkları ben yaparım sen takma kafayı" dedi. Kalktık gittik. Bahçede sevgili Ethel Abla'nın kurduğu şahane sofrada, abinin hazırladığı balıktan yerken, bir günhep birlikte, Akdeniz çanağında tatılyapmaktanfalan konuşmuştuk.

Enson telefonda, "duaet iyileşeyim, senin oralara gelip birtatıl yapalım, hatta bırakayım bu yorucu, stresli ortamları, bir gıda market açıp, keyfimize bakalım" demişti. Kismet olmadı. Ne yapalım? Kayıplarımızın ardından, yazıdır vefa'yı kalıcı kılan dersek, tesselli olur mu acaba?

Abî Melih Kibar'ın Veda ve Birkaçı

Petrus ve İyi Dövuş

1986'da ilk ve tek seferliğine "Santiago Yolu" olarak bilinen hac yolculuğunu yaptım. Dik bir yokuşu tırmandığımızda ufukta küçük bir kasa-ba gördük ve işte tam o anda rehberim olan Petrus (gerçek adı bu değil ama ben ona böyle hitap ediyorum) bana şunları söyledi:

"Çevrene bir bak ve gözlerini tek bir şey üzerine kilitle, ondan sonra da sana söylediğim sözler üzerine yoğunlaş."

O mesafeden seçebildiğim tek şey olan kasa ba kilisesinin tepesindeki haça gözlerimi diktim. Petrus konuşmaya başladı:

"İnsan hayal etmekten asla vazgeçemez; tıpkı yiyeceklerin vücudumu beslemesi gibi hayaller de ruhumu besler. Çoğu zaman hayatımızda, hayallerimizin yıkıldığını, tutkularımızın engellendiğini görürüz. Ama yine de hayal kurmaya devam etmemiz gerekir, yoksa ruhumuz ölür. Aşağıdaki topraklara çok kanlar döktü ve İspanya'nın yeniden fethi için en acımasız savaşlardan biri yapıldı. Kim haklıydı, kim haksız, bu önemli değil. Önemli olan her iki tarafın da iyi savaş için orada olmasıydı."

Biz iyi savaşı verdik çünkü kalplerimiz öyle olduğunu söylüyordu. Kah-

ramanlıkların önemli olduğu, şövalyeler döneminde bu kolaydı, çünkü fethedilecek çok toprak, yapacak çok iş vardı. Ama günümüzde dünya çok farklı ve iyi savaşı artık savaş alanlarında değil içimizde veriyoruz. İyi savaş hayallerimiz adına verdiğimiz savaştır. O hayaller gençlik çağımızda, bütün kuvvetiyle içimizde patladığında cesaretimiz fazlasıyla vardır ama nasıl savaşılacağını henüz öğrenmemişizdir.

Büyük çabalardan sonra sonunda nasıl savaşılacağını öğreniriz ama o zaman geldiğinde artık eskisi kadar cesur değilizdir. İşte bu yüzden kendimize sırt çeviririz ve kendi kendimizle savaşır, kendimizin en büyük düşmanı oluruz. Hayallerimizin çocukça olduğunu, gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığını söyleriz, ya da hayatın gerçeklerini daha bilmeyen cahil birinin hayalleri olarak görürüz. Ve sonunda hayallerimizi öldürürüz, çünkü iyi savaşı vermeye korkarız.

Hayallerimizi öldürdüğümüze dair ilk işaret zamansızlıktan şikayet etmektir. Tanıdığımız son derece meşgul pek çok insan her şeyi yapmaya zaman bulabiliyordu. Hiçbir şey yapmayanlar ise her zaman yorgundu, yapmaları gereken en ufak bir işi bile yapmaya üşeniyorlardı ve hep günlerin ne kadar kısa olduğunu şikayet ediyorlardı. Gerçek ise, iyi savaşı vermeye korkuyor olmalarıydı.

Hayallerimizin öldüğüne dair ikinci işaret ise netliğimizdir. Çünkü hayatın yaşanması gereken büyük bir macera olduğunu kabul etmek istemeyiz, hayattan çok az şey beklemek için kendimizin akıllı, doğru ve net olduğuna inanmayı seçeriz. Günlük var-

lığımızın çevresini saran duvarların ötesine baktığımızda kırılan mızrakları ve yere düşen insanların sesini duyarız, terin ve barutun kokusunu alırız, zaferi arzulayan savaşçıların gözlerini görürüz. Ama asla o savaşan insanların kalbindeki sevinci, zafer ya da yenilgiyi hiç umursamadan, sadece iyi savaş için savaşmanın verdiği o sonsuz sevinci fark edemeyiz.

Hayallerimizin öldüğünün üçüncü ve son işareti de huzurdur. Hayat uzun bir pazar öğleden sonrası haline gelir, bizden çok az şey bekler, asla vermek isteyeceğimizden fazlasını istemez. İşte o zaman olgun olduğumuza inanırız, çocukça fantazileri bir kenara bırakmış, kişisel ve profesyonel olarak doyuma ulaşmış olduğumuzu düşünürüz. Ama kalplerimizin derinliklerinde şunu biliriz: Artık hayallerimize ulaşmak için çabalamayı bırakmış, iyi savaşı vermekten vazgeçmişizdir.

Hayallerimizden vazgeçip huzur bulduğumuzda, sükunet kısa bir süre için bizi mutlu eder, ama bir zaman sonra gömdüğümüz ölmüş hayaller içimizde çürümeye başlar ve içinde yaşadığımız atmosfer giderek bozulur.

Çevremizdekilere karşı acımasızlaşırız ve sonunda bu acımasızlığı kendimize yansıtırız. Hastalıklar ve ruhsal rahatsızlıklar baş gösterir. Bir savaşta en çok kaçındığımız şeyler, halkırlıklı ve yenilgi, korkaklıktan bile kalan tek miras olur. Ve bir gün ölmüş ve çürümüş hayaller nefes almayı zorlaştırır; artık ölümlü beklemeye başlarız, bizi netliklerden, sahip olduklarımızdan ve o korkunç pazar öğleden sonrası huzurundan kurtarsın diye.

**Barış
Pehlivan**

TYS'de Kaynayan Kazanlar

Türkiye Yazarlar Sendikası'nda seçim öncesi farklı görüşler, çarpıcı iddialar...

Hani fıkrayı bilirsiniz, yaz tatilini Türkiye'de geçiren Almanlar merak edip iki tek rakı atınca "N'olacak şu bizim memleketin hali?" diye dertlenmeye başlamışlar ya birbirlerine, işte Türk yazarları için de bugün örgüt konusunda iki tek atıp "N'olacak yahu şu bizim YYS'nin hali?" demekten başka bir umar kalmadı galiba?"¹

Demirtaş Ceyhun, böyle bir benzetmeyle anlatıyor, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın bugünkü durumunu.

31 yıllık bir geçmişe sahip olan ve 700'e yakın üye sayısıyla faaliyeti gösteren sendikamızın, bu ay yeni yönetim kurulunu belirlemek üzere seçime gitmesiyle birlikte birçok tartışma da beraberinde geldi.

Bu tartışmalara geçmeden önce, sendikamızın kuruluşuna kısaca değinelim:

Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS), aralarında Yaşar Kemal, Aziz Nesin ve Bekir Yıldız gibi isimlerinde olduğu birçok yazarın öncülüğüyle 1974 yılında kuruldu.

Yazarların ekonomik, sosyal ve yasal haklarını korumak amacıyla kurulan sendikamızın geçici yönetim kurulunda, genel başkanlığı Yaşar Kemal, ikinci başkanlığı Bekir Yıldız, genel sekreterliğine Adnan Özyalçın getirildi.

Türkiye Yazarlar Sendikası'nın şu anki başkanı Cengiz Bektaş, iki dönemdir bu görevi yürütüyor ve kendi deyişiyle, artık 'nöbetin değişmesi' gerekiyor. Adaylar arasında Enver Ercan ve Afşar Timuçin'in adı geçmekte...

Bu ayın ortasında seçim için 1. toplantı yapılacak, ancak bugüne kadarki seçimlerde, oy için üyelerin çoğunluğu sağlanamadığı düşünüldüğünde, sonucun ay sonunda 2. toplantıda belli olması bekleniyor.

Buraya kadar her şey normal bir sendika seçimi gibi gözüküyor. Ancak, tartışmalar tam da bu noktada başlıyor. Öyle ki; Enver Ercan ve Afşar Timuçin'in başkan adayı olduğu listeleri, siyasi parti EMEP'e yakın isimler tarafından hazırlandığı iddia ediliyor. Bu iddiaya göre; aday olan iki isimden herhangi birinin seçilmesi durumunda, kazanan mutlaka EMEP'le ilişkisi olan isimler olacak.

Yine seçimler yaklaşırken Nail Güreli adaylığını koyması düşündürüyor bir ara. Ancak listeleri hazırlayan isimler, tarafsız olarak ortaya çıkan bu isme hiç sıcak yaklaşmıyor ve Güreli, böyle bir tabloda yer almak istemeyip, daha adaylığını koymadan vazgeçiyor seçimlere girmekten.

EMEP ile YYS'nin ilişkileri araştırıldığında, hayli çarpıcı veriler geçiyor elimize. Türkiye Yazarlar Sendikası'nın yönetim kurulunda görev alan ve sendikaya üye olan birçok isim, EMEP'in yayın organı olan Evrensel Gazetesi'nde yazarlık yaptıkları ya da söz konusu siyasi partinin yayınevi olan Evrensel Basım Yayın'dan kitaplarının çıktığı görülüyor. Şu anki Genel Başkan Cengiz Bektaş, bu yazarlar arasında göze çarpan ilk örnek. Sendikamızın Genel Sekreteri, Gülsüm Cengiz de EMEP'in üyelerinden. Bu isimler çoğaltılabilir.

Sendikamızın düzenlediği panel, anma ve diğer etkinliklerde EMEP'in etkin bir varlık gösterdiği de gözüküyor. YYS'nin Kadıköy Temsilcisi Mehrizat Poyraz; 'Özellikle EMEP'ten daha çok giriş çıkışlar olması, o partiden kişilerden sürekli sendikayla ilişkileri bulunması, hoş olmuyor' diye belirtiyor sıkıntılarını.

Bir başka iddiadan da söz etmek gerek. Türkiye Yazarlar Sendikası'ndaki üsulsüzlük. Buna göre; kongre öncesi yazarlıkla ilgili bulunmayan insanlar sendikaya üye yapılmış durumda. Öyle ki;

üye listesindeki insanların isimlerine bakıldığında, birçok tanınmamış 'yazar' çıkıyor karşımıza.

Türkiye Yazarlar Sendikası tarihi boyunca birçok istisyafa tanık olmuş bir kurum. Bu isimlerden biri de, geçen yıl mart ayında istifaya eden Osman Bozkurt. Sayman olarak görev yapan Bozkurt, iddialara göre, Avrupa'dan depremzedelere yardım için gelen paraları onlara ulaştırılmaması sonucunda istifasını sunmuş. Bozkurt'u istifa gerekçesini öğrenmek için aradığımızda; 'Biliyorusunuz gereği, bu bir demokratik örgüt. Bu örgütün iç hukukunu, kendi organlarında öncelikle düzenlemek zorunda ve bunlardan birisi de genel kurul. Dolayısıyla bu hususlar, genel kurulun konusu olduğu için, her üyenin genel kurula karşı sorumlu olduğunu düşünecek olursak, benim de o genel kurulda, orada kendi sorumluluklarımı ve aynı zamanda varsa eleştirilerimi orada ifade etmek durumundayım. Sizin oraya ilgi göstermeniz gerekir. Ayrıca dilekçemde zaten gerekçelerim mevcut. Örgüt adabı bunu gerektirir.' diye cevap verdi.

Seçimler yaklaşıyor ve sendika hakkındaki söylentiler gittikçe artıyor. Sonuç ne olur 'bilinmez' ama, görünen şu ki; Türkiye Yazarlar Sendikası çalkalanıyor...

1 Edebiyatımı Geri İstiyorum, Demirtaş Ceyhun, Sis Çanı Yayınları, İstanbul, Ocak 2005, s. 144

Enver Ercan / Şair- Yayıncı

Seçimde Adayım

• Seçime aday olacağım. Listem henüz kesinlik kazanmadı. Ama hem birlikte çalışabileceğimiz, hem de Türkiye'li yazarları temsil edebilecek isimler olacak elbette.

• Listede yer almasını istediğimiz arkadaşlarımız EMEP'le bir bağlantısı yok. Olsa bile bu ne ifade eder ki? YYS her sol anlayışa aynı mesafede durarak etkin bir güç olabilir ancak.

• Şu andaki mevcut yönetimde, sözcümlü Gülsüm Cengiz EMEP'li, ama ben hiçbir partiye mensup değilim. Başka partilerle -en azından geçmişte- gönül bağı olan arkadaşlara da var. Özetle şunu söylemek isterim: YYS şu anda herhangi bir partinin yönlendirdiği bir sendika değil.

• Amatör yayıncı bir kimliğim var, Komşu Yayınları'nda şiir dergisi ve kitapları yayınlıyoruz. Bunun sendikadaki görevlerimi ve tavrımı etkileyeceğini düşünmüyorum.

• Yazarlar ve şairler, sendikalarını ne kadar sahip çıkarsa sendika da onları ne kadar islevini yerine getirebilir. Benim için de aynı durum söz konusu. Benim için aday olmaya karar verdim.

İSTİFA EDİYORUM

• Aziz Nesin' in başkanlığında, birçok siyasi parti Yazarlar Sendikası'nı kendi yegesinde görmek istedi. Bundan bir prestij umdular herhalde, fakat özellikle Aziz Nesin çok titiz davranarak siyasi partilerin sarkıntılığını engelledi. Çok yakın zamana kadar bu ilkeye önem verildi ama, son zamanlarda, işte son iki dönemde maalesef bunun yıkıldığını öğrendik.

- Eşit koşullarda bir dayanışma tabii olabilir. Ama bir siyasi partinin filikası olmaz. Bir siyasi partinin de gelip sendikanın faaliyetlerini kendine mal etmeye çalışması biraz tuhaf.

• İki dönemden beri, EMEP üyesi ya da EMEP'e yakınlığı olan, EMEP'in yayınevinde, Evrensel Kültür'de kitapları yayınları yayınlanan kimseler sendika yönetiminde olmasından rahatsızsınız.TYS'ın hazırladığı etkinliklere mutlakla EMEP'ten bir temsilci katılıyor olmasından rahatsızsınız. İki liste yansıacak, her iki listeyi de EMEP üyesi kimseler hazırlamış, sunuyorlar genel kurula, hangisine verseniz sonuçta EMEP'i desteklemiş olacaksınız. Bu vahim bir şey.

• Sonra işin etik olmayan bir tarafı daha şu, beni aradılar telefonda, diyorlar ki; sendikamızın sloganı: 'Sendikamıza sahip çıkalım; Aziz Nesin'in sendikasını kurayalım'. Burada bir ikiye bölünme var. Hem EMEP adına hareket edeceksiniz hem de Aziz Nesin'in sendikasını kurayalım diye insanlarla böyle gaz vereceksiniz. Bir de karşısındaki insanın zekâsını asayılıyör bu arada...Tarfazsı bir aday olarak Nail Gürelli ortaya çıktı. Nail Gürelli, mevcut yönetimin uzaktan kumandayla yönetmeyeceği, kişilikli bir adaydı. Fakat onun adının geçmesi ile birlikte derhal tavırlardı. Çünkü tarafzıs bir insan. Ama, artık o tenezzül etmez böyle bir şeye...

- Yazarlıkla ilgisi bulunmayan ya da yazarlığı kuşkulu bir-

çok insan üye yapılmış. Üye sayısı 700'e yaklaşmış, belki geçmiş bilemiyorum. Bunların içinde yazar olarak tanıklıklarının sayısı 100'dü geçmez. Bir insan Yazarlar Sendikası'na üye olmakla yazar olmaz, yazar olmak için bir yazı faaliyeti, edebi faaliyet içinde olmak lazım. Mesela Bakırköy'de 50 küsur yazar üye varmış. Ben şüpheliyim, Bakırköy'de o kadar yazarın oturup oturmadığı konusunda...

• Kifayetsiz muhterisler her zaman sendika yönetimine oynadılar. Yani; illa yönetici olmak isteyen ama yazarlığı kuşkulu adamlar... Bu deyim Aziz Nesin'e aittir. Görüyorum ki iki dönemden beri ele geçirmişler sendikayı...

• Şimdi böyle yazarlar vardır ki, mesela Vedat Günyol... Şimdi hayatta değil ama onun Can Yayınları vardı ve Vedat Günyol'un yazarlığı, yayıncılığının ölündeydi. Yayıncılığı da yazarların emeğini sömürme esasına dayalı değildi. Bunun gibi örnekleri yazar olarak alırsınız oraya... Ama yayıncılığı daha önde olan, başka yazarların emeğini sömüren, emeğini alıp, kendi sermayesini çoğaltmaya dönüştüren insanların orada olmaması lazım. Onların gelip de başıurmaması lazım. Öyle arkadaşlar biliyorum ki; hem Yayıncılar Birliği'nin yönetiminde, hem sendika yönetimine oynamıştır. Yani kimin tarafını tutacak...

• Listeler şu anda açıklanmadı. Yalnız Güngör Gençay adında arkadaşımızın, EMEP'in üyesi olduğunu biliyorum. Afşar Timuçin'le birlikte çalışacak.

• Yazarlar Sendikasıyla herhangi bir husumetimin yok. Benim sendikam elden gitmiş, ona üzülüyorum. İstifamı sunacağım. Bunları birçok arkadaşımın görmesini isterdim. Ama haberleri yok. Böyle bir iletişim ağıımız yok maalesef. Onların da bu tepkiyi göstereceğini sanıyorum. Bekliyorum daha doğrusu...

NAİL GÜRELİ / TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI ESKİ BAŞKANI

ŞAPKAMI VESTİYERE ASIP GİRDİM

• Tüzük değişikliğini gündeme getirdim ve beş kişilik bir tüzük komisyonu oluşturuldu. Bana da tüzük komisyonu-nun başkanlığı görevi verildi. Zannediyorum ki bu kongre-ye gelecek o tüzük değişikliği...

• Bu arada, çalışmalarım vesilesiyle de birtakım arkadaşlar, benim yönetime gelip, yeni bir ekip oluşturmam isteginde bulundular. Ben de onun üzerine doğal olarak bir zemin yoklaması yaptım. Birkaç grubun bu görevle istekli olduğunu tespit ettim. Çeşitli rivayetler de vardı... O iki grubun aslında aynı grup olduğu ve siyasi bir tarafı olduğu söylendi. Aktif ve net bir tepki gelmedi ama, soğuk bakıldığını sezdim diğer iki grup tarafından. Onun üzerine dedim ki, ben taraflardan biri içerisinde yer almak istemem.

• Her insanın bir siyasi görüşü olur ama, ben sendikacılık da, cemiyetçilik de, sosyalizm de almıyordum. Şimdi kamı vestiyere asıp girdim.

• Ben hiç bir partiye, gerek Türkiye Gazeteciler Sendikası'ndaki görevim sırasında, gerek cemiyetteki görevim sırasında, ki bunları toplarsanız görev sürelerim 40 yılı aşar, tarafsız kalmışımıdır. Bütün siyasi görüşlerin üstünde sırf mesleki açıdan o örgütlere hizmet etmeye çalışmışımıdır. Burada böyle bir anlayışı değilse arkadaşlar, bana soğuk bakmalarını doğal karşılarım.

• Aziz Nesin sendikacılıkta partiyi sokmamıştır işin içine hiçbir zaman... Burada var, deme anlamına gelmesin bu... Öyle söylentiler var, öyle veriler ortalıkta dolaşıyor ama ben bunları şahsen tespit etmiş değilim.

• Bu kadar güzel bir geçmişini olan bir örgütün işlerliği bitmez. Ancak zayıflaması olabilir, göreceli değerlendirmeler tabi bunlar. Bir sivil meslek örgütünün, hele TYS gibi bir örgütün, bu tip siyasal tartışmalar içinde olmaması, meslek örgütleri için en doğru ve en etkili, belirleyici olması gerektiğini düşünüyorum.

TYS SOYUT BİR İSİMDEN İBARET

• Ağır Roman adlı filmin senaryosunu ben yazıyorum, film 1 milyon üzerinde gişe yapmasına rağmen ben insanları benim telif ücretimi vermiyorlar. Ben de doğal olarak gidiyorum TYS'ye... Diyorum ki; benim hakkımı almak için bana yol gösterir misiniz, telif haklarındaki yeni yasaları bana açıklar mısınız, neler yapılması gerekiyor,

TYS'nin bu konudaki vazifeleri nelerdir, diye bir müracaatı buluyorum. Yalnız bugüne kadar bir tek cevap gelmiyor. TYS'nin varlığı bana göre, sadece soyut bir isimden ibaret. TYS'den yardım alan, işi yapılan bir tane yazar bulabilmeyi de size bırakıyorum.

CENGİZ BEKTAŞ/ TYS GENEL BAŞKANI

BU İDDİALAR GERÇEK DEĞİL

• Yeteri kadar devrimci bulduğum bir gazetede yazmak benim hakkım. Ama bu başka bir şey ve özellikle benim dönemimde bütün partilere, özellikle bizim inancımıza yakın partilere, herhangi birisini arada seçmeden, elden geldiği kadar eşit uzaklıkta olunmuştur.

• Şu anda EMEP'te parti ilişkisi olan bir kişi var yönetim kurulunda, başka kimse yok. Onun dışında yönetim kurulunda İşçi Parti'li arkadaşımız da var. Bundan önce olduğu gibi TKP'li olan da vardı.

• Seçim arifesinde böyle şeyler olur. Arkadaşlar bunu kullanırlar. Ama bu iddialar gerçek değil.

• Ben partili değilim, hiçbir zaman olmadım. Çünkü bunun da bir nedeni var. Yani partili olmayı çok saygıyla karşılıyorum. Niye partisi yok insanların, anlamıyorum. Ama ben konumum gereği hiçbir zaman partiye üye olmadım.

• Ben şimdi mesela Doğan Kitap'a gitsen kitabımı basarlar mı... Yani benim dünya görüşüme uygun bir yere götürüyorum ve onlar da kendi dünya görüşlerine uygun olduğu için basıyorlar. Bunun ne gibi bir sakıncası olduğunu da çok anlamıyorum. Doğru bulmuyorum bu tür söylemleri.

• Yıllardır beklenen birtüzk değişikliği vardı. Üyemiz Nail Güreli, yine yazarlar sendikasıdan onaylı birtakım kişilerle birlikte çalıştılar. Her biri farklı düşünceden insanlar... Ve onlar bir öneri getirdiler. Şimdi bu öneri tartışılacak bu genel kurulda...

• Biz istiyoruz ki; İstanbul'da kapalı kalsın bu iş, onun için İzmir'deki ya da başka bir yöredeki seçimlere karışmıyoruz... Karışmıyoruz derken; başka bir dünya görüşünde olan insanı, oradaki yönetimde olmasına gönlümüz çok yatmaz. Bunu söylemekte hiçbir sakınca bulmuyoruz. Ancak böyle bir sendika sağlıklı olur.

• Bazı insanlar var, yetenekleri hırslarının çok altında. O insanlarla kötü ilişkilerim var. Ben Doğan Kitap'la ilişkili Nail Bey gibi kendimi kanıtlanmış insanlardan değilim.

onur duyuyoruz, hem de yönetime gelseler istegi içindeyiz. Çevremdeki insanların hepsi, alternatif seçenek oluşturmaya çalışanlar da bunun içinde, Nail Bey'den sadece onur duyuyorlar.

• Aziz Nesin'in de benim gibi, partili olmayan bir insanın pek sempatisi yoktu. Parti kendi yaşamınız demektir. Değişik partilerden insanların gelirler. Bir sivil toplum örgütü tümüyle partisiz olacak, dediğiniz zaman düşünün; parti yaşamına dair bir şeyler söyleyemezler. Yani bu doğru bir şey değil, mantıklı değil. Eğer bir insan bu günkü Türkiye de bir parti seçmiyorsa, 'ot'tur demek isteyeceğim neredeyse. Özellikle sendika oluşun nedeni de, yani dernekler gibi politika yapamamak olmasın diye.

• Ben hiçbir zaman üye hakkında artı veya eksi oy kullanmadım. Şöyle bir kural uyguladık üye kabul ederken; en aşağı kendi parası ile bastırmadığı 2. kitabı olsun. Yani bir yayınevi bu insanı kabullenmiş olsun ve bir yazar niteliği görülsün. Böyle olmalarına özen göstererek bunları üyeliğe aldık ya da almadık. İnanın, bunların içinden benim tanımadığım arkadaşlarım da vardı. Ama eğer oradaki konuyla görevli olan arkadaşlarımız buraya değer bir arkadaştaır deyince benim zaten söyleyecek bir şeyim olmaz. Başkana da böyle bir hak tanınmaz zaten, tanınmamalıdır.

• Yıllardan beri olmuş bazı yanlışlıklar, olmaz olur mu... Kim iddia edebilir ki ben bu konuda hiçbir yanlışlık yapmam diye. Ama bizim dönemimizde bu olay böyle olmalı.

• Ben her zaman onur duydum TYS'nin üyesi olmakla. İnanıyorum ki, demokratik yaşamda bir başkan ancak 2 dönem seçilmelidir. Yani muhakkak değişim olmalıdır. Değişim olmazsa sendika duraklıyor demektir. Şimdi o değişime inandığım için ben ayrılıyorum...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

EDEBİYAT BİTMİŞ, GİDİYOR...

• Bakıyorum orada Cengiz Bektaş'ın kitaplarını Evrensel basıyor, Adnan Özyalçın, Sennur Sezer orada çalışıyorlar galiba, oralarda kitapları basılıyor. Oradaki yönetimdeki birçok insanın kitabı EMEP'in yayıncısına basılıyorsa, bunu başka türlü ifade etmeye, gerekçe veya kanıt aramaya gerek yok ki... Evrensel'in amacı edebiyata katkıda bulunmak, edebiyatı geliştirmek değil ki, kendisinin savunduğu siyasal görüşü savunan edebiyatı ön plana çıkartmaya çalışmak.

• Orada bir toplanma var. Yazarlar Sendikası'nın ben 1977'den itibaren 1 yıl genel sekreterliğini, 15-16 yıl da 2. başkanlığını yapmıştım. Yani Aziz Nesin'le beraber... Ondan sonra Oktay Akbal' la beraber sürdürdük biz onu. O süre içerisinde hiçbir siyasi görüşe öncülük etmedik, elimizden geldiği kadar dikkat ettik. Yani hiçbir sol fraksiyonun temsilcisi, bir sözcüsü veya uydusu şekline düşme-istik.

• TYS zaten yok bugün... Hiçbir etkinliği ve gücü yok. İstifa etmemin sebebi de oydu zaten. En küçük bir gelişme göstermediler. Benim bir yayınevindeki telif hakkım için mücadele ettiğim kişi, o sırada Yazarlar Sendikası'nın saymanymış. TYS'ye başvurduğum halde, 'hakkımı arayın, bakın saymanınız da o yayınevinin yöneticisiymiş' de-

diğim halde, aramadılar hakkımı. Hiçbir yazarın hakkını aramıyorlar. Edebiyat bitmiş, gidiyor. Her şey bitmiş Türkiye de...

• Edebiyatına sahip çıkmamış bir toplumun çağdaşlaşması mümkün değil. Ama bugün önce edebiyat elden alınıyor, yok, gazetelerden çıkartıldı, atıldı edebiyat...

• Zaman zaman belirli fraksiyonlar, belirli kişileri yazarlar sendikasına üye etmeye çalışıyor, böyle çabalar içerisine girerlerdi. Kavgalar çıkardı bu konuda.

• Hatırlıyorum ben, Doğu Perinçek yazarlar sendikasına üye olmak için başvurduğunda şiddetle reddedilince yıllarca alınmadı. Sen edebiyatçı değilsin, sen politikacısın siyasal yazıyorsun dendi. TYS'nin üyeleri arasında eminim ki % 50'sinden fazlasının adını da duymamış, kitabını da bilmeyorsunuzdur.

• 12 Eylül'den sonra yayın dünyasının yapısı değişti, edebiyatla ilgili kavramlar değişti. Dolayısıyla, yazarlar sendikası ile üyeleri bütünleşemediler, ayrıştılar. O ayrışma bugün bu hale getirdi sendikayı. Şimdi bunun bilincine varıp, Yazarlar Sendikası'nın kulis, kongre kavgası değil; önce Yazarlar Sendikası nasıl bir sendika olmalı sorusunu sorup, onu tartışmalılar. Bu tartışılmalı süreçte kim gelirse gelsin, bir adım öteye gitmesi mümkün değil.

MEHRİZAT POYRAZ / TYS KADIKÖY TEMSİLCİSİ

BAŞKA PARTİLERDEN KİMSELERİ PEK GÖRMEDİM

• Ben şu anki yönetimin, altı yıldan beri Kadıköy temsilciliğini sürdürüyorum.

• EMEP'in genel başkanlarının ya da yöneticilerinin, TYS'nin etkinliklerinde ve toplantılarında boy gösterdiğini çok gördük. Kendileri bulunmasa bile, her zaman kutlama günlerinde, anma günlerinde mesajları ya da telgrafları okunuyor. Oralarda tanık oluyor herkes... Evrensel Basım Yayın'dan, işte gazetenin olsun, dergi, kitapların olsun, basımından sorumlu yetkili kişilerin geldiklerini görüyoruz. Başka partilerden kimseleri pek görmedim...

• Yansız bir yazarlar kuruluşu olarak faaliyetlerinin sürmesini isterim tabii ki... Partiler geliyorsa, tek bir partiden değil de, birçok ayrı partiden gelmesini isterdim... Çağrındıkları halde mi gelmiyorlar, yoksa çağrılmıyorlar mı, bilmiyorum. Fakat arkadaşların çoğunda, neden partisel düzende arkadaşların sürekli boy gösterdiğini niye iletişimin önemi yok, bu kadar büyük bir yazarlar

birliği yapıldığını merak edenler oluyor... Orada kişisel olarak üyelikleri bulunanlara, ticari ya da sanatsal ilişkileri olanlara, kitapları basılan ya da gazetelerinde yazıları çıkanlara, belli ki daha yararlı olduğu düşünülebilir.

• Diyeceksiniz ki burası sendika, parti de olabilir. Siyasette, özellikle ulusal konularda da girişimci olsunlar, elbette siyaset dışı olmayacaklar. Elbette onların da düşünceleri olacak.

• Birkaç oluşum var. Net olarak iki tane diyemeyiz. Çünkü Eşber Yağmurdereli'nin de bir grup oluşturduğu konuşuluyor. Şimdiki yönetimin kendisi, yeni bir grup kurarak ona da egemen olmak istiyor. Şimdiki yöneticilerin oluşturduğu, Enver Ercan'a yönelik ağırlık kazandığı, bir de Güngör Gençayların, Afşar Tımuçin'in çevresinde öyle bir şey düşünüldüğü söylenebilir.

Şamda Sabah

İşil için

Everyone Fucked up in that war, diyor Mila Dubrovnik'te. Gündüzleri turistlere kursunlardan delik deşik olmuş duvarları gösteriyor, bana da akşamları denizi. Mila'nın sağ elinin başparmağı yok, keskin nişancının biri elindeki testiyle vurmuş, mayıs 92'de, Sniper Alley'de. Parmagın kalan kısmını oynatabiliyorum, diyor, ama elini bana uzattığında orada olmayan bir şey görünmüyor.

Avustralyalı kız arkamızdan şişman bir kedi gibi geliyor, Mila ile birlikte kumsala vardığımızda: leave us alone diyorlar ona. Avustralyalı kılını kımdlatmıyor: fuck off, diyorlar, hâlâ orada, suratına bir tokat indiriyorlar, iç cep telefonunu kayalarak çarpıyor, sonra eğilip alıyor ve şimdi bu da savas gazisi, senin aptal Mila gibi, diyor.

Aynı önünden bulutlar geçiyor ve kendi kendine hangisi daha kötü diye düşünüyor: Avustralyalılar mı, kıvrılar mı yoksa Amerikalılar mı? Mila'ya doğru yürüyorum, onun Almancası İngilizcesinden daha iyi, üstüştü yürüyor, Avustralyalıyı kızdırmak için, suya batıyor, onu kurtarabileyim diye, sahilde bir köpek kusuyormuş gibi havlıyor.

Avustralyalı sudan çıkıyor bağırarak yardım istiyor, içmek istiyorum, kara beni çekiyor, diyor Mila, omzuna bir şey koy ay yavaş olmasın, saçları bembeyaz, kıyörüz ve şişelerin mantarlarını birbirimize fırlatıyoruz, gözlerime duman üfle, diyor, şu anda ağlamak istiyorum, Avustralyalı nihayet susuyor.

Yedi gündür gece treninde geçirmedim ilk uyku, karanlıkta, hareketsiz bir yerde kalbim hızla çarpıyor, sadece aydınlıkta, telaşlı bir ortamda sakin olabiliyorum. Mila karanlıkta hareket halindedir gibi hissetmemi sağlıyor, uyuyuncaya kadar beni yavaşça sarıyor ve tren gürültüsü çakarıyor, sabah tek başınayım.

Sofya'da dilenciler bileklerine sünger sarıyorlar ve yerde dört ayak üstünde emekleyiyorlar, İstanbul'dakilerin ise bacakları yok ve elleri üstünde yürüyorlar. Gece treninde Hollandalı kız Bosnalı oğlana Sırp birası vermek istiyor. Bira birader, diyor Bosnalı, Saraybosna ile Belgrad arasında ve düşman birasını açıyor, Hollandalı kız sarışın.

Dumanları kompartıman penceresinden dışarı üflüyoruz, tren üç metre ileri, üç metre geri diyor, çayırıyor ve duruyor. Daha sonra, rüzgâr kompartımanın içinde estigine Bosnalı üflüyor ama şikâyet etmiyor, çünkü bir

şey verdik, eski dönemleri anlatıyor, geceleri ülkeyi devrimciler yönetiyor, gündüzleri ise ülkenin hakimi fakirlik, arada da halk tıttıyor.

Hollandalı kızla kulaklığı paylaşıyoruz, benim payıma ritim düşüyor, onununki ise melodi. Son aylarda felaketlere o kadar alıştım ki şu an bir felaket olamaması en büyük felaket. Ya hayvan olmalı ya da ölü, diye düşünüyorum, arada kalmamalı. Hollandalı kız bana bir parça plaka uzatıyor, ben ufalıyorum, o da sarma işini hallediyor.

Belgrad, Cumhuriyet Alanı, akşam saat on, havada hiçbir hareket yok. Hollandalı kızın arkadaşları sanat öğrencileri, yeşil deri montlar yerine siyah ceket giyorlar. Sabaha kadar bir yerde dans ediyoruz, bir bürünün terasında ellerim de kelepeklerle uyanıyorum, bir torba dolusu Yeni Dinar bulmak için üç saatim var.

Bu bir sanat, diyor Gabrysia, maalesef kısa saçlı, Sofya'da, burası yönetim binası ve bu da banka. Benim için hepsi aynı, yani beton. Sırf hamile olduğum ve bir daha hamile kalmadan önce evlenmesi beklendiği için evlendiği kocasını eve gönderiyor. Böyle diyor Gabrysia, en büyük hatam, diye düşünüyorum, doğumun hemen ardından nefes almak oldu. İnsanlardan ve dünyadan değil de uygarlıktan ve onun sapkınlıklarından nefret ettiğimi fark edince rahatlıyorum. Kendinle bu kadar uğraşma, diyor Gabrysia.

İstanbul'a giden gece treninde, otuz yıl içinde her tarafı kırış kırış olacak olan bir Bulgar televizyon kabinine konuşuyor. Korku medyası, diyor, kilometrelerce genişlettiği tarlalardaki boşluğa bakmaya alışkın olan, delici bakışlarla bana bakıyor. Tek bir kelime anlamıyorum: Diyor ki: bütün olası ihtimalleri yüzleşmek, tren on dakikalık bir gecikmeyle Sirkeci'ye ulaşıyor.

Galata Köprüsü'nün üzerinde içimi bir gün kuruyup gitmek ve sonsuza kadar o halde kalmak duygusu kaplıyor. Ardından bütün İstanbul sol ayak parmaklarımdan birine sıgacak hale gelinceye kadar şişiyor. Aslı incir satıyor ve İngilizce öğrenimi görüyor, Alman autobahndiye biliyor, ayrıca şöner Tag ve Suppenfleisch demesini de biliyor. Satandını katlıyor ve incirleri Boğaza fırlatıyor, sırt çantası kaçak sigara kartonlarıyla dolu.

Beoğlu'ya giderken bir sürü balıkçı görüyoruz, Aslı güzel bir kız ve yokuşu zıplayarak çıkıyor. Evinin kapısını açarken eve hırsız girdiğini ve Katmandu'ya gitmek için bıraktığı paraları kaldığını anlatıyor, şimdi nihayet odada oturabiliyorum ve gözlerine siyah sürme çekiyor, ayda hiçbir şey yaşamıyorum.

Gelibolu'daki savaş meydanlarında yalnızım. Asfalt sıcağın erimiş durumdaki, yol geniş ve kilometrelerce uzunlukta. Tepelere çıkıp tepelerden iniyorum ve denize ulaşıyorum. Birinci Dünya Savaşı'ndan kalan metal parçalarının bulunduğu bir müzedeğim. Küklenmiş bir metalin üzerinde özel cephaneye yazıyor, can be more harmful when burst with metal balls, fotoğraflardaki eserler taşı ve her zamanki gibi yazıyor.

Sapkınlık nerede başlıyor ve ben nereye kadar gideceğim? Truva'da sürüler halinde dolaşan Koreliler kestane topluyor, bu sırada rehberleri tahta atın malesef hakkı olmadığını anlatıyor. Bir grup Japon kadın adamakıllı ipek kuşmaşlara sarınmışlar, kocaları atın üzerine tırmanıyor ve kalıntılarını fotoğraflıyor. Otobüse binimleri söylenince Koreliler topladıkları kestaneleri döküyorlar.

Bulgar herifle Olimpos'ta yeniden karşılaşılıyor. Şortuyla kurumuş nehir yatağında duruyor, omuzlarına bir havlu atmış, yüzme istediğini söylüyor ve başını tutuyor, ama suya atıldığında nehir birden kuruyuvermiş. Kıyıda oturuyorum ve bir sigara yakıyorum, Frankfurt'lı bir marangoz selam niyetine matarayı uzatıyor, konuşmuyor, hoşça kal niyetine matarayı uzatıyor ve gidiyor.

Ebru'nun yaşı benimkinin iki katı, kalın, kırışık bir boynu var ve ısrarla fahişe olmadığını söylüyor. Aslında sormamıştım. Bungalov köyünün dumanı altı olmuş hangarında dizime dokunuyor, çünkü erkek arkadaşıyla kavga etmiş, çünkü herif somurtup duruyormuş ve işi için sürekli bize bakıyormuş. İsviçreli kızın yaşı benimkinin iki katı değil, ama sarışın da değil, Ebru'nun rengini ise tanımlamak imkansız. İnanılmaz dercedi yorgun düşünüyorum.

Şam'da kapının dışına çıkamıyorum çünkü sakince bittir. Bütün gün pencerenden dışarı bakıyorum. Kadının birini inatçı bir kuyunu sürüklemeye çalışıyor. Küçük bir oğlan çoruk peşinden bir yangın söndürücüyü sürükleyip gidiyor. Mumya gibi bir kadın gökyüzüne bakmak için başını kaldırıyor ve benimle göz göze geliyor.

Ertesi gün uçağa binip geri dönüyorum. Kendim üzerinden araba geçmiş bir salyangoz kabuğu kadar anlamlı hissediyorum. Geceleri pencerem önünde yatıyorum. Erotik şerh klipleri oynuyor televizyonda. Bira açık. Her akşam oldu-

A group of people are gathered in a room with a large, colorful mural on the wall. In the center, a woman with short white hair, wearing a black jacket over a red top, is looking towards the camera. To her right, a man in a white shirt and dark trousers is gesturing with his hand. Other people, including a man in a light-colored jacket and a young boy in a blue shirt, are standing around them. The mural in the background depicts a landscape with a large archway and figures.

AZİZ NESİN ÇOK ÜZÜLMÜŞTÜ

Akşehir'deyiz. Yıl 1992. Gün boyu etkinliklere katıldık. Akşam serinliğini en güzel yaşayabileceğimiz yer Hıdırlık Tepesi. Halkın "Ortagazino" dediği çay bahçesine geldik. Ulu çınarların altına oturduk. Akşehir'in en güzel görüldüğü yer burası.

Bir masanın çevresine dizildik. Masada kimler yok ki... Aziz Nesin, Cevat Çapan, Ceniz Bektaş, Alpay Kabacalı, Tan Oral, Cafer Zorlu, Necmi Rıza, Bihran Mavitan, Kamil Özüs, Mehmet Güleray.

Söyleşimiz çayın sıcaklığında. Aziz Nesin'i dinliyoruz. Geçmiş büyük usta. Akşehir'in 1959 yılındaki durumunu anlatıyor. O yıllarda Akşehir'de İtalyanca, Fransızca, gazete ve dergilerin olduğunu söylüyor. Hayretle dinliyoruz. Sahaf Mehmet Güleray da bildiklerini anlatıyor; anlatılanları not alıyoruz.

Aziz Nesin, Akşehir'e bir göz atıyor. Bilmiyorum o aralar nelere da-
lıyor. Masada bir ara
sessizlik çınılıyor. Ak-
şani rüzgârı tüm bede-
nimizi yıkıyor. İçimizi
açan bir esinti. Elimiz-
deki bardakların sıcak

ğında medet umuyoruz. Necmi Rıza, Aziz Nesin, Cengiz Bektâş'ın üzerinde montlar, ceketler var. Pek aldırıyorlar esintiye. Daha sonradan öğreniyorum ki akşam o tepeye çıkarken mutlaka üzerimize giyecek bir şeyler almalıymış yarımadada. Bir kez, hiç unutmuyorum, geceleyin esinti artınca üzerimize masa örtüleri vermişlerdi. Masa örtülerile direnmiştik rüzgâra.

Aziz Nesin, Çatalca'daki vakfı önceleri Akşehir'e kurmayı düşündüğünü anlatıyor. Konuyu sanırım, Mehmet Güleray açıyor. Birtakım bürokratik engeller çıkınca o da kızıyor, Çatalca'ya açıyor vakfı Akşehir'i o denli çok seviyordu Aziz Nesin. Nasreddin Hoca'nın kentini gördü de sevmemek olmuyor.

Masaya gelenler ço-
ğalınca konuşmalar bö-
lünüyor. Ben de Cafer
Zorlu'nun yanına gidi-
yorum. Onun şekerpare
öyküsünü dinlemek isti-
yorum. Usanmadan,
kim bilir kaçınıcı kez
anlatıyor. Sultanmaş-
met'ten geçiyormuş. Bir
köftecide şekerpare
retsiş PDF

miş. İçeriye giriyor. Garson geliyor. Şekerpareyi istediğini söylüyor. Garson: "Köfte yememişsin, şekerpare veremem" diyor. Verirsin, vermezsin. Cafer Zorlunat ediyor. Çıkıp doğrucu karakola gidiyor, durumu anlatıyor. Polis yanına alıp geliyor. Şekerpareyi polis nezaretinde yiyor. Dinerleken gülyürüz. Göçmen akşamıyla da konuşunca hoş bir anlatım çıkıyor ortaya.

Masadakiler kalkıyor, biz de kalkıyoruz. Mehmet Güleray, Aziz Nesin'e bir şeyler anlatıyor. Oturduğumuz masanın ötesinde tek katlı, boyası uçmuş, sıvaları dökülmüş yapıya doğru yürüyoruz. Yana-

duğunu anlıyoruz. Kapının üstündeki levhada "mescid" yazıyor çünkü. Azta Nesin ve Cengiz Bektas'ı içeriye giriyorlar. Biraz durduktan sonra Azta Nesin şöyle ne söylene çıkıyor. Çarkarın tarihi ani fotoğrafıym. "Dine saygı böyle mi olur? Müslümanlık böyle mi? Müslümanlığı bu mu? Müslüman geçinen yüzlerce kişi görmüyor mu bu rezaleti? İçerisini güzelleştirmek için sızdı." diyor du ahveyi işleten kişi, tarihi nesneleri depo alarak kullanıyordu. Namaz kılmak isteyen de kıyıda köşede yer buluyorlarmış. Bunun yanlışlığı anlatıp devam etti söyleyenine. Cengiz Bektas da bir Akşehir sevdalısıydı. Akşehir'i mimarı açılan katkılarını sayılmayacak denli çoktu. Tarihi kilisenin onarılması, sanat merkezine dönüştürülmesinde de katkıları bilmiyen değildi.

Nihat Genç:

"Edebiyat dışı araçları edebiyat için kullanan herkes acıklıdır. Edebiyat tanrıyla, dünyayla ve varoluşuyla konuşmanın ve hesaplaşmanın yeridir."

Nihat Genç'i on yılı aşkın bir süredir LeMan'daki firtınalı yazılarından, daha öncesinde 'Dün Korkusu, Bu Çağın Soylusu' gibi romanlarından tanıyoruz; ki bu romanların ilk yayınlandığı yıllarda yaptığı etki de çarpıcıydı. LeMan'da her hafta yazdığı uzun metinlerin üstelik bir mizah dergisi üzerinden tüm Türkiye'ye yaptığı etki de şaşırtıcı. Ama belki de bundan daha çarpıcı olanı haftalık ürettiği yoğun metinlerin Nihat Genç'i dünya ölçeğinde en üretken yazarlardan biri kılması. Geçtiğimiz aylarda Cadde Yayınları'ndan aynı gün kitapçı vitrinlerine çıkan dört kitabı, Memleket Hikayeleri, Edebiyat Dersleri, Amerikan Köpekleri, Nöbetçi Yazılar" hala vitrindeki yerlerini koruyor. Mayıs başında kitapçı ve gazete bayilerine çıkarma yapacak 'Hattı Müdafaa' kitabı da bunlara eklenecek. Ayrıca romanları da dahil tam dokuz kitabı da İletişim Yayınları'nda var. Bir edebiyatçı ve yazar olarak belki de en çok Nihat Genç'i yegane kılan, onun kendisinin de belirtmek zorunda kaldığı gibi en çok medya sansürüne uğrayan isim oluşu... Ve yüzlerce metin üreten bir yazar olarak Sedin ağaçları üzerinde, Çanakakale Savaşı üzerinde-

de, Sultan Galiyev, Hacıvat Karagöz, Suriye üzerinede (yazarın girmedigi, deşmediği konu kalmayacak gibi) yazılar yazarken, hem bu yazılarında yer yer hem de dozu daha çok eleştiri kaynaklı bazı yazılarında pek çok arı kovanına çomak soktuğu gerçeği, bunu da kişi, kurum, ahabab, ideoloji ayırmadan yapması...

Nihat Genç'le bugünlerde kitapları ve LeMan üzerinden yazdığı yazılardan taniyanların dışında başka bir kitlede yüzleşiyor. Geçtiğimiz aylarda çıktığı bir televizyon programından sonra herkez onu konuştu. Kahvede, bakkalda, kantinde, dersliklerde büyük heyecanla bu programdan bahsedildiğine bu satırların yazarı tanır. Ardından bu program onunla neredeyse periyodik bir formada döndü ve Nihat Genç'in bir de buradan Türkiye'ye yaptığı bir etki var...

Aşağıda okuyacağınız söyleşi ise ne yazık ki Amiral gemimiz LeMan'ın yazarı ve dostan öte yakın bildiğimiz yazarla bir hayli zengin başladı. Yakınlık bu tür durumlarda dezavantaja dönüşebilirliği karşılıklı... Sorulara hazırlık eksik, zamanlaması yanlış olabilir ama yine de Nihat Genç her zaman ilginçtir...

Romancılığınız Leman dergisinde yazdığınız makalelerden çok önce geliyor. Kitaplarınız çok satmasına, çok okunmasına rağmen edebiyat dünyası sizi kabul etmekte neden bu kadar çekingen davranıyor? Hiçbir kitabınız gazetelerin kültür sanat sayfalarında yer almıyor, duyurulmuyor, gazetelerin çok satanlar listesine sokulmuyor, sizden neden bu kadar ürküyorlar?

Benim edebiyatçı kimliğim Leman'da yazdığım ellinin üstündeki hikâyede gizlidir, ayrıca, makaleleri hikâyeye, hikâyeleri deneme yaparak yüz binlerce okuyucuya ulaştım, bu metinlerim on binlere ulaştı. İkinci sorunumuz edebiyat dünyası tarifi yanlış. Yok böyle bir dünya. Holding beslemesi gazeteler ve onların parayla kitap eleştiren, tanıtın pazarları. Onlar edebiyattan habersiz şerefis insanlar. Parayla edebiyatı satıyorlar. Parayla istediklerini şöhrete ulaştırmak istiyorlar. Nafile. Rezil oluyorlar. Her gün bir saçmalıklarına daha şahit oluyorunuz. Bunlar edebiyatçı değil, orası da edebiyat dünyası değil. Edebiyatçı yazdığı metnin olur, hikâyeyi okuyanların da-

menin kendisiyle olur. Kitaplarını döner döner okur ve içindeki seslerin, duyguların, öfkelerin kuruluş tarzları sizi alıp heyecandan heyecana götürüyorsa, işte dersiniz, edebiyat budur. Tabii ki beni listelerine koyamazlar, onların listesi holding yayıneverlerinin tanıtım listesi, ayrıca, o listeye beni koyarlarsa okuyucu gerçek sahibi kitaplanışacak. Sahici kitapla tanışan okuyucu bir daha o maymunların kitaplarını okur mu? Onların

menin kendisiyle olur. Kitaplarını döner döner okur ve içindeki seslerin, duyguların, öfkelerin kuruluş tarzları sizi alıp heyecandan heyecana götürüyorsa, işte dersiniz, edebiyat budur. Tabii ki beni listelerine koyamazlar, onların listesi holding yayıneverlerinin tanıtım listesi, ayrıca, o listeye beni koyarlarsa okuyucu gerçek sahibi kitaplanışacak. Sahici kitapla tanışan okuyucu bir daha o maymunların kitaplarını okur mu? Onların

ğu ve bu lobilerin bir kolunun da gazetelerin kültür sanat sayfalarını yönettiği söyleniyor. Bu iddia doğru mu? Size veya sizin gibi yazarlara bu lobiler ambargo uyguluyor mu?

Lobisine kaçım, arkadaşlık kulüpleri diyelim, edebiyat bu ülkede tamamen arkadaş kulüplerinin ürünüdür. Ödüller, tanıtımlar, soruşturmalar hepsi 'kulüp-cülüktür'... Kulis faaliyettir. Kim çok kulis yaparsa kitabı o denli çok tanıtılır ya da ödül alır. Bunlardan bana ne? Benim isim yazmak. Benim isim yüz binlerce okuyucuya sıkı metinler göndermek, tarihi, edebiyatı, bugünü, heyecanlarını, estetik ve edebi ve yüce bir dille anlatmak. Bu kadar okuyucuya kim hikâyeye okutmuş, okutamamışlar. Onların her biri böcek, cüce... Beni inkâra, yok satmaya hiçbirinin gücü yetmedi. Yazar denilince bugün gençlerin aklına Nihat

Genç geliyor, edebiyatçı denilince Nihat Genç, hikâye denilince Nihat Genç... Artık ben kendi ismini istediğim bollukta ve kuvvetlice ve meydan okurcasına rahatlıkla söyleyebilecek yaşıyım, bura-ya edebi marifetimleyürüldüm.

Leman dergisinde yazdığınız makaleler, roman yazmanın önüne mi geçti. Nihat Genç'ti roman yazmayacak mı?

Roman demode bir edebiyat dalıdır, bugün edebiyattan hiç anlamayanlar roman yazıyor. Roman yazarlar romanı dolduramıyor. Bir sorun, bir trajedi, bir düğüm, bir insanlık ayrıntısı anlatamıyor. Roman bir zamanlar, yani iletişim çağının gerisindeki uzun kış gecelerinin yalnızlığında 18. 19. asrın ürünüydü... Ben ancak romanı değiştirerek, kökünden uzaklaştırarak yazarım diyordum, zaten yazdığım romanlar romanı parçalama girişimidir, yani iletişim çağının gerisindeki uzun kış gecelerinin yalnızlığında 18. 19. asrın ürünüydü... Ben ancak romanı değiştirerek, kökünden uzaklaştırarak yazarım diyordum, zaten yazdığım romanlar romanı parçalama girişimidir, yani iletişim çağının gerisindeki uzun kış gecelerinin yalnızlığında 18. 19. asrın ürünüydü... Ben ancak romanı değiştirerek, kökünden uzaklaştırarak yazarım diyordum, zaten yazdığım romanlar romanı parçalama girişimidir,

Medya da görünen ve edebiyat starı muamelesi gören çok satan bazı isimler hakkındaolumsuz görüşleriniz var.

Hepsihakkında değil, hayır, ya da bazıların bazı yazılar hakkında, benim için topyekün iyi topyekün kötü yok. Ancak genel olarak söyleyeyim reklamı dibine kadar, TV'leri köküne kadar, yangın yeri gibi reklam olarak kullanılan bu adamlarla işim olmaz. Bunlar şekiltabir ettiğimiz cinslerdir. Bu tür konuşmaların burada da yapılması, tartışılması ya açılması çözüm için bir şans olmaz mı?

Roman demode bir edebiyat dalıdır, bugün edebiyattan hiç anlamayanlar roman yazıyor. Roman yazarlar romanı dolduramıyor. Bir sorun, bir trajedi, bir düğüm, bir insanlık ayrıntısı anlatamıyor. Roman bir zamanlar, yani iletişim çağının gerisindeki uzun kış gecelerinin yalnızlığında 18. 19. asrın ürünüydü... Ben ancak romanı değiştirerek, kökünden uzaklaştırarak yazarım diyordum, zaten yazdığım romanlar romanı parçalama girişimidir,

söyleyecekler, bu adamların kumaşı iyi değil, buradan bir iyilik çıkmadı. Boşuna bu isimler etrafından medya sayfa doldurdu. Ne oldu? Hangi edebi iyilik, hangi derli toplu bir insanlık görüşü peydah oldu bu zatlardan. Zavallı insanlar bunlar. Edebiyat dışı araçları edebiyat için kullanan herkes acıklıdır. Edebiyat tanrıyla, dünyayla ve varoluşun lakonuşmanın ve hesaplaşmanın yeridir. Bu kadar yüce sınırları olan bir alanı kirlilemek, kendini kandırmak, insanlığa yalan söylemek nedir? Ahlaksızlık. Peki ahlaksızlık kimin umurunda? Hiç kimsenin. O halde bunları konuşmak sadece isimlerini çoğaltmak demek, o halde yapmayın. Edebiyatı bir saçmalamanın konusu yapıyorlar, ben yapmam.

Orhan Pamuk'un yurt dışındaki çıkışları nasıl karşıladınız? Benzersözler burada söyleyerek bir tartışma ortamı yaratmak istiyorlar. Neden konuşuyoruz? Bu tür konuşmaların burada da yapılması, tartışılması ya açılması çözüm için bir şans olmaz mı?

Kamuoyundaki tartışmaları takip edin, bu ülkede her laf söyleniyor, her tartışma açılıyor, bu bey bir iddia atıyorsagelipspate der, meyhanede, rakımasasından duyduğu lafları Türkiye'nin başından aşağı atmaya hakkı yok ve bunlara aydınca özgürlük, konuşma özgürlüğü gibi kisvelerle yanaşmak da terbiyesizliktir, hangi özgürlüğü olmamış, hangi konuşması yasaklanmış... Bu olaylar bu aydınların tıynetli hakkında kamuoyunu aydınlattı. Zaten beceriksiz yazarlardı, şimdi fare türü çakal türü yüzlerini, niyetlerini belli ettiler. Bana ne kardeşim, gidin onlara sorun. Türkiye'de Orhan Pamuk ismi yazılarında en az geçen insan benim, ya bir ya da iki defa kullandım ve 'vay, Nihat Genç'e bakın' oldum. Yani, Orhan Pamuk etrafında saygıdeğer medyamız Aktüel gibi bombos dergiler öyle büyük kalın koruma zirhi oluşturmışlar ki, laf edene gel, yani beni tefe tutuyorlar. Ama benim kitaplarım neden çok okunduğunu hiç ama hiç merak et-

miyorlar, ayrıca bu yazarın kitaplarının, bu beton, kiremit, tuğla kitapların neden hiç okunmadığını kendilerine hiç sormuyorlar...

Ülkeye gergin bir hava hâkim. Her kesim bu olaylardan kaygı duymakta ama özellekle Türk milliyetçiliğinin provoke edildiği söyleniyor. Biryazınızda "Milliyetçilik hepimizi boğdu, sıktı, öldürdü. Biz yumuşak, duygusal, çokrahat, üstünbir kültürden geliyoruz." diyorsunuz.

Evet, tarihin en yaygın ve en uzun ömürlü sivil kurumları Etna loncaları, yani ahi birlikleridir, bizim kültürümüz aileleşme ve kardeşleşme kültürüdür, bu ve buna benzer yazıları bu toprakta en çok yazan yazarım. Batının sivil kurumları, sınıf kültürünün bir uzantısı olan demokrasinin ürünü olduğu için, bizim kardeşlik, aileleşen kültürümüzü parçalamak istiyor. Bizi kodluyor, Türk, Kürt, Alevi diyor ve bizi bölmeye, ayırmaya çözüme çalışırken bu bunu demokrasi diyor. Bunlar zırlamalardır, bu zırlamalar artık demokrasi olmuştur. Biz bu sipariş kurumlarının karşısında, demokrasiye bin defa evet, ama bizi kardeşleştiren, aileleştiren bin yıllık kültürümüzü bilecek ve bu değerlerin üstüne gelecek. Batının tarihi sınıf tarihidir, burjuvanın, yoksul kesimlerin tarihi. Bizim tarihimize servet biriktirmek yok, işçi, kapıcı yok, çünkü ustalar işçisiyle aileleşir, bunları okuyun, buna benzer şeyler okuyun. Milliyetçilik bize dışardan geldi, bizde olmayan şeyler. Şte yazarların gelip bunları tartışsın, yok. Hap gibi birkaç kavram özgürlük, demokrasi, aydın, sansür, ve bu kelimelerle halkın önünde döne döne konuşuyorlar. Nedir özgürlük, cevap yok, nedir demokrasi cevap yok. Saçma sapan aydınlar. Bu kavramların felsefi köklerini tartışsınlar, yok, akilları ermez. Saçmalayıp dururlar...

Medyada görünme nedeninizi anlatır mısınız, tepkiler alıyor musun?

On üç on dört kitap yazdım, bunların büyük kitlelere ulaşması için gayret gösteriyorum. Edebiyatımdaki ahlaki bozmadın ve yazılarıma kimseyi karıştırmadan ve Leman'da yazdığının aynılarını her yerde, her şekildedeyazmak istiyorum. Leman dergisi bağımsızlık kalesidir, bağımsız yazdım, bu bağımsızlığı her yerde kendi kalemlimle taşıyacağım, belki de denemek istiyorum. Bir tarikat gibi, bir kasaba gibi, yani, eli altmış bin okuyucu etrafından daha büyük kitlelere ulaşmanın yolunu bulacağım. Yıllarca yazılarımla kitleden sakladılar, bu ülkede Nihat Genç diye biri yok dediler ve biz onurumuz ve şövalye ahlakımız gereği kendimiz dar alanımızda yolumuzda yürüydük. Ancak kendime sözüm vardı, on sene on beş sene edebiyatım kitlelere gidip yazarlığım pekişinceye, yani benim kitaplar okuyucu tarafından okunulup beğenilip takdir görünceye kadar bir şey yapmayacağım. Şimdi kitlelere başka alanlara açılmak,

Ben size soruyorum, siz edebiyat dergisi değilsiniz, benim kaç tane hikâyemi okudunuz, hiçbirini. Bu hikâyelerimi hangi yazılarınıza konu ettiniz, hiçbirini. Bu körlüktür. Yüzlerce hikâye yazdım, iddia ediyorum bu toprakların en cezbeli hikâyeleridir bunlar, ama sizler dahi görmüyor, tartışmıyorsunuz, çünkü Nihat Genç ismini sizler de ona ne dedi buna ne dedi şekliyle değerlendiriyorsunuz.

yayılmak için bağımsızlığı koruyarak yürümeye çalışacağım. Yazılarıma bugüne kadar kimse karışmadı, karışamayacak, karışarlarsa zaten yazmam. Ben bir yere gitmedim, onlar bana geldi, çünkü benim üslubum aynı, kelimelerim aynı, yani nerede yazarsam orada da eyvallahım yok, olmadı, olmayacak. Buna da hep birlikte şahit olacağız. Şu da var ki, besleme holding basına yine holding basınının içinden ağzına geleni söyleyeceğim, söylemezsem orada durmam. Zaten bana çok dayanacaklarını sanmıyorum. Bu holding medyası bir değil, iki değil, her yeri kuşattı. Üniversite, kantin dergileri gibi iki bin nüshalı yerlerde de yazmam, büyük kitlelerin yolunu holdingler kesti, orada bir zaman deneyeceğim, oldu oldu, olmadı s.kimde değil...

Ben size soruyorum, siz edebiyat dergisi değilsiniz, benim kaç tane hikâyemi okudunuz, hiçbirini. Bu hikâyelerimi hangi yazılarınıza konu ettiniz, hiçbirini.

ri. Bu körlüktür. Yüzlerce hikâye yazdım, iddia ediyorum bu toprakların en cezbeli hikâyeleridir bunlar, ama sizler dahi görmüyor, tartışmıyorsunuz, çünkü Nihat Genç ismini sizler de ona ne dedi buna ne dedi şekliyle değerlendiriyorsunuz. Ona buna dediklerimin toplamı dört bine yakın sayfam içinde sadece birkaç sayfa tutar, geriye kalan 3997 sayfada tamamen başka şeyler var, insan neler olduğunu merak etmez mi? Ya da sizler Nihat Genç neden çok okunuyor ve çok sevilir sorusunu kendinize sordunuz mu, sormuş olsanız, kalıp hikâyelerimin içine girmeyi merak etmiş bir yazınıza, makalenize rastlardım... Ha, bir de şöyle bir şey moda olmuş, çocuk internette yazıyor, Nihat Genç'i gördüm yolda yatar, Nihat Genç orada yazıyor, Nihat Genç şurada duruyor, kardeşlerim, trafiğimi merak ettiğiniz kadar yazılarının içini neden merak etmezsiniz, ordan geçmek, buradan geçmek, bu kafede oturup çay içmiş olmak benim onlarca kitaba yazdıklarımın öne nasıl geçebilir? Bu yüzden o ortaokul zekâsıyla yapılan Ekşi Sözlük gibi yerlerden hiçbir bok kıymayacağını biliyorum, ortaokul eğlencesi... Bilgisayar devrim yapmış, bu devrim, herkes zekâsını ortabir düzeye döndürüp sabaha kadar sıçır köfte yapıp internet başında yiyor, bu insanlığın büyük mucizesi bilgisayarı...

Günümüz Türk edebiyatı için neler söyleyebilirsiniz.

Ben, 68'inkafası karışmış saçmasapan solcuları ve Özal'ın yarıdakları ve günümüzün bozuk edebiyat dergilerini çıkarımlar olmeden bu ülkede güzel şeyler yapılamaz düşüncesindeyim. Bunlar köşebaşlarındışmış psikopatlar, ne hikâye yazabilirler ne şiir, ama bir edebiyat inadı hevesi, sormayın. Tarihimize bugünkü edebiyat dergilerinin kustuğu kadar bozukluk hiç olmadı, buyurun okuyun, on binlerce şiir, yada binlerce nüsha çıkan dergilere bakın. Heyecansız, anlamsız, bomboş, manyakça metinler. Felsefeden, edebiyattan, ülkeden, insandan habersiz bir takım kurumsal oyuncaklar,

15

Adnan Özer

TİRİŞKADAN NAĞ

Kişi gezdği yerde toprağın yer. Bir Çin atasözüböyle söylüyor.Avusturya'nın Viyanasında insanın aklına bir Çin atasözü niyegeleli? Ülkeni korku almışsaneylersin, yediğin bol pürelü şnitzel değil, derdindir. (Bu arada,artık Viyana'daşnitzelciden göksuşi var.)

Seyahatimden birhaftaöncebasınımızdaki tatsız haberlerden biriydi; Avusturya'da Belediye seçimleri var ya, Viyana şehrinin yönetmeye talip adaylardan biri kendincemüthişbir sloganlaoyavcılığına girişmiş,slogan şu: Viyana İstanbulolmasın!Adamlarulusal hassasiyet günlerinde olduğumuzu biliyor olmalılar ki, içice damarımıza basıyorlar, durduk yerde bir satışma. Ne yapayım ki söz verilmiş bir kere, bağlantılar yapılmış. Sanki geri geri uçan bir uçakla gittim. Öncelikle aklı başında Viyanalıların bu sloganı tepkisini merakediyorum.Neyseki hazretcevabını almış, bokseldivenli bir yumruk çenesinde. Bu afişlerin karşısında keyifle durdum. Bu kampanyadaki üslûba karşı Türklerle Avusturyalıların ortak düzenledikleri toplantılar da yapılmış. Bunların arasındaki bazıTürkler de bir âlem, İstanbul ile Viyana'nın beş benzemeziği üzerinde durmuşlar. Boşuna laflar. Edilgen, savunmacı.Selim Ağabey'in aklına bir daha şapka çıkartıyorum, o uygun cevabı vermiş: Bırakın demiş, olabiliyorsa olsun. Bilmembasbaşasözegerek varmış...

Viyana tarihimize var, edebiyatımıza da var. Viyanalı edebiyatçıları da tanıyruz; şair GeorgTrakl, Habsburgelikbiydi

anılan romancılar arasında Robert Musil, JosephRoth, bizzatkendisi Avusturyalıların belalisolan ThomasBernard,Bosnalılara karşı Sırpıları açıkça destekleyen ve bu yüzden de kendisindensoğduğumuz Peter Handke, Fredricke Mayroker, taze Nobel Edebiyat Ödülü sahibesi Elfriede Jelinek (Nobel öncesiTürk okurlarınabennim armağanım), Barbara Fhrismuth... Barbara Abla, Türkler öyle diyor, Erzurum'datahsil eylemiş,Türkçe'yi bu serhat şehrimizin şivesiyle konuşuyor. BizimOk-tayTaftalı da Erzurumlu ya, muhabbetlerine doyum olmuyor. Geçtiğimiz aylarda vefat eden Andreas Tietze'yi de analım. (OTietze kibizeTarihive EtimolojikTürkiye Türkçesi Lügati'ni armağan etmiştir.) Freud'u kim tanımaz. Salzburg'tan gelip burada bir zaman sürten Adolf da var. Hazretin kitabı halihazırdaTürkiye'deyok satıyor.

Café Havelka kimleri görmedi ki...

Kafka, BirinciViyana'ningöbeğinioluşturan Keartner Strasse'de Cafe Havelka'nın hemen karşısındaki bir otelde çile doldurmuş. Otel ile Cafe arası birkaç adım, tam karşılık, söylendiğine göre Kafka'nın buradaki günleri bu iki mekân arasında geçermiş, o birkaç adımıkarakada bile oyalanmazmış üstad, hızlıca süzülen ince uzun bir gölge... İhtiyar Havelka Karl Marks'ı da ağırlamış, Adolf Hitler'i de, daha nicelerini. (Hatırlıyorum da, on iki yıl önceydi, Viyana'ya ilk gelişimde oturmamıştım, Hasan Öztoprak, ressam Hüseyin

yin Işık, Burgazadalı Nâzım,anarşisttlder WillyStalhamerile. Kıymetli harbiyesiolacak mı bilmem, Veda Şiirleri'ne burada esinlenmişim. Willy'nin radikal çevreciliğinden etkilenmişim doğrusu, mistik çevrecilik konseptinde bir kitap yazayım demiştim; Ağaçlara veda / hoyrat kalbimin imzaladığı harita veriyormuş en cılız korusunuda meğderdiyebaşlar.)Kalbimin Havelka'da fena sızlayacağını hissettiğimden sokağından dönüyorum, şirin ve

MELER, VİYANA'DA CAFÉLER

Café Schwarzenberg

cevval yengemiz Şehnaz Bölen Taftalı ile Keartner Strasse'yienlemesine geçip yüz eli metre kadar ötedeki Stefanplatz Manastırı'nın tam karşısındaki binanın dördüncü katındaki Cafe Do&co'da soluklanıyoruz. Do&co'nun tarihi yok, yeni markalardan, pek çok Batı kentinde arzi endam eylemiş.

Türkler edebiyata meraklıdır

Viyanalılar Türk edebiyatçılarını tanıyor mu peki? Ne gezer, olsa olsa bir Yaşar Kemal, yenilerde Orhan Pamuk. Eskiden Yaşar Ağabeyin kitapları göze batardı, şimdi görünmüyor. Frick, Morava gibi büyük kitapçıları gezdim Orhan Pamuk'un kitapları göz önündedir diye, yok, onlar da yok. Almanya'da çıkmakta olan *Literatur* dergisinin kapağında rastladım kendisine. 50. 000 tirajlı bir dergi olduğunu da belirtiyim. Viyanalıların Türk edebiyatına ilgisi çok Alman yayınevlerinin ki-

tapları var. Bu da doğal deyip geçelim.

Bir edebiyat adamının gezmesi de böyle oluyor, sıkıcı izlenimler. Bünye coşmalı o zaman. Viyana çikolotave kahve kokuyor. Meraklısı için pasta cenneti, Birinci Viyana'daki Kraliçenin Pastanesi'ne mutlaka uğramalılar. Her kültürün mutfağı var; İtalyanlarla Japonlar kıyasıya rekabet içinde (Etiler'de suşi yiyeyim diyenler biraz daha YTL'ye kıysın, hem gezmış olurlar), Çin lokantaları daha da ucuz, belli ki çitir Pekin ördeği merakı geçirmiş. Coşmak isteyen bünyelere benim önerim, Vietnam usulü ördektir, çitir ötesi. İlle de bira, "Burada 88 çeşit bira bulunur" tabelası gördüm, ayrıca dünyanın herhangi bir yerinde bir bira imal edilecek de buraya gelmeyecek, olmaz o iş. Bünye eski tatlarda kararlıdır dersenz, Levante zincir olmuş, lahmacuncılar -afedersiniz- öküzdoyuransitilde. Bile-

'Ruh Üşümesi' mi, huzur mu?

Viyana sinsi bir huzur kenti, bu huzuru en iyi bir kafe'de tadarsınız, sanki insanların genleriyle oynanmış, gözler insan görmek için değil burda. Eskiden besbetermiş, Thomas Bertard bu konuda sıkı bir makale döşemiş ve bu kafelerin dizaynı, oturma durumu değiştirilmiş. Alman filozof ve pedagog Karl Jaspers'i gel de anma, iyi edebiyatçı olur ki şehrinin manevi atmosferini etkiler. (Bizim kafe'lerdeki sonradan görmelek üzerine sıkı bir makale beklemekteyim.) Viyana kafe'lerinin böyle ortam satmak gibi bayağı özellikleri yok. Bir çay söyle, olmadı bir melanche, otur oturabildiğin kadar, sen sıkılsın, hizmet ediciler sıkılmaz. Girenken mümkün olduğunca çok kişiye grüb got (grüsgot) diyeceksiniz, Tanrı selamu, laisist bir selamlama bulabilirlerdi herhalde, ama çağdaşlık orada bir nosyon değil, hey, selam gibi bir civıklığı başka dilde de olsa çağırıştırarak bir durum yok açıklaması, auf widersehen (afedersin tadında) demeli çıkarken, mümkünse herkese.

Viyana İstanbul olmasın diyen o yüzkarası ağız.

Kaderde birayın provası seyretnemekte varmış, Şehnaz Bölen Taftalı'nın rejisörlüğünü yaptığı 8 Kadın'ın provasında iki saat geçirdim, sıkıcıymıydı, bence değil.

Barbar'da geyik muhabbetleri üzerine

Çinliler kadar olmasa bile bizTürkler yurtdışında birlikte takılmayı severiz. Çinlilerinki birlikte takılma değil, benzerlik zincirinin kopmaz halkaları şeklinde. *Moistiff gassacade* içinde Hakan'ın barına gitmeli o zaman. Adı kolay Bar Bar. Orada da bir söyleşipatlatmadık değil, Kaçak Yayın yaklaşıp bir yıldır Viyana'da satılıyor ne de olsa. Başta Hakan

Café Palmenhaus

olmak üzere, Ayşegül, Emrah, Yasemin, Selen kardeşler interneti coşturdular, duyuru üstüne duyuru, böylece İstanbul'da bulamadı-

Havelka'dan bir görüntü.

ğım söyleşi ortamı beni kucakladı. Söyleşinin konusu: Mizahın edebiyatı, edebiyatın mizahı. Ta XII. Yüzyıla kadar indim, kervansaray anlatıcılarına, Tebriz'deki Eşekçiler Kahvesi'ndem dem vurdum, Osmanlı dönemindeki Kasımpaşa mukallidleri anlatıldı, ve geyük muhabbeti, eski adıyla berber muhabbeti, tarzlarıyla birlikte. Bir Orta-Avrupa seyahatini geyük muhabbetiyle bağlamak da bana nasıpmış. Evliya Çelebi pirimiz, Peştemalcı Ahmet söz ehlimiz, Balıkhane Nâzırı Ali Bey lügatçimiz, İlber Ortaylı tekgeçtiğimiz hocamız, Metin Kağan ve Cem Yılmaz son üstadlarımız, hu erenler aşkına!

HIÇKİMSE BİR BAŞKASI OLAMAZ SETENAY ÖZBEK

Yıldızların şarkısı
hatırlatır bize
mutluluğu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Café Gloriette (Ön sayfadaki sarayın karşısındaki tepede)

küçük iskender

çok kaliteli birine mektuplar III

Ortalamının altında kalan bir vedanın neden böyle bir trajedi ortamında has sayıldığını anlamak için uzaya çıkıp aşağı bakmak lazım galiba; çünkü üç boyutlu düşüncenin bile içinden çıkamadığı bir hakikat söz konusu; kime sorsam, 'bir anlamı, bir karşılığı yok' diyor; militanların tansiyonu düşmez, taşıkardisi olmaz, kandaki şeker ve alkol seviyesi sinir bozma şeklindeki teselli tutanaklarıyla yetinmen, hayat üzerindeki göstergen senin. Romantizm ile romantizma arasındaki bu ses benzerliği, entelektüellerle hainler arasındaki ses benzerliğini aratmaz. Doruklara tırmanırken ruh kardeşini idiotlarda arayanların sonu hüsrandır; türlü kılıklara giren Arsen Lupen misali, taklalar da atsan, coşsan da, kurtulsan da hezeyanlarından, sonunda eşeğe seni de ters oturturlar. Bu ters oturuş, cereyanda kalmama neden olur sevgilim! Romantizmin yerine romantizman azar. Bahar köttür: Hormonlar hokkada durduğu gibi durmaz.

İleri görüşlü olmasına rağmen statik kalmayı tercih edenler için son kaçınılmazdır: Şizofreni. Kendini mutlu edecek, kendisiyle mutlu olabilecek bir zaman diliminde lü-

zumsuz ayrıntılar üzerinde yoğunlaşarak çok renkliliğin aslında karmaşaya yol açacağı bezemelere girişir; hayata yeni dökümanlar armağan etmesi, 'Ne Mutlu Bir Kültüm' diyebilmesi bundandır. Canım, Pop Art'ı Pop Arak bir noktaya götürmesi de bu safta dağılmış kalça hareketlerine bağlıdır. Dans mı, Rölanı mı, Rönesans mı, Ambiyans mı? Tereddüt, bütün korku filmlerinin ana kahrmanıdır.

"Matrix IV: Kayıp İçerik"te Neo'nun yerine geçecek ve yeraltı kentti Zion'u ilk 24 karede satacak olmanın keyfiyle elinde içki şişen, yanında koftiden bir manita, akıllamaz bir vurdumduymazlıkla, yeni örgütlenmelerin, protestoların, oluşumların, yokoluşumların planlarını yapmakta, geriye kalan boş vakitlerinde ise kötürlük yapabilmeyin seçeneklerine inandırıcı bir stil kazanırmak için kafa patlatırmaktasın. Sevgilim, sen nasilsin?!

Akrep, zamana yayılmış bütün birimlerde, bütün gerici unsur lokallerinde kendine ait bir çukurdun, kendine ait bir mezara dönüşmeden önce, başkalarına kasıy yatacak yükseletisi için tetikte durur. Akrep, yalanı inança karıştırır; masalı panikataklar. Özgüveni olmayan akrep, diğer özgür hayvanları kıskanarak varolabilir ancak. İftirayı kabul ettirmeyi tarihsel bir başarı sayar. Bütün ilmi de, filmi de budur. Sen, bu musun sevgilim?!

Genç okları kendi sadağında top-layan yay, tüm hedefleri vurabilecek iddiasıyla okların menzil dışında kaybolmasına, kırılmasına, iskalamasına neden olur; avcı, yanına avına yönelik düşmanlığı kattığı için çağdığı bir sporu çağığı bir katliama dönüştürür. Kellsie giden avlar değil, sadağındaki oklardır ne yazık. Ok yaranılır bu kez. Yay'ın keskin yüzü okların aklını keser. Sistem seni nasıl giydirdiyor?!

Cluber olmaya cinnet tadı karıştıran, sivri topuklu ayakkabılar giyen dönemlerin barında dönüşü güc, gi-

vamında eğlenceler sökebilmek, trendi yüksek manalarla kotarılmış evhamlara bir terk eden inadı, bir terk eden nesli formasyonu indir-mek, artık bilgisayar asırlarında çocuk oyuncağıdır. Çocuğun oyuncağı olmak yerine, ruhun oyuncağı olmak ise çarpmış sadece toplama işareti sanmaktır. Sistem seni kaçsa satıyor?!

Her şeyi kafalamak gibi her şeyi kovalamak da mümkün; yani doldur boşalt prensibi. Al birini sev, içini boşalt at. Sırf derileri kalsın. Bu derileri de Türk İnsanüzzeri'li Cemiyet'i'ne bağışla cenaze törenimde, tirajlarda, virajlarda. "U dönüşü" yapılmayan yollarda, dönüşeme-me misali "O dönüşü" yapma hakla-rı kazan bebeğim. Sistema kıvam kazandırma mantığı. Sistem seni neden böyle yarattı?!

Bundan sonraki hayatında sağ-dan yürürsen cüzdan, soldan yürür-sen yırtılıp yere atılmış kimi sol ör-güt rozetleri bulursun! Sistem seni neden doğru bir kabahat diye dün-yaya önderdi? Biliyor musun?!

İnsanın ayağı sahnede bir kayma-yagörsün; tepetaklak seyriscisinin üstüne düşüverir. İşte sık sevgilim, eğer sevgilini seyrici sanırsan, kendi seyredilen bir şeye benzetirsen, 'al gözüm seyreyle seni iade edeni' şeklinde bir durum yaratacısın ne şir-ir kalır, ne şarkılar, ne de 'bir gün yeniden sevişebilmenin olasırlığı.' Sistem seni neden seviriyor?!

Ben neden senin avuçlarına bakarken kendi hayat çizgimi aradım?!

Ben neden hava durumu sunucula-rının bölgelerdeki gözyaşı miktar-larını da belirtmesinin bekledim, yağ-murlarla birlikte?!

Ben neden bütün süpermarket rafalarında senin konserveni ara-dım?!

Ben neden senin telefon numara-larını kutsal kitaplarda bir şifreye denk düşürmeye çabaladım?!

Ben neden soğuk suyla yıkanır-ken hep sen üşüyorsun sandım?!

Yılın ilk dört ayında yayımlanan doksanın üzerinde yeni roman, yazar ve yayınevinin edebiyatın bu türüne duyduğu ilginin sürdüğünün açık bir göstergesi. Neredeyse her yeni mesai gününde bir yeni yerli roman yayımlanırken bu romanların yarısının "ilk" kez yayınlanırken kaleminde cımsılığı, özümlüdeki yıllarda daha da çok roman yayımlanacağını şimdiden "müjdeleyiyor". Ancak bu yazının meselesi sayılar üzerinde durmak değil; amacımız 2005 yılında en çok işlenen konuları ele almak... Doğrusunu söylemek gerekirse, başlangıçtaki niyet genç yazarların ilgi alanlarını tesbit etmekti, ama romanlara bakıldığında gençlerin ya da "ilk"lerin anlattıkları hikâyelerin genel eğilimden farklı olmadıklarını ortaya koyuyor; 2005'e yıla kadınlar, erkekler, aşklar, ilişkiler ve toplumu saran şiddet vuruyor damgasını...

Türk romanının maddesi

İçinde bulunduğumuz 21.yüzyılın bu ilk yılları öncesi ve sonrası bir zaman aralığı değil; bir yarıyıl yüz yıllık bir edebi mirasa dayanıyor, diğeryarıyıl yüz yıla rengini veren tarihsel, toplumsal ve siyasal olayların şekillendiği bir kültürel sentezin izlerini taşıyor. Nitekim, bugün bir kez daha öne çıkan kadını, erkekli, aşklı hikâyeler, geçen zaman içerisinde maddi/manevi birtakım değişimler geçirmekle birlikte, yüz yasını deviren Türk romanının da en sık işlenen konuları...

Tanzimat edebiyatında Batılılaşmanın, muhafazakâr yazarlar için yazılaşmanın, Kemalistlerce Cumhuriyet aydınlanmasının, solda yola-ışık ilişkilerinin "turnusol kağıdı" olan kadın/aşk/cinsellik üçlüsü, 80 sonrası romanında kadının özgürlük arayışını ifadesine dönüştü. Önceki simgeselleştirimelerinde olduğu gibi, dönüşümün ardında bu kez de dönemin zihniyet dünyasının -solun prestij kaybının, toplumsal yerini bireyin almasının, cinselliğin keşfinin, feminizmin, ekonomideki değişimlerin- etkilerini bulmak mümkün.

İçinde ikinci yarısına gelindiğinde, ilk ürünlerini veren türbesiz gençlerden deneyimli yazarlara, medya starlarına köşe yazarlarına kadar eli kalem tutan, anlatılacak bir hayatı olduğuna inanın hemen herkes, "kadını en iyi kim anlatıyor?" yarışmasından kanınca karınca bir rant sağlamanın peşine düşmüştü. 2000'li yıllarda, konusunu kadın erkek ilişkilerinden alan, giderek doğrudan "kadın"ı anlatan romanlar magazin içerikleri ve medya desteğiyle hâlâ gündemdelere böylelikle bir dolu "arızalı" kadın tipi, bir dolu arızalı ilişki kaplıyor edebiyatımızı.

2005 yılındaki belirgin fark, erkeği anlatma arzusunun kadını anlatmaya baskın çıkmasıdır; daha önce kadın kurgusunun bir parçası olarak hikâyeye dahil edilen erkekler, nihayet romanın merkezine oturuyorlar. Ancak erkek okuyucular hemen sevinmesinler; çünkü bu erkek kahramanların içinde bulundukları zayıflık ve güç de hal-halicede değil; rekabetçi topluma yarışmaktan yorgun, kadınların erkekleri sorunlardan bıkın, terk edilmişliği yalnızlığı içerisindeki erkekler kimliklerine yazılı "esas öğen" rollerini oynamakta güçlük çekiyorlar.

Anlıyoruz ki, erkeklik kır içinde. Toplumsal bir kurgu olan erkekliğin -bu kurgunun bulanıklığı, bunalıma girdiği, imkânsızlığını anlaşıldığı anlarda- kurgusal metinlere, yani romanlara yansımaları karmaşık bir süreçtir ve erkeklerin kırılganlığı ve yalnızlığı -bu anlamda çok daha gerçekçi maço erkek tiplerini barındıran popülar metinler haric- Tanzimatın bu yana, özellikle toplumsal kır anlarında sıklıkla dile getirilen bir temadır. Özetle söylemek gerekirse; geleneksel rolünü artı oynayamamaları yarattığı rahatsızlık, daima mevcut "gerçeklikten daha fazla gerçek olan" bir erkek fantazyası yaratmakla sonuçlanmıştır. 2005 yılında karşılaşıldığı anlaşılmalıdır, mahzun, duygu, iktidar talebi olmayan, aşkı arayan küçük burjuva entelektüel erkekler, yazılarında "erkekliğin, kadın standartlarına uymak için geçirdiği düşsel bir değişim" rolü de olsa, bir krizin yaşandığını işaret ediyorlar.

Erkek kahramanların ortaya çıkışı, ne yazık ki, romanımızda tema ve karakter zenginliği anlamında değerlendirilemez. Çünkü, aşk romanlarında polisilerde kadın uzanan tür çeşitlenmesinde, kahramanı ister erkek isterse kadın olsun yine belli bir mekân ve insan tipi öne çıkarken, olaylarda da karakterler genelde kadın ve erkek romanlarda bütün kişi ve karakterler engellenmiş, bastırılmış, çevre-

sindeki toplumdaki bunalımın bireyler halinde resmediliyorlar. Kanık-sadık artık; kurgusal metinlerde yine yoksul olmayan, ama daha iyi bir hayat arzulanı küçük burjuva entelektüel mutsuzluğu anlatıyor. Yoksullar ve yoksullukla, asıl hikâyeye aksesuar işlevi görmekten öteye gitmeyen gözlem ve ifadelerle katlabiliyor hikâyelere.

Şiddet toplumu, şiddet romanları

Kadın ve erkek ilişkilerindeki gerilim ve örtük şiddetin, 2005 yılında okuduğumuz pek çok romanda bağımsız bir tema haline getirilmiş, şiddetin bireyler üzerinde yaptığı etkiyi sergilemesi açısından önemlidir. Anlaşılır o ki, bu coğrafyada bir asırdır süren savaşların, zorunlu göçlerin, askeri darbelerin, sıradanlaşan işkencelerin, faili meçhul ya da malum cinayetlerin, sokak ortasındaki mafya hesaplaşmalarının, hayvan katliamlarının ve bütün bunları yapanlardan hesap sorulmamasının birey ve toplum belleğinde yarattığı tahribat nihayet somut bir tarihte ve toplumda, o toplumda var olan maddi üretim tarzının, iktidar ilişkilerinin ve ideolojilerin karmaşık ilişkileri üzerinde yükselen bir kültürün ürünleri olan romanlarda da yansımıştır.

Aslında tuhaf olan, şiddette bu iç içe geçmiş hayatın ya da sıradanlaşmış şiddetin yakın zamana kadar romanlara konu edilmemesi, bilincaltının bir dizi aşk romanı ve tarihsel servetle bastırılmasıydı. Hakkaniyetli olalım ve ekleyelim; bastırma işlemi sadece içinde yaşadığımız döneme sınırlı değil. Son iki yüzyıldır bu coğrafyada yaşayan insanların kılcal damarlarına kadar sıızan şiddet ve yaşanan travmatik vakalar "yüksek edebiyat"ın ilgi alanına girmemiş, toplumun çoğunluğuna nüfuz eden ilkel, maçıst, şoven, milliyetçi duygular romanın dışında bırakılmış, en azından maskelenmiştir. Oysa edebiyata değerler ekseninden yaklaşan okuyucuların varlığından bile haberdar olmadıkları, ama hitap ettiği okuyucuları arasında duygusal ve düşünsel mesafeyi neredeyse sıfırlayan "öteki" edebiyat, söz konusu arkaik zihniyeti dile getirmekte her zaman fütursuzdur. Geçmişte öyleydi, şimdi de öyle. Ermeni, Misyoner, Yahudi, Yunan, Kürt gibi kelimelerin sadece telaffuzunun bile birilerinin birlik oluk sokağı dökmüşlüğü ni "meşru"laştırdığı günümüzde, kahvenin, sokağın, ülkü ocaklarının, derin devlet ve popülist siyasetin nabzını tutan -özellikle komplo teorileri üzerine kurulmuş, savaşta polisliyetlerindeki- romanlar giderek daha fazla ürettiriyorlar.

2005 yılında okuduğumuz romanlarda şiddetin sadece popüler türlerle sınırlı kalmayıp barındırdığı olumlu ve olumsuz potansiyelle, üzerinde durulması gereken bir farklılık. Bu farklılığın, yani şiddetin yayılmasının bir önceki bölümde işaret ettiğimiz farklılık, yani erkek hikâyelerindeki artışla örtüşmesi romanların toplumsal bellek ve bilincaltı arasındaki tuhaf ama organik ilişkisi bir kez daha açığa çıkarıyor.

İçinde mafya ile teşkilat arasındaki çatışmanın işlendiği ve her geçen gün artan kaydeden polisliyetlerin şiddet konusunda ilk sırayı almasını yadırgamıyoruz elbette. Ama tarihi, siyasi ve toplumsal meseleler üzerine kurgulanan hikâyelerde de, farklı yoğunluklarda da olsa, şiddetin varlığı, ortaya çıkmak için fırsat kolladığı, roman kişilerin kaderlerine etkiye bulunduğu açık. Görmüşse de şiddeti ve ürtüpü hissedebiliyoruz. Üstelik ortaya çıkmasını kimi zaman -AliTeoman'ın "Bir Garip Cundi Zümrüdüanka", Necati Güksel'in "Kara Kadife", bizzat devletin şiddeti tetiklese de, kimi zaman fitilen işleviçisi -İnanç Çakıroğlu'nun "GölgeAvcıları Kulübü", Hamdi Koç'un "Tiyatlekliler Ülkesi" ve Selçuk Altun'un "Annemin Öğretmediği Şarkılar"ındaki trafik magandalan gibi- basit, gündelik olaylardır. "Vietnam Sendromu", "Anadolul Sendromu" durartık.

"Şiddet, bazen adaletin ve yasalara temel olu" şianı benimseyen pek çok roman kahramanını silaha sarılıp hesap sormaya iten öfke Türkiye'nin 60'larında başlayıp günümüze kadar uzanan siyasal, toplumsal, ekonomik tarihiyle, o tarihin yarattığı sorunlara sıkı sıkıya ilişkili elbette. Edebi beğeniyi, siyasi ve ideolojik yargıları bir tarafa bırakırsak, bütün bu romanların birey psikolojilerine travmatik etkilerde bulunan söz konusu ilişkisi gösteribilmeleri nedeniyle önemli

Edebiyatın bu tarz meselelere duyarsız kalmasının eksikliğini ve

ve Şiddet

2005'te ortaya çıkan eğilimin en azından sosyolojik önemini vurgularken bir ayırım yapmak zorundayız. Kendisini köşeye sıkıştırılmış hissederek insanları isyanları, adaletle bireysel şiddetli ilişkilerinden, böylelikle mazlumdan yargıca, yargıctan cellata nasıl dönüştükleri anlatılırken şiddete bahane aranması, şiddet eylemlerine felsefi ya da siyasi meşruiyet sağlanması, en kötüsü de parçalanmış bedenlerin, katledilen insanların "pornografik" tasvirlerinin yapılması -kollektif bilinçaltında mevcudiyetini her daim koruyup pek çok kereler olduğu gibi günümüzde de bilinç katına taşınan- şiddete ve çıkarılan şiddetle örtüşen şerittifakına koltuk çıkmaktır. Kimi romanda bizzat bu desteği vermek için yazılmış olduğu gizlenmiyor zaten. Kimi romanda ise desteklemek amacı güdülmüştür; toplumsal hayatın doğal bir parçası olarak, eleştiri süzgecinden geçirmeksizin, birazda hikâyenin gerilimini arttırmak için başvurulan bir anlatım ögesine dönüşmüştür. Ancak böyle bir kullanımı bile şiddet saflarını güçlendirecektir.

Çok şükür, uzun bir tarihsel geçmişte filizlenip içinde yaşadığımız zamanın siyasi, toplumsal, ekonomik ve kültürel ortamında serpilip büyüyen şiddet duygusunu, şiddetin estetiğine teslim olmadan sergileyen romanlar da var. Ancak genel bir tabloyu ortaya koymayı amaçlayan bu yazıda isim telaffuzunun spekülâtif kaçabileceği düşüncesiyle olumlu ya da olumsuz yargılar roman isimleriyle -bilerek- örneklenmedi. Çünkü şiddet, şiddetin bileşen ve türleri ancak söylem analiziyle, karakter tahilleriyle, tarihsel olayların sorgulanmasıyla, kısıcası merkezine tek tek romanları alan eleştirilerle ortaya konulduğu ölçüde faydalı olacaktır. Listelerde adı geçen romanlardaki şiddetin şiddetini ölçmeyi okuyucuların sağduyusuna bırakarak bitiriyorum.

KADINLARI ANLATAN ROMAN ÖRNEKLERİ

Bedirhan TOPRAK
Fanfa

Celal HAFİFBÖLEK
Günaydın Aşk

Evin İLYASOĞLU
Teodora'nın Düşmanları

Hulusi ÖSTÜN
Şaheser

Hülya TOPÇUOĞLU
Bedel

İnci ARAL
Taş ve Ten

ERKEKLERİ ANLATAN ROMAN ÖRNEKLERİ

Ayhan PALA
Son Muhteşem Koca

Başar AKŞAN
Aşkla Bakış (İstanbul 4/2)

Başar AKŞAN
Hava Bank (İstanbul 4/1)

Cihangir ARTUN
Dön Evine Bırak Esrarı

Hamdi KOÇ
İyi Dilekler Ülkesi

İsmail DEMİR
Kayada İz

Mario LEVI
Lunapark Kapandı

Murat MENTEŞ
Dublörün Dilemması

Nevzat ÇELİK
Bağışlanmış Hüzün

Reşat ÇALIŞLAR
Beni Kalbimden Vuranlar Var Ya

Rıza KIRAZ
Düşmüş Erkekler Masalı

Selçuk ALTUN
Annemin Öğretmediği Şarkılar

Yaman KORAY
Kuyudaki Adam

Zeynep MANSUR
İstanbul'un Bunu

ŞİDDET BARINDIRAN ROMAN ÖRNEKLERİ

Ali TEOMAN
Bir Garip Cindi Zümrüdüanka

Armağan TUNABOYLU
Resim Cinayetleri

Barbaros DEVECİOĞLU
Otoyol Kenarında Yanan Ateşler

Bülent RUŞÇUKLU
Savaşın Eşiğinde

Cihangir ARTUN
Dön Evine Bırak Esrarı

Erdal ERKUT
Asala'dan Bir Kız Sevdim

Hakan EVRENSEL Yer Eksi İki

Hakan KARAHAN Azrail

Hamdi KOÇ İyi Dilekler Ülkesi

Hayri ERSOY
Sürdüler Sürgün Oldum

İsmail DEMİR Kayada İz

Levent METE Rika'nın Beyninde

Markar ESASYAN
Şimdinin Dar Odası

Mehmet MÜFTÜOĞLU
Özel Yıldızlar

Murat MENTEŞ
Dublörün Dilemması

Mustafa KARNAS
Çürük Elma Operasyonu

Müzeyyen YILMAZ Kod Adı CEYDA

Necati GÖKSEL Kara Kadife

Nuri AKALIN 19 Aralık

Piraye ŞENGEL Hayat Tutulması

Selçuk ALTUN
Annemin Öğretmediği Şarkılar

Tuna KİREMITÇİ Yolda Üç Kişi

Yılmaz ÖNLÜ Giritli Gelin

Yusuf SOLMAZ
Yeni Bir Çerçeve

mak istediğimi, bunu ancak senin sayende yapabileceğimi söylüyordum. Biraz daha para kazanmalıydık. Biraz daha imkânlarımız olmalıydı. Evimizi dostlarımız açmalıydı. Sonra çocuklarımız olmalıydı. Sonra çocukları olan dostlarımız... Onlar bize gelmeliydi, biz onlara gitmeliydik. Hayatımız artık hafiflemeliydi. Artık geçmişçi hiç düşünmemeliydik. Ömrü güzeldi... Hele bizim ömrümüz önce şeyden sonra, önce karanlık geceden sonra herkesin ömründen daha güzel olmalıydı. Örneğin, bir gece davet edildiğimiz önce insanın içinde ömrümüzü ortaya koyup başkalarının ömrüyle yarıştıramıyorduk. Ve bizim ömrümüz kazanmalıydı yarış; bizim sevgimiz... Kaşla göz arasında... Dostların arasında... Hemen oracıkta... Birkaç alkış hak etmeliydik. Hem onlara çok şey borçluyduk; bizi birbirimizle bırakmışlardı hem biz onları, o gece bile olsa birbirleriyle bırakmamıştık. Kim bilir onların ne çok gızeledikleri karanlık geceleri vardı. Kim bilir, onların ne çok sakladıkları yalanlar ve giderek büyüyen boşlukları vardı. Biz onları yalanlarından kurtardık; onlar bizi o durmadan büyüyen boşluklarımızdan... Belki de bu yüzden çok sevdi birbirimizi. Belki de bu yüzden birbirimize geceleri daha rahat uyumak için sakinleştirici ilaçlar tavsiye ettik.

Farkından değil mi, her şey çok iyiymiş, iyimşi gibi yaparken ve tam vedalaşırken, insanlar insanların arabalarına uğurlarken artık herkes birbirine karşı depresyondan kurtulmayı sağlayan ilaçlar öneriyor. **Bak, bu bana iyi geldi. Artık sabahları o cinnet hissine, nasıl desem, sabahları ansızın gelen o ölse isteğine bu ilaç iyi geldi,** diyorlar. Her şey iyi gibiyken, aslında ortada hiçbir şey yok gibi görünürken, ansızın gelen o cinnet hissini, o ölse isteğini ne olduğunu o çok biz biliriz sevgili.

Herkes gidip de bir başımıza kaldığımız o saatlerde, önce insandan önce gizli itiraf, önce eksik yakarış, önce yarım kalmıştıktan bize kalan yine o karanlık geceler olurdu. Sonunda herkes, bize o büyük boşluğu, aramızdaki o durmadan büyüyen yalanı bırakıp giderdi. Herkes bizi o karanlık gecelerle baş başa bırakıp giderdi, sonra sen sabah kalkar, en güvendiğin arkadaşlarından birini arar, onunla bir yerde buluşur, sonra sözümüzü ilişkimize gelince de gözünü yumup ona beni ne denli imkânsız, ne denli vazgeçilmez sevdiğini anlatırdın. Sanki daha dün gece benim yanımda değildimşin gibi anlatırdın. O karanlık gecelerimizden hiç bahsetmeden, durmaksızın beni ne denli çok sevdiğini söylerdin ona. Bense, belki de sırf erkeklerin içip kahırlandığı bir yerde, onunla seni konuşabildiğim için daha çok sevdiğim bir dostuma seni ne denli çok anlatırdurdum. Senden hiçbir zaman vazgeçemeyeceğimi anlatırdım ona. Onu, sana duyduğum sevgimle ağıtlardım. Öyle ki, o da dayanamaz, derinlerden bir sevgili çıkarır, bana anlatmaya koyulurdu. Bir saat olurdu, bir cinnet saati... Yıkım ve kavuşma saatleri... Bu saatlerde kim sevgilisini anlatsa, o sevgili benim için sen olurdu. Her yitık sevgili sen olurdu. Ulaşılamayan sevgili kimse işte o sen olurdu. Kim imkânsız sevgiorsa, kim umutsuz sevgiorsa, benim için işte o sen olurdu...

Öyle anlar geliyordu ki baş başayken, bir aradayken o karanlık geceleri konuşamadığımız için durmadan birbirimize yalan söylüyorduk. Birbirimizi yitirmemek için başkalarının arzularına sığınuyorduk. Başkalarının arzularıyla arzuluyorduk birbirimizi. Mesela ben, seninle daha arzulı sevebilecek için, kimlerin senden hoşlandığını, sana hangi erkeklerin kur yaptığını soruyordum. Sen de bana seviştığım ya da sevmek istediğim kadınları soruyordun. Gün geliyordu, artık sadece başkalarını bize duyduğu arzuları konuşarak sevebiliyorduk. Artık sadece o kimsesi arzuları baş atıyorduk. Birbirimizle korkusuzca yüzleşemediğimiz için, başkalarının hülyalarıyla, o bize hep yabancı olan seslerle, başkalarından ödün aldığımız o sahte arzularla gizliyorduk o karanlık gecelerimizi.

Oysa biliyorduk ki, olmadık yerlerde dost saydığımız insanlara anlattığımız bizim ilişkimiz değildi. Biz o karanlık gecelerle hesaplaşamadığımız için, başkalarının hülyalarıyla, o bize hep yabancı olan seslerle, başkalarından ödün aldığımız o sahte arzularla gizliyorduk o karanlık gecelerimizi.

celeri anlatamadığımız için, herkesi bizim ilişkimiz tüm mahremiyetle, bütün gizli kalmış noktalarıyla tartışmaya davet ediyorduk. Ve bu çağrından cesaret alan herkes bizim ilişkimiz hakkında aklından geçen bütün yorumları yapıyordu. Öyle çaresizlik ki, kendimize yalan söylediklerimizi yetmiyormuş gibi başkalarına da yalan söylüyorduk. İlişkimize onlardan çare umarken kendi yalanımıza onları da ortak ediyorduk.

Bazı geceler dostlarımızı uğurlayıp bir başımıza kaldığımızda içimizdeki o karanlık yüzleşmek için onları çektiştirirdik. Bazılarını dürüst ve sahici olmamakla suçlardık ve kızardık onlara. Biz kendimizi olduğumuz gibi ortaya koymuşken, onların yapaylığı ve gizlenişli sorguların, ansızın o karanlık gecelerimiz aklımıza gelir, derinden utanır, bu utancı hissedince onlara daha çok kızardık. Sanki onları böyle yalan yaşamasa biz de böyle yalan yaşamayacakmış gibi kızardık onlara. Sakladığımız gizlediklerimiz ne kadar büyükse, herkesi aradan çıkarıp konuşmaktan çekindiğimiz şeyler ne kadar çoksa, o kadar kızardık onlara. İlişkimizde bilmezlikten geldiklerimiz ve giderek büyüyen o boşluklarımız ne kadar çoksa o kadar kızardık.

Anladık, o karanlık geceler konuşulmadıkça sahteyiz ve uzağız birbirimizi. Söylediklerimiz her şey aşk kitaplarından ödünç alınıp. Anladık; ne zaman içimize inmeye kalksak, bizden ayrı, bizden uzak bir sürü yabancı konuk... İçimizde bir sürü davetsiz misafir... Anladık; onlar bizden yalnız, biz onlardan... Ne zaman içimize insek ve içimizde kime sarılsak dost diye, o karanlık gecelerden daha uzak, karanlık gecelerden daha yabancı bize.

Konuşmalıyız sevgili... Sen yokken bir kadını tanıştım... İn-ce ve zarif bir kadını. Onunla insan nefsi üzerine konuştuk. Başımıza gelen bütün derterin sıkıntılarını içimizdeki o bencilik, o sınırsız sahip olma duygusu yüzünden olduğunu konuştuk. Gece bende kaldı, uzaқта, çok uzaқта bir sevgilisi varmış. Yıllardır onu düşünüyordum. İşin aç tarafı onun bundan haberi bile yokmuş. Ama böyle daha iyimşi. Onu özledikçe kendi ni eği-tiyormuş... Onu özledikçe kendine daha da yaklaşı-yormuş.

Sonra sevdiğini özlemekten yorgun düştü. Ona yatak serdim. Senin yıkadığın nevresimleri serdim, uyumaya geçerken saçlarını oksadım, hafifçe öptüm aşıla yanan saçlarını. Odama gidip, belki sen ararsın diye telefonumu açtım. Neden sonra onun sesiyile uyandım kırılan uyku-dan. **Yanında uyuyabilir miyim, izin verir misin?** dedi. Sustum, hemen yanıma geldi, sı-caklığına, korkuma, boşluğa kalmış aşkına sığındı. Kokusu-nu sana benzettim; öyle yalnızdın ki, onu öpmeye başladım. **Ne olur sadece sarıl, dedi, öylesine üşüyorum ki, sadece sarıl...** Ve ona sarıldım, derin bir sevgiyle sarıldım. Sonra gördüğüm o rüyayı anlattım ona. Kafası bedeninden kopmuş kuşu... O çö-ban kızını ve seninle konuşamadığımız o karanlık geceleri... Her şeyi en ince ayrıntısına kadar... Sana söyleyemediğim ne varsa anlattım ona... O yabancı adamları... O ayrı ayrı odaları. O birbirimizi sevdiğe büyüyen boşlukları anlattım ona... Beni öylesine büyük bir ilgi ve tutkuyla dinliyordu ki, bazen o sen misin diye döşündüyordu bana...

O, bir başkasına âşkıtı... Bense sana... O hiç dokunamamıştı sevgi-gine... Bense o karanlık boşluğumuz... O karanlık geceler... Sen nasıl beni, aşkı-mızı, gördüğün rüyaları başkasına anlattıysan, ben de öyle anlattım seni. O sonsuza doğru akan çığırın nehrini... Çöban kızını... Başı bedeninden kopmuş kuşu... Gözleri tekrar açıldı. Gözyaşları içinde bana sarılıp; **Bu benim rüyam, diye hakkıyma başladı. Ben de sevdiğimi hep böyle görüyordum. Başı bedeninden ayrı bir kuş gibi...** Öyle bir baktı ki bana... Bütün kalbiyle, bütün deşliliğiyle ve sanki sen kez baktı ve; **Ne olur konuş onulla, yoksa bu nehir bütün aşk-ları sürükleyecek peşi sıra...** Sonra tekrar ve o imkânsız aşkı için sarıldı bana. Ne olur konuş onulla, sen onulla konuş-tuğunda seninle benim sevgim bile kurtulacak. Ne olur konuş onulla...

Kuyunun dibinden çıkan insan

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranter.org>

dık. Selçuk'a on sekiz kilometre uzaklıkta ki Kuşadası'nda (Kaymakamımız başına verdiği demette oyunun Kuşadası'nda da oynatılmamasını istiyordu) bir kez oynadı, istek üzerine ikinci kez de oynamak zorunda kaldık.

Ülkemizde tiyatronun başlıca sorunlarının söz eder misiniz?

Ülkemizde tüm sanat dallarında, okuyucu ve izleyici açısından sorun vardır bildiğimiz gibi. Sinema ve televizyon, tiyatroya sorunlarını biraz daha ağırlaştırmıştır. Bence tiyatroyu yeniden ayağa kaldıracak amatör tiyatroların çalışmalarıdır. Bu konuda yerel yönetimler çok iş düşmektedir. Ne yazık ki son seçilmiş belediyelerin tiyatroları pek sevmeyen kişilerin eline geçmesi bu konudaki umutları da azaltmıştır. Eğer yerel yönetimler tiyatroya sahip çıkarlarsa bir yandan yeni oyuncular yetişirken diğer yandan da sahneye çıkan bu gençler ileride tiyatroya izleyicileri olur. On bir yılda Selçuk'ta kendiyazdığımız yirmi dokuz oyunu sahneleyen, üç yüz dolayınca kişiyi de sahneye çıkardım. Şu anda Selçuk'un her sokağında birkaç oyuncu var. Bu gençlerden bir çoğu gittikleri üniversitelerde tiyatroya çalışmaları öncüllük ettiler ve profesyonel tiyatroların izleyicileri oldular. Selçuk ve çevresinde yüzlerce büyüğe ve binlerce çocuğa ilk kez oyun izletme ve tiyatroya sanatını tanıtmak mutluluğunu yaşıyoruz. Yaptığımız bu çalışmaların birkaç yüz ilçede yapıldığını düşünün siz; profesyonel tiyatroların izleyici sorunu kalkar ortadan. Selçuk'tan İzmir'e her ay

bir otobüs dolusu insan tiyatroya izlemeye gidiyor.

Yaptıklarınız güzel şeyler. Sizi bu konuda destekleyenler devam mı Selçuk'ta?

Selçuk Belediye Başkanı Vefa Ülğür, sanatsever ve sanatın özgürlükçülüğünde paylaştıracığı bilen bir kişi. Onunla birlikte çalışmak güzel. Ayrıca en güzeli halkın desteği. Selçuk'ta yaptığımız çalışmaların halk destekli. Herkesin süalesinde en az bir amatör oyuncu var çünkü.

Oyun yazarlığı konusunda düşündükleriniz?

Kararsızlığı sevmem ama bu konuda iyimser olamıyorum.

Oyun yazarı mı yetişiyor?

Aksine. Kendine tiyatroya adanmış her yetkili, basın karşısına çıktığında ilk söylediği, "ülkemizde yazar yetişmiyor," sözü ama işin aslı öyle değil. Yeni yazarların repertuara kabul edilmiş bir çok oyunu var. Bu yeni yazarların, hiç oynanmamış oyunları sahnelenmiyor. Özellikle bir görevleri de yazar yetiştirmek olan ödeneği tiyatrolar ısrarla hep aynı yazarların oyunlarını koyuyorlar. Lafta Muhsin Ertuğrul'un izinden gittiklerini söylerler ama, Muhsin Ertuğrul bu ülkede bir çok yazar yetiştirmiştir.

Niye böyle yapıyorlar?

Ne siz sorun ne ben söyleyeyim. Bazı yazarlar pastadan pay vermemeyi çok iyi beceriyorlar; ayrıca yönetmen olarak ortaya çıkan bir çok kişi okuma özürü olduğu için üstasından görüldü, daha önce rol aldığı oyunları sahneliyor. Yeni yazılan, Devlet Tiyatrosu'nun ve Şehir Tiyatroları'nın repertuarına alınan oyunlardan bir çok yönetmenin haberi yok. Bu yönetmenlerin mangalın başında yuyan kedi olarak kariyerlerini çizmek gerekir.

Öykü ve şiir de yazıyorsunuz bildiğim kadarıyla?

Şiir yazıyorum ama kesinlikle şair değilim. Şairlik bildiğiniz gibi bir yaşam biçimidir. Öykü yazıyorum evet. Kültür Bakanlığınca basılmış "Cürüme" adlı bir öykü kitabım da var.

On bir yıldır Selçuk'ta tiyatroya yapıyorum dediniz, daha önceleri büyük kentlerde bulundunuz, hareketli bir yaşamınız olmuş, sıkıldığınız olmuyor mu küçük bir ilçede?

Hayır sıkılmıyorum. İş olmayan insan sıkılır. Banazaman yetmiyor. Bu arada dostları özlediğim oluyor kuşkusuz. O zaman da İstanbul'a gelip ya da Ankara'ya gidip dostlarla buluşuyorum.

Sonolarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Okumuşlar, aydınlar, halka verecek bir şeyleri olanlar, zorunlu hizmet sayıp birkaç yıl ılgına Anadolu'ya gitmeyi göze alabilirlerse oralarda yapacak çok iş bulurlar. Halkın böyle bir isteği olduğundan şüpheleri olmasın. Güçtür ama çok da hoştur taşrada çalışmak.

Teşekkür ederiz sayın Öztürk.

Asl ben teşekkür ederim. Kuyunun dibinden insan çıkarıyorsanız

Bir akşam önce oyununu oynadı; sahneye deydi yine. Dün akşamki olayın etkisinden kurtulamazmış. Oyunda, ne zaman Ayasuluğ'dan ya da Borkülcü'den söz etse, karşısında, bir deve üstünde, Kara Beyazıt (Paşa tarafından çarşıya getirilmiş olarak onu görmüştü. Çarşıya getirilip öldürülmemişti sanki, yaşıyordu. Bir şeyler söylemek istesene baksam Tuncel'e.

Sabaherkenden kalkıp Selçuk ve çevresini dolaştı. Bir akşam önce oyunda gördüğü Borkülcü'yi yeniden görmek istiyordu. Karaburun'dan getirilip kapatıldığı yer olan kaleye gitmiş, daha sonra da binlerce kişinin öldürüldüğü yer diye söylenen İsa Bey Camisi'nin avlusunda oturmuştu. Borkülcü Ayasuluğ sokaklarında bir deve üstünde dolaşırken madamın önünde çarşıya getirilmiş olmaldı. Caminin avlusunda otururken, başları vurulan: "İrşi ya Dede Sultan," diye bağırın adamların seslerini duymuş, fakat, Borkülcü'yi görmemişti. Oysa bir akşam önce Tuncel'in gözlerinin içine bakmış, kendisiyle konuşmak istediğini birkaçlarıyla anlatmış ona...

Bekli birinden buraya gelir diye, dün akşam onu karşısında gördüğü, tarihi Odeon'un sahne olarak kullanılan bölümünde duruyordu. Durup beklemekle olmayacağı düşünün kısa bir nefes ve diyafram çalışması yaptı. Gözlerini kapatıp bir süre bekledi. Doğal bir bekleşim değildi bu. Tinerle buluşacak bir şamanın bekleşiydi. Bir süresince da şaman kazınımsını oturup uçuşmaya başladı Tuncel. Sesi iki bin yıllık tiyatroya nın aşımış taşlarına vurup yankılanıyordu. Bir ayının parçasıydı şimdi o. Duasıyla бүтүнleşmiş; ağzından çıkan sözlerle ilim ilim örüyordu ayınıni:

*Karanlık ıslanırken perde perde
belirdim onların olduğuyerde
sözü ben aldım dedim;*

"Ayasuluğ şehrinin kapısında?"

Göster geçeyim;

Kalesi var mı söyle yikayım.

Baş alırlar mı?

De ki vereyim.

Tuncel bir şaman olmuş, uçuyordu. Fakat bir türlü görmüyordu aradığını. Durup bir soluk aldı. İki bin yıllık taş duvarları derlencesine bakıyordu gözleri. Sonra yine oynamaya başladı. Yeniden başladı ayinine. Bazen bir Kibele rahibi, bazende Artemis rahibi oluyordu:

~*~

Ayasuluğ şehrinin kapısında dardır,

giriş çıkılmaz.

Kalesi vardır

kolay yıkılmaz.

Gelmeyordu beklediği. Dün akşam yine gelmişti pekiyi?

Yılmalayım diye düşündü Tuncel ve yine sürdürdü:

Sıcaktı.
Sıcak.

Sapı kanlı demiri kör bir bıçaktı
sıcak.

O, kımıldamadanbaktı,
kayalardan
İki gözü iki kartal gibi indi ovaya.

Tambunları söylerken görünmüştükendisi-
ne bir akşam
önce Börklüce. Haça çakılı kanlı ellerinin
acınsa aldırmadan
ene üst sıradankartalgibi bakıyordu sahne-
ye... Yine bir saman
olup sürdürdü ayinini Tuncel:

Aydının Türk köylüleri
Sakızlı Rum gemiciler

Yahudi esnafları,

Onbin mühlid Yoldaşı BörklüceMusta-
fa'nın.

Gelseartık diyorduTuncel.Gelse de ne söy-
leyecekse söylese... Gelmiyordu; bir akşam
öncegelipgözleriniinçinebakan, heyecandan
yüreğini hoplatan Börklücegelmiyordu. Ode-
on'un boş havuzuna atlayıp orada sürdürdü
ayinini:

Hep bir ağızdantürkü söyleyip
hep beraber sularđançekmekaga.

On binler verdikizibinini.

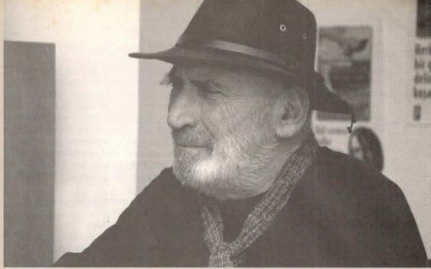
Olmuyordu. Ne yapsa olmuyordu. Bir açıp
bir kapatıyör gözlerini, göreliyordu Börklü-
ce'yi.

geçer çıplak ayaklarıyla yüreğime basa-
rak
geçerAydın ellerinden Karaburun mağ-
lupları.

Son dizeyi okuduktan sonra, umudunu ke-
sergibi oldu. Sahneye çömelipbir sigarayak-
tı.Yılmamalıymdedi... Buaradabirgrup Fran-
sız, birgrup da Japon turistgelmişti rehberle-
riyle. Turistler Odeon'u gezip gittikten sonra,
Tunceloyununtamamını baştan sona bir kez
daha oynadı... Gelmiyordu Börklüce Mustafa,
yaniDede Sultan. Ne yapsa gelebilecekti an-
laşılan. Umudunu kestiTuncel...

Meryem ArianYolu'ndan Selçuk'a doğru in-
meyebaşladı. Yolunuki yanındamandalınave
şeftali bahçelerivarıdı.Aydınyolunaçıkıp Sel-
çuk yönüne sapı. Çok dalgın yürüyordu. Ya-
nından geçen araçların rüzgârından sallanı-
yordu. Biryandan bir akşam önceolanlarıdu-
şünüyor, diğeryandan da Börklüce'nin, yolu-
nu kesip kendisiylekonuşabileceğini düşünü-
yordu...

YandaşlarınınDede Sultan dedikleriBörk-
lüce, Aydın ilinin bu topraklarında savaşmıştı.
Bu topraklarda birlikte yetiştirdikleri ürünleri,
üretkenleri kendi aralarında kardeşçe paylaş-
mışlardı. Karşıldak ulu çınar belki deo zaman-
lardan kalmaydı. Belki de Börklüce,göleşin-
de dinlenmek için oturmuştu bu çınarın. Tun-
celgidiyordutoprakların altına; sırtını ulu çına-
radayıyıpBörklüce'yidişüdürdü. Bir avuçtop-
rakalıp sıktı. Küçük Merdesenehrinin getir-
diği alıyuvonu toprak, bu toprakların dala-
danaltın renkli şifalıtarçınararakakıptı...
Ayasulug kalesinebaktıTuncel. Birbirlerine

bağlı Bedreddiniler'in cami avlusuna doğru
idama götürülüşünü izledi. Yüreğini burkan
bu görünüşten kurtulmak için başını Şirince
tepelere doğruçevirdi.Tuncelsusamsı,ağzı
kurumuştı. Susuzluğunu gidermek ve iyice
acıkanarkınındoyurmakiçin kalkıpSelçuk'a
doğrüyürülmeyebaşladı...

Yolunsuğışındasoldaturunç ağaçlarıvar-
dı. Bir öncekiyılın meyvelerini taşıyanağaçlar,
biryandandayeni meyvelerini büyümeyeça-
lışıyorlardı. İlçeyevardığında Pazar yerininol-
duğuyöne doğru yürüdü. Günlerdencuma-
tesi olduğu için ilçede pazarkurulmuşu. Pa-
zar ilgisini çekmişti Tuncel'in. Biraz dolaşıp
ondansonrayemek yemeye kararverdi.Mar-
sık tenli kıyılı kadınları kendi yetiştirdikleri
ürünlerisatıyorlardı. Börklüce'nin köylüleride
ye geçirdi içinden. "Badıcan, badıcan," diye
avazı kıktığıkadar bağırın kadınabaktı.Dede
Sultan da badıcan mı derdi acaba patlıcana
diye düşünmekten kendini almadı Tuncel.
Biraz ötede de başka bir kadın:"Domat, do-
mat," diye bağırıp kendi yetiştirdiğidomates-
leri satıyordu.

Kafasında bir akşamönce gördüğüBörk-
lüce'yıtaşıyarakilerlediTuncer. Çeşitli sebzeler
satın birkadının başındaeypce bir kalabalık
birikimişti. Merakedip kalabalığa doğrüyürü-
dü. Herkesin baktığı yöne doğru baktığında
iüklerine dek titredi. Gördüğü şeyin etkisiyle
başidöndüivedüşmemek için yakındakika-
raber ağacına tutundu. Gözlerine inanamı-
yordu.Kalabalığıyarıpbirazdahayaklaştitez-
gahadoğru. Kadının yanında dikilen adam,
elinin kolunuda sallayarak heyecanlı heyecan-
la anlatıyordu kalabalığa:"Dün akşam domat
toplamaya gittiğinde bulmuş bunu Şükrüye
Hanım. Definearayıcıları tarlayı kazdıklarında
çkmış." Kalabalıktan biri adamın anlatıtları-
na inanmadığıiçin soruyordu: Nerden biliyo-
sunuzsa Peygamber'e ait olduğunu? Adamın
sorusu pazarı kadının onuruna dokunduğu
giri, eliyile havada bir yarım daire çizip söz-
e girdi: Köylüyüze diye, o kadarık şeyide bilme-
cez mi gar? Seninannenin evi nerde, de ba-
kalm?

"Selçuk'ta, ne olmuş yani?

"Senin evin nerede?

"Benimki de Selçuk'ta, neçikar bundan?

"MerzemAna'ninevibuzdaolduğunagö-

yanıtı:Ta oralarđanyalnız başına mı gönder-

cektiianneşilsa Peygamber gibi bi adam?Bir-

birlerine bakıpbüyükbirutku kazanmışcasına
gülümsediliyayındakı adamlardan. Bu kez
de inanmayadım saldırıyağeci:

"İsa peygamber burda gerilmedi ki çarmi-
ha?

"Nerden biliyormuşsun sen?" dedikadın.

"Kitaplar öyle yazıyor."

"Kitaplarınheryazdığınıinanmam," deyip
satıcılık işine döndü kadın: "Domat, domat.
Mübarekbahçanındomatlarıbulunlaa..."

Tunceltezgahe birazdahayaklaşıpdikkatli-
ce bakmaya başladıhaça.Paslı çivininittuttuğu
ellerin kemikleri halen sağlamdı. Haçın ağacı
iyice çürümüştü. Bir çift eln çivilediği yatay
ağacnkurtgireneryerlerçürütmüştü.Tuncel'in
haçı bu denli dikkatleincelemesipazarıcakıdı-
nın hoşuna gitmişti. Kadın ona açıklamayap-
ma gereğini duydu: "Sebzeleri bitirince can-
darmayagötürcem. Onlar da müzeyeveriler
herhalde."

Oturduğu duvarın üstünde Börklüce'yi dü-
şünüyordu Tuncel. Gerildiği çarımthan can
içindeelleriylekendisinebakmıştıdün akşam.
Ne söylemekistemişti? Birğün öcündenkarşı-
laşacağı bu olayı mı anlatmakistiyordu kendi-
sine?..

Ertesi gün,Galata'nın darve dik sokakların-
dan birinepark ettirarabasınıTuncel. İnip ba-
gajıaçtı,satıcıkadının bulduğu, üzerinde iki el
çivili haç dikkatlice çıkardı. Sırtına yüklediği
haça evine doğru yokuş yukan yürümeye
başladı. Evinin yakınındaki kilisenin papazı,
onu sırtındaşaça görünce heyecanlanipeliye-
li kalbini tuttu. Fenalık geçiriyordu papaz.
Zorla haç çıkartıp yüksek sesle dua etmeye
başladı. İki çocukoyunlarını bırakmış,şaşkın
gözlerle Tuncel'e bakıyorlardı. Yan sokakta
birkaç çocukTuncel'den habersizbirbirleriyle
tartışıpbağırıyorlardı. İçlerinden cırtlak sesli
olani okkalı bir küfürsavırdı. Tuncelçocu-
ğun söylediklerini duyunca gülmüşede:"Kara
Beyazıt Paşa'ya söviyor," diye mırıldandı.
Söven çocuk hızmı alamamış olacak ki yeni-
den bir sövgüsölvosuna başladı. Sövdüğü ki-
şinin kalaysız yerinibrakmamıştı.Tuncel:"Bu
kadar küflü Beyazıt Paşa'dan başka kimse
haketmemişti,yidesöylenip,avazıçıktığıka-
daryan sokağa doğru bağırı: "Bendeeee..."

Tuncel'in bağırısından korkan Papaz, bir
an öncekilisenin kapısını açmış vekiliseni-
ne girdi...

Hasan Öztürk

Korku Dağları Beklerken

"17. yüzyıl, matematik çağı, 18. yüzyıl fizik çağı, 20. yüzyılım korku çağıdır. Diyeceksiniz ki, korku bir bilim değildir. Ama, bu korkuda bilimin payı var. Çünkü kuramsal alandaki son gelişmeleri onu kendi kendisini yadsımaya götürdü; pratik alandaki gelişmeleri ise, bütün dünyayı yok edebilecek duruma geldi. Üstelik, korku bir bilim sayılamasa bile, onun bir teknik olduğu su götürmez." (Alber Camus, Denemeler, s. 57, İstanbul 1982)

Büyük adamlardan alıntı yapan yazarların, bu sayede kendi yetersizliklerini gizledikleri yönünde bir kanaat vardır. Olmaz değil, olabilir. Lakin ben ilk kez kendi keşfim olduğunu sandığım bir fikre çalışırken, kimi zaman aynı fikri benden önce keşfetmiş insanlara da rastlıyorum. Alıntı yapmanın gerekçesi, ileri sürdüğüm fikrin doğruluğuna bir destek aramaktan ziyade, o fikri benden önce keşfeden üstada bir vefa gösterme, bir şapka çıkartma arzusu.

Beri yandan, büyük kabul edilen düşüncülerin yapıtlarında da, başka düşünürlerle yapılan atıflar, dipnotlar sayısızdır. Al Farabi, Al Gazali gibi Doğu'nun büyük fikir adamları, eserlerinde Platon, İskrates ve özellikle de Aristoteles'e sıkça başvururlar. Lenin de, Aristoteles'e kıvançlı ifadelerle atıfta bulunur. Das Kapital'in 1872 baskısının 'tıpkı basım' elimin altında, Bu eserde Marks'ın alıntı yaptığı, diğer düşünürlerin kitaplarının listesi tam on dört sayfa tutuyor. Neyse, bir esas mevzuyla gelelim.

Albert Camus yukarıdaki ifadeyi 1948'de; daha ben doğmadan on sene önce kaleme almış. O günden bu güne elli seneyi aşkın süre geçmesine rağmen, sözümlüne ilerleyen, gelişen modern insanlık, her fırsatta

yüceltilen kapitalist Batı medeniyeti, gündelik korkularımızı gidermek şöyle dursun, her gün yeni bir korku icad ederek, egemenler için hiçbir önemi olmayan şu basit ve sıradan hayatımızı çekilmez kılıyor mu?

Gündelik korkularımızı şöyle gelişigüzel sıralayacak olursak, bakalım neleri sayabiliriz? Üniversiteye girememe korkusu, sınav korkusu, işsiz kalma korkusu, işe ve okula vaktinde yetişememe korkusu, parasızlık korkusu, deprem korkusu, evlenememe korkusu, trafik canavarı korkusu, AIDS, vb. çaresiz hastalıklar korkusu, ateşli silah, bıçak, dayak, kapkaç, vb. kriminal olgulardan kaynaklanan korkular, sevdiklerimizi yitirme korkusu, kimsesizlik korkusu, ihanete uğrama korkusu, nükleer savaş korkusu, hormonlu gıda korkusu ve son zamanlarda tuhaf biçimde pompalanan kıyamet korkusu, Marduk korkusu, gizli ve gizemli güçler korkusu.

Daha şu an aklıma gelmeyen bir yığın korku sayılabilir ve bu liste uzayıp gider. Hepimiz bu korkulardan kendisi şartlarımız, kişisel eğilim ve takıntılarımıza uygun olan bir kaç tanesini seçerek, o zeminde korkmaya devam edebiliriz.

Gelgelelim, sevinç ve mutluluklarımızı, dahası güvencelerimizi saymaya kalksak, bu kadar uzun bir liste oluşturabilir miyiz? Pek mümkün görünmüyor. Öyleyse burada, dengesi, eşitsiz, adaletsiz bir duruma karışıyoruz. Öyle ya, korkular sayesinde daha baştan kaybedilmiş bir hayatı sürdürmenin, adil olduğu söylenebilir mi? Fakat bu ilk izlenime hemen papuç bırakmayalım.

Çünkü yaşadaki bütün adaletsizliklerin ve uyumsuzlukların kaynağı, bizzat insanın kendisi olduğuna göre; sakin korku dâ, bir duygu olmanın ötesinde, Camus'nün işaret ettiği gibi, insan eliyle kullanılan bir teknik, bir yöntem, bir istismar unsuru olmasın.

Acaba çok eski çağlarda da insanı korkutan unsurlar, bu kadar uzun bir liste oluşturuyorlar mıydı? Yoksa henüz, bilimin, teknolojinin ve kapitalizmin, yeryüzünde bugünkü kadar geniş ve etkin olmadığı yüzyıllarda, korku ve güvence duygusu arasında, az çok adil bir uyum mu geçerliydi? Bana kalırsa

alan korkuların, en az yarısını elemek mümkündür.

KORKU VE MERHMET

Aslında doğal haliyle korkunun kendisi, bizi güvenceye alan, en sağlıklı ve en gerekli duygularımızdan birisidir. Doğal korku, çok kıymetli bir yetenek ve varoluşumuzun özel bir şartıdır. Üstelik bu duygu, sadece insana özgü değil.

Bir serçenin, yerdeki bir ekmek kırtısını alıncaya kadar harcadığı çabayı, bir sokak köpeğinin kendisini kovalayan insanlardan kaçarken gösterdiği eforu, yündeki yürek yakan ifadeyi gözümüzün önüne getirelim; "bana kıymayın, bana merhamet edin" ifadesini...

Kaynağını o canlının varoluş korkusunda bulan bu ifade, bizler tarafından algılandığı, bizde karşılığını bulduğu süreçte insanlık ölmüştür. İnsanın, gerek öteki canlılara, gerekse kendi türdeşine karşı merhamet duyması, "korku dolu" hayatıca en büyük güvencemizdir. Bütün erdemler arasından merhamet, yeryüzindeki bütün korkuları dengeleyerek, onları boşa çıkartıp, varoluşumuzu güvenceye alabilecek güce sahip, soyluların soylusu bir erdemdir. Merhametin emgen olduğu bir dünyada, doğal şartlar gereği ve tesadüfün olağanlığı altında ecelin tecelli etmesinden başka, ne gibi bir korku olabilir? Ecele ise, korkunun zaten fayda etmediğini biliyoruz ve bu adildir.

İşte bütün bunlardan sonra, yeryüzünde artan korkularla, merhametin azalması arasında orantılı bir ilgi olduğunu anlıyoruz. Yeryüzünde korkular artarken, merhametin azalması, aynı zamanda Doğu'da ve Batı'da, herkesin kendi tanrısından duyduğu korkunun azaldığı anlamına geliyor. Tanrı korkusunun azalması, merhametin azalmasını içerirken, merhametin azalması, yeryüzündeki korkunun artmasını içeriyor. Evet, buradaki diyalektik mütahis.

BİR TEKNİK OLARAK KORKU

Mevcut dünya düzeninin egemenleri, korku ve güvence duygusu olarak, güç irade-

sine sahip olmak durumundalar. Güç iradesini içermeyen bir egemenlik imkânsızdır. Yani gücünüz yoksa egemen olamazsınız. Ancak "güç" kavramı soyut bir potansiyel olarak muhafaza edildiğinden, yaptırım yetisi- sine sahip değildir. Oysa egemenlerin, egemen olmayanlar üzerinde yaptırım gerçekleştirebilmeleri için, güç'ün hayata geçirilmesi, somutlaşarak nesnellik kazanması gerektirir.

Başta devlet yapıları olmak üzere, çok uluslu şirketler, türlü çeşitli çıkar grupları, bu gruplara hizmet ettiği kadar, kendisi de giderek başlı başına bir karar örgütlenmesi- ne dönüşmüş olan uluslararası medya, vs. sahip oldukları güç'ü bize göstermedikleri sürece, üzerimize herhangi bir yaptırım uygulamaları mümkün değildir. Oysa dünya egemenlerinin, birkünz kendilerini hedef alan bir isyanı, kendi egemenliklerinin görmezden gelmesine bile tahammülleri yoktur. Onlar yaptırım uygulamaktadırlar.

Çünkü milyarlarca dolarlık tıbbi malzeme ve ilaç satın alınarak, milyarlarca dolarlık silah ve ölüm makinası satılmak zorundadır. Borsa çakıları dönmelidir. Her gün milyonlarca insan hareket halinde olmalı, bir yerlerden bir yerlere gidip gelmelidir. Yirmi dört saat beyin yıkayan gazeteler, tv'ler, radyolar asla susmamalıdır. Metropoller geceleri dahi aydınlatılmalı, insan öğüten bir makina gibi durmaksızın işlemelidir. Bütün bu hareketliliğin sonucunda ortaya çıkan akıl almaz bir artı değer ve devzenglilikler, belli merkezlerde, belli ellerde toplanmalıdır. Ve elbette sürekli büyümek zorunda olan, bir an duraksadığında dahi, içine göçme tehlikesi bulunan bu küresel canavara, kimse kayıtsız kalmamalı, kendi hayatını başlaştırmalı. Bütün bunların olabilmesi için, akıl almaz dehşette bir güç uygulamak gerektirir. Dünya egemenleri açısından bu işin başla yolu yok.

Biz ise bu noktada, güç'ün hayata geçirildiğini, bir sonuç olarak bize uyardığı korkulardan anlıyoruz. O halde şunu söyleyebiliriz: modern yüzyılların korkuları, egemenlerin güç iradesinin maddi şeklidir.

KORKULARIMIZIN SANAL KORSANILARI

Küresel kapitalizm, göz boyayan oyunca- kları, rengârenk görüntüleri, markaları ve asla sahip olmayacağımız türlü hayal oyun- ları sayesinde, milyonlarca insanın, kendisi- ni gönüllü olarak kurban ettiği, kanla besle- nen bir canavarabenzir. Ve yakından bakıldığında, modern insana özgü birçok kor- kunun, aslında kapitalizmin hayal oyunla- rından mahrum kalma olasılığından kay- naklandığı görülecektir.

Üniversite sınavını kazanamazsak, vak- time işimize yetişemezsek, işsiz kalırsak, parasız kalırsak, amansız bir hastalığa ya- kalanırsak, deprem olursa, nükleer savaş çıkarsa, vd. bu dünyamız (aslında kapitaliz- min) rengârenk görünümüne sahip bir

nimetlerinden mahrum kalacağız. Öyleyse hayatımızı bir okula, bir şirkete, yalan dolu bir ilişkiler ağına adanmak zorundayız. Bütün mesele budur.

Kapitalizmin sanal nimetlerini, dünyanın hakiki nimetleri olarak algılayan ve bunlar- dan mahrum kalmak korkusuyla, kendisini sisteme gönüllü kurban eden milyonlarca insandan söz ediyoruz.

Ait olduğumuz kültür havzasının gereğince; kendiliğle bir kümes foluğundayımurta almanın hazını asla yaşamamız, uçsuz bu- caksız çayrlarda ata binip, keçiotlatmamış, hayatında asla bir halk biliginden mesel dinlememiş, el değirmeniyle bulgur çekme- nin tadına varamamış milyonlarca modern insan işsiz (kapitalizmin nimetlerinden mahrum) kalmaktan korkuyor. Bu hazzidir.

İster tesadüf, ister kader diyelim, elbet- te her insan beklenmedik zamanda aman- sız bir hastalığa yakalanabilir, her insan bir kazaya kurban gidebilir, herkesin başı- na deprem vb. felaketler gelebilir. Buna kimse bir şey diyemeyiz. Sonuçta irademiz dışında maruz kaldığımız felaketler için atalarımız, "olmuşla, ölmüşle çare yok" demişlerdir. Mi'şli geçmiş zamanda çeki- len acıyı teselli etmek için söylenen bu söz, gelecek zamanı korkuyla beklemenin anlamsızlığını içeriyor.

Bir felaket gelmezden önce, o felakatin duygusunu, korkusunu bize yaşıtan, bu korku dolayısıyla, hayatımızı terörize edip, bilincimizi başkı altına alan, kişiliğimizi ezen mekanizmaları, çoğu kez olağan fe- laketlerle birbirine karıştırılabilir. O zaman; yazının başlığını oluşturan ata sözümüz, söz olmanın ötesinde büyük bir şiirsel güç verir. Evet, "korku dağları bekler."

"Ayrıca, olası bir felaket, daha henüz orta- da yokken, onun korkusuyla geçen yıllar, felaketler karşısında direncimizi zayıflat- mak gibi bir yan etkiye de yol açıyor.

Yeryüzünde milyonlarca insanın benzer korkuları eş zamanlı olarak yaşaması, mer- kezi bir korku üretme sektörünün varlığına işaret etmiyor mu?

Her sene, hatta her altı ayda bir yaygın kampanyalarla karşılaşıyoruz. Ebola, her- pes, AIDS, sars, öldürücü grip türleri, vb. dönüşümlü olarak medya tarafından hatırlatılıyor. Nükleer, biyolojik ve kimyasal sa- vas tehditleri, bin bir yalan dolanla, abartı- larak dayatılıyor. Oysa biliyoruz ki, bugün yeryüzünde orta ölçekli herhangi bir şehir, atom silahlarıyla çok edimesi, bütün bor- saların, bütün mal ve para dolaşımının, egeme- nlerinin bir daha onaramayacakları biçim- de çökmesine yol açabilir.

Otuz sene önce olmasa bile, efsanevîfikir ve eylem adaşı Mahir Çayan'ın tezleri ara- sında yeralan, uluslararası ekonomik enteg- rasyon, bugün küreselleşmeçillerin iddiaları- na bakılırsa gerçekleşmiş bulunuyor. Eğer dünyayı küreselleştirenler, amaçlarında bir yerlere ulaşırsalar, nükleersavaşçıkartma- ları, kendi kendilerini ayaklarındanvurma- ları, kendi hayatlarını tehlikeye atma- ları,

tipki diğerleri gibi, belirli aralıklarla mutlaka bize hatırlatılıyor. Hem de bu silahların mu- cidi ülkeler unutturulmuş, Irak'dan kimya- sal, İran'dan nükleer tehditgisiyle, emper- yalist Batı'ya tam teslimiyet göstermemiz is- teniyor.

AN'A SIKIŞTIRILAN İNSAN

Alternatif ekonomistlerin sergilediği tabloyu esas alırsak, (bkz. Ergin Yıldızoğlu) başta ABD ekonomisi olmak üzere, kü- resel kapitalizmin, bugünkü i craatlarıyla ancak günün kurtarabildiği anlıyoruz. Kü- resel kapitalizmin kendi güvensizliğini, kendi korku ve kaygılarını tüm dünyaya mal etmek, kendi sorunlarını tüm insanl ığın sorunları gibi göstermek bakımından yeterli deneyime sahip olduğu kuşku gö- türmez. Bize dayatılan korkular, aslında küresel kapitalizmin, şekil değişikliğine uğratıp, formatlayarak bize yansıttığı, (projektion) kendi korkularından başka- sı değildir. Örneğin, sıkça değinilen küresel iklim çöküntüsü, aslında küresel kapitaliz- min çöküntüsünden başka ne olabilir?

Aynı bağlamda olası bir deprem korkusu da, depremin etkileyeceği kitlelerden ziyade, yetersiz ve yeteneksiz hükümetlerin korkulardır. Bu böyle biline.

Hükümetlerin kendi korkularını toplum- larınayansıtarak, olası felaketler karşısında ve sonrasında, kendileri için bir arınma, sıy- rıtma ve hatta haklılık payı edimeleri anla- şılabilir bir teknik. Bu teknik sayesinde, "biz söyledik, ama vatandaş üstüne düşeni yeterince yapmadı" denilebilmektedir. Geçelim.

Günü kurtarma telaşındaki küresel kapita- lizm, büyük ölçüde medya ve psikolojik hareket teknikleriyle pompaladığı korkular sayesinde, yaşamı an'a sıkıştırmaktadır. Batı'da yüz elli yıldır an'ı yaşamak zorunda kalan birey, günübirlik tüketimin ve üreti- min kölesi olarak hayatını sürdürüyor. 80'li yıllara kadar bu türlü bir yaşam biçimi hak- kında, bizim pek bir fikrimiz olduğu söyle- nemez.

Ancak ne var ki, anılan yıllardan itibaren ülkemizde, özellikle büyük şehirlerimizde başgösteren, bireycilik, bencillik, yalnızlaş- ma gibi eğilimler, an'ı yaşamak zorunda ka- lan insanın doğul değtavrı biçiminde seyre- der. Bu konuda yıllar önce irdelediğimiz gibi (bkz. Medya Çağında Düşünce, İstanbul 1995) kitleleş üretim ve tüketim sürecinin, günübirlik yaşamı dayatması sonucu, birey için 'geçmiş', geçmişte kalan, 'gelecek' ise şimdinden bilinmeyen içersiz kavramlar- dır.

Sonuçta, "an'ı yaşa kurtul" anlayışı, so- rumlu bireyinyitirilmesine, insani değerleri- minize ahlakımızın çökmesine yol açan ete- menler arasındadır. Fakat bundan korkmak gerekir mi?

Kontrol düşmanı George Orwell, kendi kontrolünü kaybettiğinde

“Hayvan Çiftliği” ve “1984” dendiğinde bu efsanenin ismini hatırlamayan yoktur. 20. yüzyılın ilk yarısına damga vuran George Orwell, edebiyatta yeni bir tarz yaratmış, “Orwell’ci” yazarlar doğurmuştur. Daha önce yayımlanmamış eserleri yayımlanıyor şimdi Türkçe’de. Ama “sosyalist” Orwell’in hayat hikâyesinde “solcuları İngiliz hükûmetine ispiyonlamak” gibi bir falso da var.

Adı Eric Arthur Blair’di. Babasının devlet memuru olduğu, Büyük Britanya’nın sömürgesi olan ve bugün Bangladeş adıyla bilinen Bengal’deki Motihari’de doğdu (25 Haziran 1903). Aile 1907’de İngiltere’ye döndü ve küçük Eric 1917’de Eton’a gidip eğitimini orada sürdürdü. 1922’de, öğrenciliği sürerken Birmanya polisine girmeyi tercih etti ve beş yıl Birmanya’da (Myanmar) imparatorluğun Emniyet İdaresi’nde çalıştı. Bu dönemde yazılar yazdı, makaleler yayımladı. 1928’de Avrupa’ya döndüğünde klasöründe pek çok metin olsa da onun “yazar” sayılabilmesi için 1933’ü beklemesi gerekecekti.

1930’a kadar Paris’te yaşayan Orwell, bu kentte sokak serseriliği de yaptı, bir restoranda buluşıklık da. 1930’da Londra’ya gitti, burada önce öğretmen sonra kütüphane memuru olarak çalıştı. 1933’e kadar roman ve hikâyelerini yayıncı bulamayan yazar, işte bu sefalet günlerini anlattığı yayımlanan ilk kitabı “Paris ve Londra’da Beş Parasız” da ilk kez George Orwell adını kullandı. 1934’te yayımlanan

“Burma Günleri”nde de, adı üstünde Birmanya’da yaşadıklarını anlattı. Hemen ardından, hâlâ yetersiz olduğunu düşündüğü yazarlık gelirlerini arttırmak için maden dünyasındaki işsizlik üzerine bir araştırma yaptı ve bunu “Wigan İskeleyi Yolu” (yakında Türkçe’de yayımlanacak) adıyla 1937’de yayımladı. Bu kitapta maden işçilerinin sömürülmesine karşı çıkıyor ve işçi sınıfıyla gerçek bir dayanışmaya giriyordu.

Orwell’in hayatındaki önemli bir dönüm noktası, 1936’da (Partido Obrero de Unificación Marxista) yani “Marksist Birlikçi Parti”ye girmesi oldu. Anti-Stalin’ci ve cumhuriyetçi bir yapı-

lanma, İspanyol İç Savaşı boyunca faşistlerle mücadele etmek amaçındaydı. Savaşta ciddi bir yara alan yazar, 1938’de yayımlanan “Katalonya’ya Selam” adlı kitabında, savaş sırasında komünistlerle aynı safta yer alan anarşistlerin savaştan sonra komünistler tarafından nasıl ezildiğini anlatır. Orwell, hayatını kurtarmak için kaçtığı savaştan sonra 1939’da soluğu Fas’a aldı. He men ardından da Londra’ya dönüp önce bir fabrikada çalıştı, ardından BBC’de spikerlik yaptı. II. Dünya Savaşı sırasında BBC için çalışan yazar 1943’te The Tribune adlı haftalık yayının yönetmeni, sonra da The Observer’in Fransa ve Almanya özel temsilcisi oldu. 1950 Ocak’ında, birkaç yıldır acı çektiği veremden öldü.

BAZILARI DAHA EŞİT

Orwell, temel eseri “1984”’u son yıllarında yazdı. Sadece bu kitap için bile bir bilimkurgu yazarı olarak kabul edilir. Bu şiddetli taşlama tamamen siyasidir, tıpkı proleter diktatörlükleri ele aldığı “Hayvan Çiftliği” gibi.

“Hayvan Çiftliği” 1945’te yayımlandı. Bir hayvan çiftliği bahanesiyle, Mr Jones’a ait Manor Çiftliği’ndeki hayvanların kendi kendini yönetmesinden yola çıkarak iktidar üzerine bir bakış atıyordu yazar. İnsan egemenliğinden usanan hayvanlar bir gün Major’un çağırısıyla -neredeyse ölmek üzere olan çok yaşlı bir domuzluk erkek domuz- isyan etmeye karar verir. Muhalefet iki domuz tarafından yönlendirilir. Napoleon -iktidara doymak bilmez- bir süre sonra diğer hayvanları öldürmek için yeterince etkildir. Bununla birlikte hiyerarşiler çok çabuk yeniden oluşur ve temel prensip “Dört ayak evet!

“Hayatı hayal! çok çabuk unutulur, sonunda şu slogana dönüşür: “Bütün hayvanlar eşittir ama bazıları diğerlerinden daha eşittir.” Kitabın sonunda hayvanlar birkaç oportünist tarafından ihanete uğrar ama Orwell daha ileri gider: Diktatörlüğü mümkün kılan aynı zamanda iktidar karşısındaki pasiflikler.

“1984” 1949’da yayımlanır, Oceania’nın başkenti Londra’da geçer. Dünyanın bu süpergücü, çok çok devrimden ve atom savaşından sonra 30 yılda oluşmuştur. Orwell başkanı görünmez olan bir tek parti tarafından yönetilmektedir: Big Brother. Bu evrende üç slogan vardır: “Savaş barıştır,” “özgürlük köleliktir,” “bilmemek güçtür.” Düzeni dört bakanlık eminen eder: Gerçek, Barış, Aşk ve Bolluk. Ve halk üç sınıfa ayrılmıştır: İş parti (yöneticiler), dişi parti (ast sınıf) ve proleterler (kümes gibi evlerde yaşayan işçiler ve memurlar). Ülkede psikolojik baskı ve jurnalcılık hüküm sürmektedir ve bunların aracı da küçük telekranlardır. Kitabın kahramanı Winston Smith, Gerçek Bakanlığı’nda görevlidir ve görevi, Parti’nin öngörülerinin hep doğru olmasını sağlamak için kitap ve gazeteleri rötuşlamaktır. Görünürde uslu, ama içinden devrimci olan Smith bir günlük tutar, Julia adlı bir kadını ve muhaliflerle ilişkisi vardır. Özgürlüğüne kavuşmadan önce tutuklanır, işkence görür. Bu karşı-ötopsyada, Orwell bizi teknolojinin yayılmasına ve düşüncenin baskılanmasıyla insanın çökmesi üzerine düşünmeye iter.

GÜZEL BİR ÇAY İÇİN...

62 dile çevrilen “1984” ve “Hayvan Çiftliği” dışında Orwell 16 yıl boyunca yedi önemli kitap ve 700’e yakın makale ve denemeye imza attı. 2003 Haziranı’ndaki 100. doğum yılı münasebetiyle hakkında basında pek çok anma yazısı çıktı. 20. yüzyılın bu klavuz yazarı, totalitarizmi reddettiği ve sosyalist düşüncesi için tutarsa da bazı karanlık yönleri de sahipti. İşte, basında çıkan yazılardan yola çıkarak Orwell’in beş anahtar karanlık noktası...

Özersiz. Washington Post’a bakalım... “George Orwell, sağ ve sol kesim tarafından alkışlanan kutsal bir figür haline geldi; açıklıqlığı nedeniyle saygı duyulan, ahlaki cesareti, keskin zekası ve üslubuyla onore edilen” diye yazarı Glenn Frankel bu gazetedeyi. Yine aynı gazetede Noel Anran’ın yaklaşımı farklı değil: “Çağımızın ilk kutsal kişisi, acıması, bağımsız ve hiçbir şeyi kimseye borçlu olmayan...” Ama bu kutsallaştırma dışında Washington Post aksak yönlerini de ele almaktan geri durmuyor yazarın. “Orwell yabani ve zor bir adamdı, pek az arkadaş vardı. Yabancılarla süpheyle yaklaşır ve sertlik eğilimi vardı. Romanlarında ki kahramanlar sert ve çok az inandırıcıydı, kadın portreleri tek parçadan oluşmuş ve gizli bir kadın düşmanlığı kokusu net olarak yazarıyordu.” Ve fırsat buldukça Yahudiler’e yaptığı eleştiriler de bu tabiriyle rahatsız ediciydi” diye yazarı

Glenn Frankel. Tribüne’de onula birlikte çalışan Amerikalı Frederic Mullally, yine Washington Post’ta onun görünümünün çok özersiz olduğunu söylüyor: “Bir işçi gibi giyinirdi, eski bir hırka, günlerdir giyilmiş olan gömlekler ve çok dar bir ket. Sigarayla üstü üstte yakıyordu. Yüzünden hiçbir duygu anlaşılmıyordu. Ben de dahil, tanıdığım kimse George’un yakını olamadık.”

Kimyada kötü. Orwell, 1946’da “The Evening Standard”da yayımlanan “A Nice Cup of Tea” (Mükemmel Bir Bardak Çay) başlıklı makalesinden dolayı çok çekti.

Orwell’in kimliği burada da bazı yazılara maruz kalıyor. Guardian sert saldırıyor: “Birleşik Krallık halkının yarısı bunu bir savaş ilanı olarak alır. Aylarca araştırmadan sonra kraliyet kimya kurumu, aileleri kuşaklara bozacak, arkadaşlıkları bozguna uğratacak ve ilişkileri yerle bir edecek bir soruya cevap verdi: Süt önce konmalıydı.” Kurum, Orwell’in “bardağa çaydan önce sütü koymalı” tezinin hatalı olduğunu ortaya koymaktan da geri durmadı. Orwell şöyle diyor: “Sütü önce bardağa koyarak sütün miktarını tam olarak ayarlayabiliriz, eğer tersini yaparsak çok fazla süt koymamız ihtimali yüksek.” Ama Loughborough Üniversitesi kimyacılarından Andrew Stapley’e göre bu bakış yüzeyseldi: “Eğer süt sıcak çay üzerine konulursa, sütün birkaç damlası, gerekli olan yapıbo-

zumunu sağlamak için çayın yüksek ısıya la yetince uzun bir süre etkileşime giriyor. Eğer sıcak su süte eklenirse bu ihtimal çok daha düşüktür.” Gazete daha sonra mükemmel bir bardak ılgılı ayının reçetesi ne veriyor.

Modası geçmiş. “Etkisinin en çarpıcı işareti onun bize bıraktığı kelimeler. ‘Orwellci’, çağdaş bir yazar için en çok kullanılan sıfatlardan” diye yazarı Stanford’un dilbilimcilerinden Geoffrey Nunberg, New York Times’da. “Basında ve internette, ‘Kafkacı’ ya da 500 yıllık mazisi olan ‘Makyavelci’ kelimelerinden daha çok kullanılıyor ‘Orwellci’ kelimesi.” Ama makyavelci, yani bir şeyi sadece kendi çıkarı için bir başka yazıda söylendiği gibi: “Eğer,

siz Big Brother’ı indirginiz arkadaşları bazılarını aklına George Orwell gelmiyorsa bir sorun var demektir.” Orwell’in 1950’deki ölümünün üzerinden 55 yıl geçmesine karşın “Big Brother,” 1984 adlı kitabında anlatılan totaliter devletin eş anlamı olmaksızın çok, televizyonda ifade ediyor...

Hasta. George Orwell, 1944’te ölen Eileen Maud O’Shaughnessy’yle evlenmişti. 1949’da Sonia Brownell’la yeniden evlendi. Bu kadın onunla sadece 14 hafta yaşadı. Brownell, yazarla evlenmeden önce pırlıtlı bir geçmişe sahipti. Hem Arthur Koestler’in aşığı hem de Merleau Ponty’nin metresiydi. 1984 romanındaki aldimaz Julia’ya model olan da oydu. Onunla evlenirken Orwell neredeyse tamamen hastaydı. Evliliği Londra’daki University College hastanesinde gerçekleşti. “Yatığa yatmış Orwell, kısa evlilik seremonisi için bir smokin ceketi giymişti. Şampanya bir hastane arabası üzerinde servis edildi. Birkaç ay sonra, 21 Ocak 1949’da, Orwell öldü ama dul kadın 30 yıl boyunca Bayan Orwell olarak anıldı” diye yazarı New York Times.

İşbirlikçi. İşte, yazarın hayatında Guardian’ın açtığı en kara sayfalarından biri. İngiliz gazetesi göre George Orwell 1949 yılında İngiliz hükümetine 38 komünist sempatanın yer aldığı bir liste gönderdi. “1984”ün ve Hayvan Çiftliği’nin yazarı tarafından listeye konan isimler arasında komedyen Charlie Chaplin, başarılı romancı JB Priestley, aktör Michael Redgrave, tarihçi E.H. Carr, Troçki’nin tarihçisi Isaac Deutscher ve işçi partisi vekili Tom Driberg vardı” diyor Guardian. Yazar bu listeyi Yabancılar Ofisi (Foreign Office) memurlarından Celia Kirwan’a vermişti. Bütün eserlerini devlet mantığı ve yaydığı korku üzerine kuran bir yazarın bu işbirliği inanılmaz görünüyor.

Amı İspanyol İç Savaşı’nın aktif şahidi Orwell, Britanya basınının Stalin’e düşman antifasistlerin öldürülmesini ve devrimin Komünist Parti tarafından ezilmesini sessizlik içinde nasıl izlediğini de unutmadı. Yine Guardian’daki bir başka makalede kara listedeki 38 isimden biri olan Prof. Norman MacKenzie, Orwell’in ciddi bir verem hastası olduğunu ve 1949’da bu listeyi devlete verirken “kendini üzerindeki tüm kontrolünü kaybettiğini” söylüyordu. “Vereme yakalanan insanların ölümün yaklaşmasına çok yabancısı kalırlar. Ben Orwell’iym, Sovyetler Birliği konusunda onunla hemfikirim, ama biraz budadıgını düşünüyorum.”

TÜRKÇE’DEKİ KİTAPLARI

1984 (Can)

Burma Günleri (Can)

Hayvan Çiftliği (Can)

Daralma (İthaki)

Parapın Kızı (İthaki)

Paris’te ve Londra’da Beş Parasız

Çiğdem

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

Yönetmen: Fatih Akkaya **Senaryo:** Metin Kaçan **Foto direkt by:** Sinan Göksel **Bölüm Oyuncuları:** Ercan Kesal, Umut Öngüç, Saniye Keleş, Metin Kaçan, Aslan Özdemir, Nebahat Budak, **Yapım:** Rager Bastide, Tema, Karnaval Ülkesi, **Tredman:** Macumba, Kandomble (Afrikadan gelme fetişçi dinler)
Eserin orijinal adı: On Pasores da noita. **Tripte ki şahıs:** O kişi. **Dağıtım:** Yellow sundey
 Macarıstan stüdyolarında kaçak olarak basılmıştır.
Not: Anlatılan hikâyeler hep rumuzludur, çözün kazanın.

Mutsuzluk genetik midir Ercan bey yoksa tedavülden kalkmış bir duygu mudur? Bizim tek istegimiz mutlu olmak. Negatiflik yokluk âlemidir ve bu âleme ayna olmak gerekir.

Sevgili Aslan ve Metin, mutlu edebiyatçı yoktur! Yalnız size bir kıyagım olabilir, bakın iki adet beyin operatörü geldi bugün hastanemize. Sizi onlara havale ediyorum.

Bak Aslanım, küçük bir operasyonla benim beynimin sağ lobunu senin beynine transfer ediyorlar ne dersin kurtuluruz şu mutsuzluk (z) illetinden.

Tamam ama Metocum bu loblar öyle birden bire değişir ve doku tutar mı? Sonra doku tutsa bile kim Fransadan melez kadın getirir. Düşünebiliyor musun gemiler dolusu melez kadın.

Boşver makedam kardeşim, ben zamanında kadınların Baronu idim. Birisi zilli bir diğerkisi alırım, önemli olan transormasyon işlemini gerçekleştirecek doktorlar, hadi he de!

Evet Nebahat Hanım, beyin transferi teklifinizi kabul ediyoruz. Yalnız lütfen istediğimiz modeli yapın, sizden tek ricamız bu içimiz kumarımız yok sadece aşırı bilgilenme hastalığına: tek duyurduğumuz. Yalnız hiç merak etmeyin. Buyrun geçin operasyon odasına"

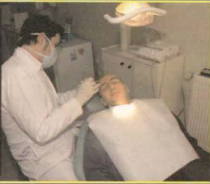

Selam Umut Bey, işte istediğimiz ideal dünyanın fotoğrafları ve bilgiler. Biz hiç düşünmeden çalışan beyin istiyoruz. "Çok basit canım, oturun çok yaptık böyle beyin nakli."

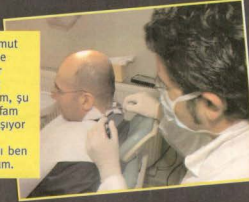

Umut Bey ben de şu model bir beyin ve kafatası modeli istiyorum, yalnız benim beyin biraz zenginliğe koşan maddi âlemlerde yol bulan bir beyin olsun. "Tamam Aslan Bey, ben akli da kenara yerleştiriyorum ara sıra kullanırsınız."

Aslan bey, otuz üçe kadar sayın ben hemen alnınızı açıp küçük beyne-ki maddi işlerden o sorumludur. Sonra büyük beyne geçip istedikleriniz gerçekleştireceğim.

Sağol Umut böylesine rahat bir ameliyat görmedim, şu anda kafam öyle çalışıyor ki sanki ameliyatı ben yapıyorum.

Saniye Hanım Metin beyin hazırlığını yapın ve şu dolaptaki beyinlerden bir adet getirin ve işimizi bitirelim. Tamam Umut Bey şu Macar arkeologtan aldığımız beyni veriyorum.

Şimdi dalgalı bir denizde yüzyıyordu koltuğunda, irili ufaklı binlerce insan herkes işe yarıyor, seç beğen istediğini al yeter ki temiz ol biliyorsun Hz. Ali kapısından geçmeden sevgilisinin şehrine Hz. Mustafa'nın hazinesine ulaşamazsın.

Ne diyordum, Ercan Bey diye iki karakter konuşur aynı anda: Evet valizim içindekiler bozulmasın diye paketi valizin üstüne koydum. Pakette değer verdiğim şeyler vardı. Yanımda kadınlara ödeyebileceğim kadar para...

Hilmi Dede-baba demişti şimdi anlıyorum "Her eşya bir harf olmuş/ Hem zarf hem mazruf olmuş / Aceb ilim sarf olmuş / Bir nokta bin söz olmuş..."

Son söz, yani fotoromandan ne anladık: Herkesin Hazret-i Ali efendimiz gibi her şeyi kendi âleminde bir noktada toplamasını beklemek mümkün değildir! İlim bir noktaya kadar, 2020 yılında sevgiye hasret insan Metin Kaçan)

SÜRGÜN BİR YAZAR YARATMAYALIM

Bizzat şahit olmuştum, beş-altı yıl kadar öncesinin ekim ayında Frankfurt Kitap Fuarı günlerinde birinde Günter Grass, birkaç Alman devleti ve hükümetini, tüm Almanları yerin dibine sokacak ağır eleştiride bulunmuştu. Tüm dünyanın gözleri önünde oranın yabancılar politikasındaki ikiyüzlülüğe vuruyordu. Fuarın büyük salonunda o tören Almanlara zehir olmuştu âdeta. Resam, heykeltıraş, yapı ustası ve büyük yazar Günter Grass o gece bir başka büyük yazar Yaşar Kemal ile el ele kürsüye yürümüş ve onu dünyaya bir daha takdim etmişti, bizim yürekten dedikimiz, yalın, hakikatlı sözlerle. Eleştirisindeki söyleyiş de hakikatlıydı; "Biz Almanlar, utanmalıyız" diyor. Bu sözler Almanya'da kıyamet kopartır diye düşünülmüştü o zaman. Koparttı da, ancak kopan kıyamet, bu konuşmaya Alman basınının verdiği önemden yansıyordu daha çok, bir de içeriğine dair tartışmalardan. Aslında kıyamet kopmamıştı, Grass, sonuna kadar hakettiği bağımsız yazar kişiliğinin bir gereği olarak eleştirel tavırını sergilemiş ve bu tavrı büyük yankı bulmuştu, alan büyüdü. Bu tavrı, bu konuşma basınımda da yer aldı. Görünce değil, ama yer aldı. Hoşnutuk. Yaşar Kemal'in öylece sunulması da yer aldı. Ama nasıl? Kültür haberi bābından, kırık dökük, mırıl mırıl. Kültür haberi sanki lanetli haber; bohem, romantik.

Bir atasözümüz "tarlada izi olmayanın sofrada gözü olmaz" buyurur. Bu sözü son günlerde gündeme oturan Orhan Pamuk alışı ilet ilgili olarak herkesin anımsamasını isterim. Herkesten kastımız anlaşılsak, sıranın özel bir önemi yok, özellikle de hiçbir kurum ve kişiyi parmakla gösterecek değiliz. Bir gidelim.

Basınıımızın tarlada izi olduğu söylenecek, son yıllarda edebiyat haberlerine yer veriyor, hatta ücretsiz kitapçıkları veriyor ya. Ancak azıcık dikkatli bir göz, yapılanları (edebiyat için söz konusu) kamusal alan'ın erken çözülüşüne doğrudan katkı olduğunu görecektir (Sektörel gelişme ve kitlesel yayıncılık sonucu olan çözüme). Edebiyatın kar güdüsüne tâbi olması, gerçek okur ile eğlence için okuyan ayrımının derinleştirilmesi, moda, eğlence, bulvar kültürü ve sektörleriyle birlik halinde edebiyatımızın tarihselliğinden kopartılması bu var çözüştü. Vasatla beslenen liberal hovardalık denilebilecek bu halin burjuva kamusal alanını tehdit ettiğini söyleyelim. (Böylece anakronizm yakıştırmasından kurtulabilirsek ne ala! Ayrıca gelişmelerin kısacık da olsa bir özünü yapalım ki, bu özet içindeki tespitler dar kafalı olmadığımızı gösterebilir: 1940'lerden 60'a orta sınıf marifetiyle oluşan kamusal alan'ı anımsayalım. Çözümle nasıl oldu, onu da anımsayalım; politik okuma furusu, kentlerin çözülmesi. 1980'den sonra kamusal alan için yeni yatırım ve girişimler oldu. Batı akımlarına yetişmek için bir gayret başladı: Feminizm, çevrecilik, psikoanaliz, yapısalcılık vb., iç benlik-yaralı olarak unutulmuştu- tekrar kendini göstermeye başladı: Oğuz Atay, Tanpınar, Cemil Meriç, Hermann Hesse, Virginia Woolf okumalarını anımsayalım. Daha çok küçük-burjuva odaklıydı, ama o yıllarda Amerikan bestseller'leri ve 'be yaz diz' dedimimiz türün hatırı sayılır bir okur kitlesi olduğunu da ekleyelim. Gerçek okur ve eğlence için okuyan denklemini burjuva kamusal alanı için gerekli olduğu şekilde kuruyordu.)

Basınıımız oluşmaya yüz tutmuş ikinci burjuva kamusal alanının erken çözülüşüne katkıda bulunmakla bir bakıma bindiği da lı kesmektedir. Ciddiyetle kültür sanat haberciliği yapmayıp, bir yazarın ciddi sonuçları olacak şekilde manşete çıkartmak, işte yapılan budur.

Bu kurnazlık siyasilere, yöneticilere inince vandallaşıyor. Sen, ülkenin en önemli yazarlarından birinin kitaplarını kamunun kütüphanelerinde bulundurmayacaksın, ondan sonra da toplatmaya kalkacaksın. Almamış olman bir kabahat, toplatmaya kalkman iki. (Milli hissiyat ise, benim milli hissiyatıma ne oluyor, Türkler vandal, ayrıca aptal yerine konuyor, sizin yüzünüzden utanıyorum. Pamuk'un kitapları toplatmaya başladılar, sen de kitap toplatmamızın yazdığını çok daha zorlu metinler varken bundan nasıl faydalanırsınız. Hem bu devirde bir romanı anlamamak da ne oluyor? O

zaman şöyle bir tablo ortaya çıkmıyor mu: Türkler Orhan Pamuk adlı yazarlarının kitaplarına çok meraklılar, alıyor alıyorlar fakat bir türlü okuyup bitiremiyorlar, okuduklarından da bir şey anlamıyorlar. Elin adamı size neresiyle gülsün.)

Gelelim Orhan Pamuk'a. Yazarımızda bütün bu olanlardan bir ders çıkartmalı. Kendisine edebiyatın pedagojik yüklemi ilkesini, anımsatırım. Sanatçı ettiği gündeme tâbi olamaz. Başka sorunlarımız da var, öteden beri. Onlarla da ilgilenmiş olsaydı şimdi daha inandırıcı olmaz mıydı?

Bütün taraflar bakımından baştaki atasözümüze uyan bir durum.

Yine Günter Grass ve Almanya örneğine dönerek bitirelim. Günter Grass bilindiği gibi Nobel Edebiyat Ödülü sahibi, o bu ödülün para armağanını Çingene vakıf ve derneklerine bağışlamış bir yazar, toplumsal konularda sayısız çıkışları var. Bir keresinde ülkesindeki sevgisizliği protesto amacıyla bir zaman Kalküta'da yaşadı, gönüllü sürgün oldu. Ayrıca ülkesinin edebiyat ortamıyla yakından ilgili genç yazarlarla gezilere katılıyor (Kaçak'ta Yemen Gezisi'ni yayımlamıştı.) Juli Zeh adlı genç yazarı kaçıkça destekledi yani tarlada izi var.

Alman basını burjuva kamusal alanını sadece nitelikli habercilikle değil, eleştirilebilir, kategorik tanımlarla da korumaya çalışıyor. Almanya da ki kitap satışlarında eleştirinin payı büyük. Yani tarlada izi var.

Siyasiler ve yöneticiler kıyaslamasına hiç girmeyelim isterseniz. Daha geçenlerde Dışişleri Bakanı Joscha Fisher Barsenolalı yazar Carlos Ruiz Zafon'un Rüzgârın Gölgesi romanını kamu önünde değerdendir, onun yeni Avrupa'nın romanı olduğunu söyledi. Ayrıca orada kitabı, yazarı koruyacak kurumları anlatmayayım moraliniz bozulur.

Yani, onların da tarlada izi var. Böyle olunca birbirleriyle istedikleri kadar ve istedikleri sertlikte tartışabilirler. Ya bizimkisi?!

Her şey bir yana, sundan korkarım; sürgünde yeni bir Türk yazarı, bu devirde, Avrupa Birliği için müzakerele başlarken eğer bu olursa yuh olsun hepimize. Bizi Türklüğümüzden utandırmayın. Zeki, entelektüel, demokrat olmak yurtseverliği bozmadı, aksine güçlendirir.

İŞARET MUCİZE

Anderen Welten

Çeviri: Nafer Ermiş

Yeni kitabı "Kar" nesneleriyle Türk yazar Orhan Pamuk'u İstanbul'da ziyaret

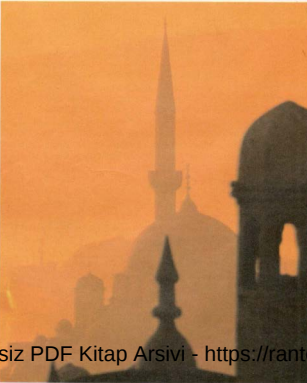
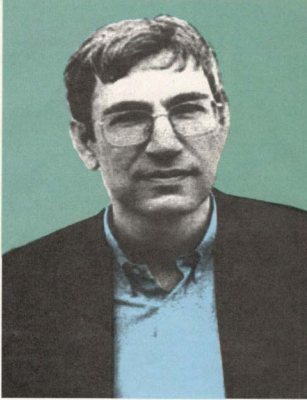
Bazen, nadiren şöyle bir şey olur: Bir kitap okursunuz ve birdenbire dünya bambaşka görülmeye başlar; kitabın içindeki dünya muhtemelen bir yüksü-
gün ucunda toplanmış olsa bile. Ya da Orhan Pamuk'un yeni romanında olduğu gibi bir yemiş kabuğunda. "Kar" romanında, sürgünde yaşayan bir yazarı ve sevgilisini, genç İslamcı kadını ve yaşlı bir komünisti, askeri, si-
vil polisi, teröristleri ve Brecht oynayan ve arada bir de reklam sloganlarının parodisini yapan bir tiyatro grubunu tıpkı bir mercek altındaymış gibi izleyebiliyoruz. Eski bir Doğu Anadolu kenti olan Kars, Orhan Pamuk'un edebi gerçekçiliği tarafından yönlendirilen bu figürlerin içinde yaşadığı yemiş kabuğudur ve Batı Avrupalı okura bundan daha yabancı bir sahne oluşturmak neredeyse mümkün değildir. Peki şimdi buradan yola çıkarak dünya onun için yeni bir ışıla mı aydınlanacak?

Günün birinde, yazar Orhan Pamuk'la İstanbul'da buluşmak üzere kafasında devinen bir romanla bir uçağa bindiğinde, romanda kar tarafından üç gün boyunca dış dünyayla ilişkisi kesilen Kars adındaki kentin ger-
ekten varolduğunu tam olarak kim bilebilir ki!

Kar sadece Kars'ta değil

O güne kadar İstanbul'da yumuşak bir hava varmış, ama o gün öğleden sonra kar yağmaya başlamış, neredeyse uçak Almanya'dan havalandığı anda. Bu yolculuk kar içinde bir yolculuk olacaktı, edebiyat ve gerçekliğin beklenmedik bir şekilde birbirine karıştığı, içinde işaret ve mucize barındıran bir yolculuk. Önümdeki koltuğun arkasındaki cepte uçak şirketine ait bir dergi duruyor, kapağında, karlaaltındaki bir sokağı gösteren bir fotoğraf var. Eski bir binanın solgun sarı rengi üzerine vuruyor, kapının açık mavi rengi gökyüzünün açık mavi rengiyle aynı tonda. "Kars" yazıyor fotoğrafın altında.

Bu fotoğrafla ilgili yazının Türkiye'de üç yıl önce yayınlanan "Kar" romanıyla ilgisi yok. Burada dendiği gibi "Doğuya açılan kapı" olan kenti okurların merak etmiş: Ünlü Peynir, balı, tarihi binaları ve karyola.

Bol resimli sayfalarda kenti kar altında göstermeyen tek bir fotoğraf bile yok, iklim Türkiye'nin en sert iklimi olarak anlatılıyor: Kafkasların sınırında olan bu kentte kar neredeyse sekiz ay boyunca hiç kalkmıyor.

Metin Kars'ın soğuk doğasının yanında çeşitli kültürler ve halklardan oluşan karışımından da söz ediyor: Hristiyanlık öncesine dayanan kuruluşundan bu yana kentte Ermeniler, Moğollar, Bizanslılar, Gürcüler, Sasaniiler, Selçuklular, Osmanlılar ve Ruslar yaşamış. Kent birbirini dik açıyla kesen sokakları ve caddeleri Hollandalı mühendisler tarafından 1878'den 1918'e kadar süren Rus işgali sırasında yapılmış. Çoğunluğu iki katlı olan taş binalar Baltık mimarlarının eseri. Ama Kars aynı zamanda yazarıyla da ünlü.

Uçaktaki diğeryolcuların "Doğunun Çekingen Geline: Kars" hakkındaki yazıyı okumuş olma ve "Kar" daki, yazar Ka'nın otel sahibinin en büyük kızıyla yaşadığı aşk ilişkisini geçtiği, eski Rus binalarından biri olan "Kar Palas" otelini görmüş olma ihtimali çok düşüktü. Kentin havadan çekilmiş görüntüsünde, romanda öfkeli genç Kürtlerin ve ortalığı karıştıran dinçlerin çıktığı İmam Hatip okulunun bulunduğu binayı aramış olmaları da düşük bir ihtimaldi. Ya da birinin "Kar" daki dinmek bilmeyen kar yağışının yazarın edebi bir yaratısı olmadığını, Doğu Anadolu'nun sert ikliminin doğal bir hadisesi olduğunu saptamış olma ihtimali de düşüktü.

Yazıda Kürtlerden de tıpkı, romanda Orhan Pamuk'un etkili bir şekilde anlattığı yoksulluk, şiddet ve gündelik yaşamın dini ve politik köktencilik arasındaki parçalanmışlığından pek söz edilmiyordu. Bölgenin derin umutsuzluğunu, fotoğrafları ve Kars'ın nelere dayanarak reklamının yapılmaya çalışıldığına bakarak anlamak mümkündü: Peynir, bal, kar.

Uçak İstanbul'a indiğinde hava zifiri karanlık, iri kar taneleri camın arkasından süzülerek geçip gidiyorlardı: Sadece havaları değil, bütün kent kar altındaydı, yani adeta romana uygun olarak giydirilmiş ve bütün gece yağmaya devam etti.

Edebiyat ve Politika
bir arada

Kuşkusuz burada edebiyat ve gerçekliğin birbirine karşıması

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

şimdilik sona eriyor. Çünkü Pamuk'un romanı sadece Doğu Anadolu bölgesinde geçmekle kalmıyor, aynı zamanda tarihsel bir panorama da sunuyor. Soğuk ve umutsuz doksanlı yılların Türkiye'si anlatılıyor, asker'in yönetimi el koyduğu yıllardan söz ediliyor: yine de zaman zaman sürpriz yaşamların parladığı, karanlığın, dışlanmışlığın, kaybolmuşluğun resmidir buradakilere. Gençliğin içi içine sığmayan saf, dizginsiz gücü ve yaşama arzusu, Ve, zaman zaman, hatta umut.

Bu asrılıktan ve ülkenin tarihine, bugününe ve olası geleceğine yönelik önemli sorulardan oluşan karışımın şaşırtıcı, boğucu, sonra birden komikleşen görüntüler yükseleyor. Yaşama açığı ve umutsuzluk patlamaları oluyor Pamuk'un 'Kars'ında, kent dini ve politik teröristlerle, askeryardımlı laik kileri savunun devlet güçleri arasındaki kanlı çatışmaların sahnesi haline geliyor. Bütün yaşam ve aşk arzuları ihanet ve şiddet altında hedeflerini şaşıyorlar. Politikanın acımasız gerçekliği, öyleğörünleri ki, kişiseller-zar dünüysini mağup ediyor.

Sadece şair Kerim Alakuşoğlu, genel olarak daha çok bir şanssızlık abidesi olan "Ka", uzun süre mutluluk içinde kentte doğuyor. Arkasında, Frankfurt'ta yalnızlık içinde geçirdiği on iki yıllık politik sürgün hayatı var, bütün bu yıllar içinde Türk topraklarına ayak basmamış ve dört yıldır kendine neredeyse hiç şair gözüyle bakamıyor: artık yazmıyor Ka. Annesinin cenaze töreni onu İstanbul'a sürükliyor, oradan sol görüşlü bir gazetesinin verdiği görevle Anadolu'ya geçiyor: Görevi, giderek artan genç kız ölümlerini, devlet okullarınatürbanla giremedikleri için kendilerini öldüren genç kızların etkileri "Türban-inhitarları" aydınlatmak.

Orhan Pamuk geçmiş ve gelecekte, edebiyat ve politikanın, özel ve kamusalda olan ince bir ağ örüyor: Suskun şair, okurun bu kayıp ruhlar kentinde birlikte doğuşu bir araştırmacıya dönüşüyor. Ama Ka burada geçici olarak sadece mutluluğu değil, edebi dilini de yeniden buluyor – diğerbütün özelliklerinin yanında "Kar" yazmak üzerine bir kitap.

"Bu adam Tanrı gibi bir şey"

İstanbul'da sakin bir gece, geniş caddelerden hemen hemen hiç aracı, gençler, sokak lambalarının ışığında kartopu oynuyor. Restoran esintili ve soğuk. Sahibesi misafirlerinin neden burada olduğunu soruyor, ve yazın adamı söylediğimizde donup kalıyor. "Pamuk..." diyor sonra, "Orhan Pamuk mu? Ve onu görmeye geldiniz?" Hemen ardından ya zannı önemi hakkında ayrıntılı açıklamalar yapıyor, özellikle de bugünün Türkiye'si için politik önemi hakkında.

Salman Rushdie hakkındaki fetva çıktığında kamuoyunda ilk tepkileri veren Pamuk olmuştur. Türk devleti doksanlı yıllarda Kürt yeraltı örgütü PKK'ya karşı savaş ilan ettiğinde Kürtlere karşı uygulanan bastırma hareketinden ilk söz eden de o olmuştur. Türbansorunuyla ilgili olarak Pamuk bu ilk söz eden de, her de ülke dışında, kadimlerin bir marifetini saygı gösterilmesi gerektiğini ve onlara ke-

sinlikte eğitim olanaklarının kapatılması gerektiğini ısrarla söylemiş. Pamuk'un bütün romanlarını okumak olan restorantın sahibesi "Bunları ona sorun," diyor. "Ona neden bu semte hiç gelmediğini de sorun – burayı sağcılara bırakamayız, buna ona söyleyin!"

"Ona sorun, on her şeyi sorun ve sonra da bana anlatın – her şeyi!" O ana kadar kendi için dönük davranan

garson ziyaret sebebinin kim olduğu ortalkita konuşulmaya başlanınca birden heyecanlandı. "Son romanın konusu ne? Nasıl yaşıyor? Yeni kitabı 'İstanbul'u okudunuz mu? Onun Alakuşoğlu'na çevrilmesi lazım: Kentimize bir övgüdür o!" Çıkacağız vakit taksiri on dakika kadar geçince taksiciye kuşuyorlar: "Bu bayan Orhan Pamuk'u görmeye gidiyor!" Bu yetiyor. "Bu adam Tanrı gibi bir şey," diyor restorant sahibesi – geç kalmak olur mu?

Bir "Buddenbrook Ailesi" hayranı

Okurların bunca hayranlıkla izlediği Orhan Pamuk uzun boylu birli. Hafifçe öne doğru eğilerek açıyor kapıyı. Burası onun çalışma mekânı. İnce bir kordondan (kutsal ve kitaplar arasından) geniş bir çalışma odasına ulaşıyor (yine raflar ve kitaplar). Yaz masasının önünde (kitaplar, kağıtlar, kitaplar, kitaplar) günün bu saatinde aynı derecede karanlık ve aydınlığa açılan bir manzara var. Ön taraf tümüyle cam ve dışından bir caminin parlak kubbesi görünüyör, aşağılarda Boğazın kalırtısı, gemilerin hareketli ışıkları ve karşı kıyıdaکی evlerin ışıkları – gemilerin melankolik duvarlarının eşlik ettiği bir Doğu masalı manzara adeta. Orhan Pamuk'un çocukken, ailesini bütün derinliklerden güvenle geçiren bir kaptan olmak istemesi hiç de şaşırtıcı değil. Zira o bu apartmanın en üst katında büyümüş ve bütün bina Pamuk ailesine aittir. Pamuk ailesi Anadolu'dan gelmiş ve otuzlu yıllarda büyük bir servet edinmiş: Bir mühendis olan Büyükbaba, Kemal Atatürk'ün Batı değerleri ölçülerine göre hareket eden modern cumhuriyetinin ulusal oluşumu nu kolaylaştıracığı ve gelişimi ülkenin en uç noktalarına kadar taşıyacağı düşünülen bir demir yolu ağını yapımında çalışmış. Büyükbabae emeliklik döneminde de kullanılmış eşyalarla ilgili bir fabrika işletmiş ve serveti bir kat daha arttırmış. Büyükbabanın göreceli olarak genç bir yaşta öldünden sonra oğulları bütün serveti çarçur etmiş. "Babam, 1. diyor Pamuk, "bir estetti. Paris'teyasamayı seviyordu ve Flaubert çeviriyordu. Öldüğünde bana bir bavul dolusu el yazması bıraktı, o zaman onun da bir roman yazan olduğunu öğrendim. Ama o nazlı biriydi ve bir yazar hayatının zorluklarına katlanmak istemiyordu. Ama beni her zaman cesaretlendirmiştir: Ne yaparsam yapayım ailem benim çok yetenekli olduğumdan emindi."

Zenginlik, eğitim, yetenek – işte bu anahtar sözcükler altında büyüdü Orhan Pamuk ve ağabeyi elli yılların İstanbul'u. Ama baba kuşağı varolan serveti elde tutmak, hatıratırmak yerine onu tüketmeye alışkın olduğu bir zenginlikten geçmişti. Zenginlik, bu kadar zamanın geçirdiğini anlamış ve bu park alanında işa ettikleri apartmandan ta

şınmak zorunda kalmıştı. Zamanla her şey satıldı, aile – kuşkusuz hâlâ oldukça iyi koşullarda – kirada oturmaya başladı. Oğulların, Büyükbaba gelenegene göre mühendis olmaları gerekiyordu. Ama İstanbul'daki seçkin bir Amerikan okulunu bitirmiş olan Orhan Pamuk kendini bir ressam olarak görüyordu. İstanbul'da başladığı mimarlık eğitimi alevisorumluluklarla kişisel eğilimler arasındakı bir uzlaşmayı ifade ediyordu. Tıpkı Paris ya da Berlin'de olduğu gibi merkezi üniversitede bulan yetmişli yılların sol hareketine öğrencen Orhan Pamuk büyük bir sempatiyle, ama beherli bir mesafeden bakıyordu. "Öğrenci örgütlerinden hiçbirine üye olmadım," diye anlatıcağı daha sonraki bir görüşmede. "Solcu arkadaşlarımı eve yemeğe çağırırdım. Orada çevrelere bakınırlar, burjuvaziye küfrediler, ama yemeğin tadını çıkarırlardı. Öğrenim dalımı değiştirek gazetecilik okumaya başlaayan genç Orhan Pamuk'u öğrenimi askerlikten koruyordu, ama Pamuk o zamana kadar öüne çıkan bütün mesleki olanakları çarçur ettiğini çok iyi biliyordu. O zaman edebiyat yazı masasının başına oturdu ve on yıl boyunca yazdı. Basılmamış bir eseriyle bir ödül kazandı ama romanı için bir yayıncı bulamadı. Ve yıllarca, hiçbir kamuoyu tepkisi almadan yazmaya devam etti, harçlığını işe annessi veriyordu. Ama o bunun sadece bir başlangıç olduğunu biliyordu.

"Böyle tür insanları kitabımı kırmak lazım"

"Bir gün bir kitap okudum ve bütün hayatım değişti." Orhan Pamuk'un "Yeni Hayat" romanı bu cümleyle başlar. Roman 1994 yılında yayınlandığında bu cümleyle İstanbul her yerindeki billboardlarda görmek mümkündü: Bir yazar-rüyasa gerçekleşmişti. Bu dönemde, John Updike'in Pamuk romanlarını okuyan Proust'u hatırladıkları yazması, bir başkasının yazarı Kafka, Joyce, Garcia Marquez, Borges ya da İtalo Calvino ile karşılaştırmasıyla birlikte uluslararası bir onay süreci de başlamış oluyordu. Pamuk'a öcnülleri arasında Virginia Woolf, Thomas Mann ve William Faulkner'da dahil ediyordu.

Aslında burada söz konusu olan sadece modern Batı normlarına göre yüksek kaliteli bir yazar değil, aynı zamanda da başarılı bir yazardı. Uzun süre beklemiş olan ve nihayet 1982 yılında yayınlanmış olan ilk roman (ikinci romanı gibi bu da henüz Almanca'ya çevrilmedi) birinci yılında 2000 adet sattı. 1993 yılında çıkan ikinci kitabı ise 8000 adet sattı. Bir sonraki roman "Beyaz Kale" nin satış ise 16 bini buldu. İstanbul'da geçen karanlık bir polisiye-araştırma romanı olan "Kara Kitap" işe bunun ilk kati bir satış rakamına ulaştı. Yeni Hayat romanı daha yayınlandığı yıl 174 bin adet satarak gelişimi sürdürdü. Dört yıl sonra yayınlanan "Benim Adam Kırmızı" Türk yayıncılık tarihinin en büyük başarısı oldu ve sadece 2002 yılında yayınlanan "Kar" tarafından asıldı.

Bu başarı hikâyesinde, öğrencilik yıllarından beri Orhan Pamuk'un entelektüel partneri olan Batı'nın da payı vardır. John Updike "Kar" üzerine yazdığı yazıda onun Nobel Ödülüne layık olduğunu söylemiş, Margaret Atwood günümüzün en büyük yazarların biri olduğunu yazmış, New York Times "Kar"ı geçen yılın en iyi bir kitabı arasına almıştır. Orhan Pamuk yurt içinde ve yurtdışında

İsmi ödüller aldı. Sadece Almanya'da, bütün ödüllerle üstüne rağmen diğer ülkelere de yalındığı başarıyı yakalayamadı. "Biz Türkler," diyor nefes kesici bir manzarası olan çalışma sonrasında, "Almanya'da Frankfurt'ten istasyonunun yerlerini süen kişiler. Böyle insanları kitabıma kimse almaz."

"Kar"ın ilk ve son politik romanı olduğunu söylüyor, ama onun kitaplarını tanıyanlar bu söze şaşırcaaktı. Zira Osmanlılar döneminde ki Doğu ile Batı kültürü arasındaki çatışmayı işleyen "Beyaz Kale" politik bir roman değil miydi? Ya da geçmiş ile alıp bugüne ait olan "Yeni Hayat" ve "Kara Kitap" gibi romanlar ya da Doğu'nun geleceğe bağlılığı ile Batı'nın bilme güdüsünün arasındaki çatışmayı konu alan "Benim Adam Kırmızı" ve diğer taraftan "Kar" bir tarihi roman değil mi?

Orhan Pamuk gülüyor. Kültürlerin, kendi ülkelerin birbirleriyle çarpışması elbette onun teması, roman konusunu bugünden de geçmiştense alabilir. Pamuk romanlarında daima, bastırılmış olayların yavaş yavaş ortaya çıkmasını anlatıyorlar onlarda birbirine düşman stratejilerin ölümlere ve cinayetlere yol açması pek de nadir görülür bir şey değil. Pamuk'un modeli budur. Ama kendisine polisiye yazarı denmesin çok kıyıyor, postmodern yazar dengisinde de durum farklı değil: "Elbette hepimiz çok şey okuduk. Postmodern gevezeliği edebiyat alanında akına başka bir şey gelmeyenlerin uyandırdığı bir oyun."

Bununla beraber "Kar"da bu özellikle karışmaz. Bu romanın çıkış noktası, Pamuk'un Türkiye'deki kendi yazarlık geçmişine de yer değişimlerine karşı verdiği mücadeledir: "Yazarlığım ilk on yılında Türkiye'deki yaşı yazar kuşağı beni bir burjuva figürü olarak görüyordu, bu ülkede neler olup bittiyle ilgilenmeyen biri olarak. İlgili bir yazarın o zamanlar hapishaneyegirmesi gerekiyordu, bu onun ahlaki otoritesinin bir kanıtıydı. Ben ünlü olduğuma durum biraz değişti. Devlet Kültüre karşı savaş açtı, demokrasi ve insan hakları tahrip edildi ve ben giderek artan uluslararası ünümü kullandım ve yurtdışında ki gazeteler ve dergilerle politik görüşlerimi yayınladım. Ama bu, bu ülkede politik bir yazardan beklentileri kesinlikle karşılamıyordu. Politik görüşlerle edebiyatı ayırıyordum ve böyle de olması gerekiyordu. Diğerleri John Steinbeck olmasa istiyorlarsa ben de Proust olmak istiyordum. Politik konumum artık yeterince biliniyordu. Ve kendi kendime dedim ki, şimdi politik bir roman yazmalıyım! Daha o zamandan bunun bir daha yapmayacağımı biliyordum."

Böylece yazar burada da bir geleneğe dahil oluyordu. "Kar" romanı bir ölçüde Türk Edebiyatı zemininde bir yer edinme denemesiydi. Ama oradaki manzara çalışma odasını kadar yumuşatıcı bir görünüm kazanmadı. "Türkiye'nin AB ile müzakerelere başlamasına karar verildiğinde Avrupa'da birçok uluslararası toplantıya katıldım. Orada insanların "Kar"ı okuduktan sonra Türkiye'yi AB içinde görmek istediklerini söylediklerine tanık oldum, aman Tanrım! Kitabı gerçekten bunun için yazmadım. Bunun tarihi bir roman olduğunu ve bu arada ne kadar çok şeyin değiştiğini fark etmiyorlar mı?" Daniel Cohn-Bendit bunu fark etti: Türkiye'nin AB'ye alınmasını özellikle "Kar"ı okuyanların istediğini söyledi.

Kayıp Hablralar Mühendisliği

"Kar" okurunun zihnini sürekli karıştıran bir roman. Anadolu'nun ne olduğu, politikanın, edebiyatın, aşkın ne olduğu konusunda—bütün bunlar onun dile getirilmemiş önköşulları nedeniyle tutarı bir şekilde yalanlanıyor.

Romandaki, Ka'nın dünya görüşünü tümmüyle alakalı bulak edilebilmek olan dini içecekli sayısız diyaloglar üzerine konuşurken camide ezan okunmaya başlıyor. Burada, bu odada ne yazılırsayazılsın bu ses yazara her zaman, dinsel pratikğin giderek artan bir rol oynadığı aşağıdaki gerçek yaşamı hatırlatacaktır.

"Otuzyaşındayken yazar olmaya karar verdim. Ve hiç durmadan yazdım, eşim doktorasını yapmak için New York'a gidiince ben de onunla birlikte gittim ve kendimi klasik Türk Edebiyatı eserlerinin toplandığı bir kütüphanede buldum—hiç kimsenin el sürmediği sayısız cilt vardı. Orada sufilikle, dervişlerin dini görüşleriyle değil de şiirleriyle ilgilenmeye başladım."

Yeni dünyalar açan bir kitap

Bir parça tarih, ama politik bir tarih, zira Atatürk döneminde derviş tarikatları yasaklanıyor. Pamuk'un romanları sürekli olarak kafalardaki Batı yönelimlerinin geride bıraktığı boşluklara işaret ediyor. Kahramanlarının birçoğu kişisel müzelerde, devlet tarafından ithal edilen bir başka kültürün günlük yaşamlarından çıkıp attığı şeylerle ilgileniyor. Yazar kitaplarında, kendi kültürünün temel unsurlarının modern hayata uymadığı gerçekleriyle bir kenara atıldığı yirmilive otuzlu yıllarda meydana gelen değişimle, sürekli tekrarlanan hatırlama süreçleri yardımıyla bir köprü kurmaya mı çalışıyor?

Başparmak tedinir bir şekilde elyazmaları tomanın kenarında geziniyor: Pamuk yemeye gitmek istiyor. "Bu türden etkiler planlamadım," diyor. "Ben bir tür metin mühendisiyim, Edgar Allan Poe gibi, romanlarını kurarken mümkün olduğunca titiz olmaya çalışıyorum. Ama bunları aşan konseptler, bir ama fikir..." Ayğa kalkıyor ve bir taksii çağırıyor. "Bu arada yeni kitabımı otobiyografik, daha çok deneme tarzında ve İstanbul'u anlatıyor."

Orhan Pamuk'un dediği gibi, bir romanın kendine has dili bir "okurun beklentileriyle dans etmek" ise, o zaman yazar "Kar"ın okurunu kurtarıcı bir baş dönmesi içinde bırakıyor. "Türbanlı kızlar" kendilerini öldürüyorlar, sistemin babaeril şiddetinden kaçmanın başka bir yolu olmadığını—bu tam anlamıyla çelişkili bir kurtuluş eylemidir. İmam Hatip okulunun fanatik öğrencileri ölümlü yüceltiliyorlar, tersine gerçekleştirilmiş bir yaşamı yüceltiliyorlar. Gezici tiyatrodan Atatürk'ü canlandıran oyuncusu kendi sahne hayallerini gerçekleştirtilen ve birçok insanın ölümlüne malolan bir devrimi hareket geçiriyor. Devletin temsilcileri neye inancıklarını bilemiyorlar, asker birbiriyle savaşan gruplara bölünmüş durumda, radikal solcular İslamcı olmuşlar ve en korkunç terörist karncayı bile incitmekten çekiniyor. Kurgusal bir Kars'ta çağın, tekin olmayan bir dünya kuruluyor.

SadeceAlmanya ve oradakiyaşam klişesidir: Şair Ka'nın düşüncesinde bir gazete editörünün adı Hans Hansen, karışırın adı İngilizce'de "Hans" anlamına gelir. Tarihçi istasyon mahallesinde oturuyor ve Almanca

bilmiyor, sosyal yardımıla geçiniyor ve kütüphanelerle porno sinemalar arasında gidip geliyor. Pamuk'un Frankfurt'undaki dünya boş ve banaldır.

Roman bittiğinde okurun algıları beklentileri birkaç kez ters yüz ediliyor, ama tutunacağıyeni bir nokta sunulmuyor. Böylece edebiyatın elde edilebileceği en iyi etki meydana geliyor: Bilinmeyene bir kapı açılıyor. Alışılmış bakış, alışılmış olana bakışla roman bir birine uymuyor. Okur kendi dünya görüşünü yeniden oluşturmak zorunda.

Yeniden başlayan kar

Deniz manzaralı nezh balık lokantasında her şey yolunda gidiyor, Pamuk halinden memnun. Şaraplağ gibi balıklan da iyi taniyor, Alman Edebiyatı çevrelerini, kahramanlar ve yeni çıkan kitapları da iyi taniyor. Güllüyor, anlatıyor ve anlatılan hikâyeleri ılgı ile dinliyor. Dünya çapındaki yazar hoşsohbet biri. Bu, ona hayran olan garsonu şaşırtır mıydı? "Yazar-tanırları"nın sık sık onların semtine gidiyor olması restoran sahibesini rahatlatır mıydı?

Sokaklardaki karlar buz tutmuş durumda. Orhan Pamuk beyzof şapkasını takıyor ve taksiiyi şıklı vitrinlerin ve eski binaların olduğu bir yerde durduruyor. Acaba, kentin gece yaşamının bir parça Saint Germain'i hatırlattığı bu yerde mi oturuyor? Yoksa çalışma mekânının bulunduğu apartmanda, sadece bir kat üstte mi? İnsanın aklına "Kara Kitap"ın değişik adreslerde oturan ve İstanbul gecelerinde dolan kahramanı geliyor. "Burası," diyor Orhan Pamuk taksiden inerken, "Kara Kitap"ın geçtiği semt, hatırlıyor musunuz?" Ve ardından karanlığın içinde kayboluyor.

Ertesi gün uçağın havaalanından kalktığı sıradaAlmanya'da yeniden kar yağmaya başlıyor.

(Literaturen,Nisan 2005)

Şiir ve Resim

Şiir ve resim, tüm diğer sanat alanları gibi, karşılıklı etkileşim içinde olmuş ve birbirini beslemiştir. Bazen tek bir yaratıcı ruhun içinde beliren bu iki yetinin kardeşliği, her resim çizen, hem şiir yazan sanatçılar doğurmuş, bazen aralarındaki yakınlık şiir ve ressamı bir araya getirip ortak sanat değerlerinin oluşmasına neden olmuş, bazen de bu alanların birinde yaşanan bir yenilik diğerine örnek olmuş ve orada da benzer gelişmeler yaşanmıştır. 1940'larda Amerika'da Jackson Pollock ve Willem de Kooning'in resimleriyle ortaya çıkan soyut dışavurumculuk (*abstre ekspresyonizm*) akımı, örneğin, John Ashbery, Kenneth Koch ve Frank O'Hara'nın oluşturduğu New York Şiir Okulu'nun doğmasına neden olmuştur.

Bu şiir ve ressamların ortak özellikleri, yeni oluşan soyut dışavurumculuk akımının prensiplerini kabul etmenin yanı sıra, **New York'ta** yaşamalarıdır. **New York** ortak bir fiziki mekan olmanın dışında, ortak bir hayat anlayışı ve sanat felsefesi anlamını da taşıyıp bu yenilikçi sanatçılar için. Yeni akımın temsilcileri tüvale kişisel duygularını yansıtır, bunu yaparken de kullandıkları teknikler konusunda kendilerine hiçbir kısıtlama getirmezler. Tüvalin önüne önceden kararlaştırılmış bir proje veya olgunlaşmış bir fikir ile gitmezler. Amaçları, resme başladıkları anda oluşan duygu ve düşünceleri soyut çizgilerle ve anlık anlatımlarla dışa vurmaktır.

Ortak özelliklerinin yanı sıra akım içinde bölünmeler de olur. Renk alanı ressamları olarak bilinen **Philip Guston** ve **Helen Frankenthaler**, resmi önceden tasarlanmış bir yapı olarak görür; akımın hareketli soyut olarak isimlendirilen ikinci eğilimin taraftarları **Jackson Pollock**, **Willem de Kooning** ve **Franz Kline**'den farklı olarak rastlantısallığı tamamen reddederler. Farklılıklara rağmen hareketli soyut ve renk alanı ressamları kişisel anlatımı vurgulama, geleneksel estetik normları aşma ve toplumun sınırlayıcı etkilerinden kurtulma çabaları açısından ortaklıklarını sürdürürler.

New York Şiir Okulu'nun öncüsü, resmin rastlantısal özelliğini vurgulayan hareketli soyut ("*action painting*") akımı olur. Hareketli soyut ressamı, boyaları tüvalin üzerine "gelişigüzel" bir şekilde akıtır, damlatır, püskürtür, yayar. Terimi geliştiren eleştirmen **Harold Rosenberg**, ressamın şiddetli fırça vuruşları ve geniş kol hareketlerini göz önünde bulundurarak, tüvali, sanatçı ile malzemenin arasındaki epik bir savaşın gerçekleştiği bir alana benzetir.

Hareketli soyut ressamları için, bitmiş üründen çok, süreç önemlidir. Bu anlayış onları müzelerden, sergi salonları ve galerilerden uzak tutar. **Pollock** müzeleri resimlerin gömüldüğü bir mezarlık alanına benzetir. Resmi yaratma süreci sanatçının yaratıcı gücünü seyrilce aktarmak için güçlü bir araçtır onun için. Seyircinin bitmiş resmi görmesinden çok, onun yaratılış sürecine katılarak ortak olması daha önemlidir. Bu açıdan ressamın stüdyosu veya atesinin yapıldığı herhangi bir alan onun daha sonra bitmiş bir esere dönüştürülen bir alanı değil, sürekli olarak üretilen bir alanı temsil eder. **Pollock** tablolarını resim sehпасında değil, genelde

tuvali yere gererek yapar, boyaları farklı aşamalarda tüvalin üstüne uygular. Bu çalışma yöntemi, çok daha özgürleştiricidir sanatçının da ifade ettiği gibi: "*Sert bir zeminin direncine ihtiyacım var. Yerde kendimi daha rahat hissediyorum. Kendimi resme daha yakın, onun bir parçası gibi hissediyorum, çünkü bu şekilde onun etrafında dolaşabiliyorum, dört tarafından da çalışabiliyorum, ve gerçek anlamda resmin içinde olabiliyorum.*" 1

Hareketli resim akımının bir uzantısı olarak oluşan **New York Şiir Okulu**'nun temsilcileri de rastlantısallığı, kişisel duyguların aktarımını ve yazma sürecini vurgular. Hareketli resim terimine şiir alanında denk düşen hareketli şiir ("*action poem*") ortaya çıkar. **Frank O'Hara**'ya göre bir şiirde ölçü ve uyak biçimsel özelliklerdir ve şiirin "nefesinden gelmelidirler, ayne bir fırça darbesinin ressamın omuz, kol ve el hareketinden doğduğu gibi" 2. **O'Hara**'nın hareketli şiir anlayışı hareketli resim akımıyla benzerlikler gösterdiği gibi, **Beat kuşağı** şiirleri ve dönemin başka önemli bir şiirin, **Charles Olson**'un geliştirdiği "*Projective Şiir*" anlayışıyla uyusmakta ve bu açıdan Amerikan şiir geleneği içinde de önemli bir yer almaktadır. **Beat** şiirleri de, **Olson** da, şiiri anlık duygu sıçramalarını dilin kendi ritmi ile yansıtan bir yapı olarak tanımlar.

O'Hara'nın "*Rahmaninov'un Doğum Günü Üzerine, (158*" başlıklı şiirinde, örneğin, hem hareketli resim akımının etkisi, hem de **Beat-Olson** geleneğine yakınlık görülebilir. **O'Hara** bu şiirinde, şiirin yazım sürecini anlatıyor: "*Mutsuzum,/ üçüncü (senfoni) hala çalarken radyoda/ acele edip bitirsem şunu (şiiri) fena olmaz/ yoksa akşam/ ne hissettirmedi bilmeyeceğim.*" **Şiir**, radyoda **Rahmaninov**'un doğum günü vesilesiyle çalan müziğin yarattığı duyguları, onun uyandırdığı çağrışımların anında kayıt etmeli. Radyoda çalan senfoni sona erdiğinde onun yarattığı imgeler ve düşünceler gerçekliğini kaybedecekler, özünden uzaklaşmış olacaktı çünkü. 3

New York Şiir Okulu temsilcileri, resimde soyut dışavurumculuk akımının savunucuları gibi, **Akademizm**'in katı kurallarına karşı çıkarak hem içerikte, hem biçimde özgürlüğü savunur. **Pound** ve **Eliot** geleneğinin oluşturduğu, mitolojik - tarihi - kültürel göndermelerle dayanan çok katmanlı anlatıma ve bu geleneğin elitist duruşuna karşılık **New York Şiir Okulu** şairlerinin eserlerine felsefi derinlik kazandırmak, etik, ideolojik veya siyasi anlamlar yüklemek gibi kaygıları yoktur. **Frank O'Hara**, örneğin, şiirlerinde kendi kişisel deneyimleri, duygularını anlatır; bazılarında en temel özelliklerinden biri olan eşcinselliğini öne çıkarır, bazılarında öyle yemegi saatinde iş yerinden ayrıldıktan sonra **New York** sokaklarında amaçsızca dolaşırken gördüklerini ve hissettiklerini yansıtır. Siyasi, estetik, ahlaki kaygılardan ne kadar uzak olduğunu bu şiirlere verdiği genel başlık da ortaya koyuyor. Bu yapıtlarını **O'Hara** "*Şunu bunu yaparken şiirlerim*" olarak tanımlar. "*Şunu bunu yaparken*" ile "*Şiir*" kavramları arasında bir ayrım yoktur: "*ressam dostumu ziyaret ederken, "gay bara giderken, "sokakta do-*

laşırken" şairleridir bunlar.

O'Hara'nın şiirleri, derin felsefi anlamlar peşinde olmadıkları gibi, belirli bir biçim kaygısı da yansıtmıyor. Soyut dışavurumcu ressamların çerçevenin kısıtlamalarına karşı çıkmaları, böylece resme hayali bir sonsuzluk getirmeleri, şiir alanında başı ve sonu olmayan, yaratma gücünün hamlığı ile oluşan ve belirli bir kalıba girmeyen bir yapıt anlayışı ile ifade ediliyor.

Frank O'Hara'nın resimden etkilenmesi, Helen Frankenthaler'in tablosundan esinlenerek yazdığı "Mavi Alan" şiirinde ve Pollock'un bazı resimlerini şiirin olanaklarıyla yeniden yaratma çabasında da açıkça belli oluyor. Fakat şiir-resim etkileşiminin en çarpıcı örneği O'Hara'nın Lary Rivers ve Norman Blum ile birlikte yarattığı "şiir-resim" olarak isimlendirilen çalışmalarıdır. Modern Sanat Müzesi'nde çalıştığı için, O'Hara hem resim sanatını, hem ressamları ve çalışma tekniklerini yakından tanıır. Özel hayatı da ressamlarla iç içe geçtiği için kolaj tekniği ile oluşturan "şiir-resim" tarzındaki deneysel çalışmalar bu birlikteliğin sanatsal alana yansımalarıdır. O'Hara'nın en çok değer verdiği şairlerin de resimle ilgilenmesi, bu sanat alanı ile olan bağıni daha da pekiştiriyor. Yapıtlarından etkilendiği Guillaume Apollinaire'in hayatı da ressam çevresinde geçmiş, çok sevdiği Mayakovski de resme uzak kalmamıştır.

Şiir-resim etkileşiminin en önemli örnek ise O'Hara'nın "Niye Ressam Değilim?" başlıklı şiiridir:

Ben ressam değilim, ben şairim.
Niye mi? Aslında ressam olmak
isterdim, ama değilim. Anlatayım,

Mike Goldber, örneğin
bir resme başlıyor. Ben ona uğruyorum.
"Otur bir şeyler içelim" diyor.
İçiyoruz; içiyoruz. Sonra başımı
kaldırıyorum. "Buraya SARDALYALAR koymuşsun."
"Evet, bir eksiklik vardı orada," diyor.
"Ya." Çıkıyorum, günler gelip geçiyor
ben yine ona uğruyorum. Resim
tamamlanmamış, çıkıyorum, günler gelip
geçiyor. Ona uğruyorum. Resim
tamamlanmış. "SARDALYALAR nerede?"
Geriye sadece harfler kalmış,
"Fazlalıktı," diyor Mike.

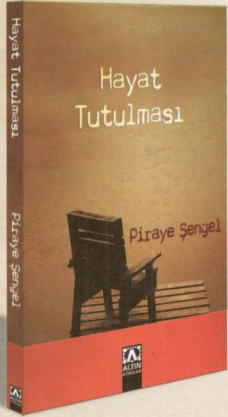

Peki ya ben? Bir gün bir renk
düşünüyorum: turuncu. Turuncu
hakkında bir satır yazıyorum. Satır değil,
yakında kelimelerle dolu bir sayfa oluyor.
Sonra başka bir sayfa daha. Yine de çok daha
fazla olmalı, turuncu hakkında değil,
kelimelerle dolu, turuncunun ve
hayatın berbatlığı ile dolu olmalı.
Günler gelip geçiyor. Üstelik düzyazı.
Ben gerçek bir şairim. Şiirim
tamam ve ben hâlâ turuncudan
söz etmedim bile. On iki şiir, onlara
TURUNCU başlığını veriyorum. Ve bir gün
bir galeride Mike'in SARDALYALAR
başlıklı resmini görüyorum.

1 Törkan Araz, Frank O'Hara: A Poet of the New York
School. İstanbul: Simurg Kitapçılık ve Yayıncılık Ltd.,
1999, s.58
2 A.e., s.59
3 A.e., s. 35

PİRAYE ŞENGEL'DEN

"Karar Anı" geldi diye düşünenler için
belki küçük bir ışık.

Hayat Tutulması

Çok katmanlı bir roman yine... En altta İstanbul'un eski ve yeni sahipleri... Buna paralel, şehrin eski sahiplerinden yaşlı bir kadın ve oğlu Rifat'ın ülkenin bulunduğu durumu yansıtan acııcı hikâyeleri. Şehirde tutunmaya çalışan Serdar ve ağabeyi Hüseyin'in yine ülkenin diğer uçtaki iç acııcı hikâyeleri...

Aykırı, adeta bir manifesto yazan Asuman karakteri, her şeye rağmen bütün bunlara aydınlık bir boyut katan, ülke meselelerine çözüm bulmak için düşünen "karar vermek" zorunda olan Deniz ve arkadaşları... Bir de hepsini bağlayıp akıtan fantastik bir boyut...

www.altinkitaplar.com.tr

Ayın Sorusu yarışmamıza katılın
siz de kitap kazanın :))

Nispetiye / Beşiktaş / İstanbul 34440
Cagaioğlu / İSTANBUL.

İF: (0212) 511 32 26
(0212) 517 63 65

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranfey.org>

Her şey bir rüya gibi. Yeni sevgilim Anja ile üniversitenin merdivenlerinden çıkarken Birgül ile karşılaşıyoruz. Beni bir İtalyan aşçı için terk eden kız bu kız değiliş gibi bir hava var üzerinde. Konu mu gereği tepeden bakarak merdivenlerden ağır adamlarla iniyor, biz de aynı ağır adamlarla çıkıyoruz. Ancak kâdinin bir cıvısı olarak ben yükseliyorum, o ise alçalıyor. Aramızda uzay dışında hiçbir şey kalmamış. Ben öyle sanıyorum. Oysa onun geçmişte kalan varlığının gölgesi bugüne düşmeye başlamış bile. "O kız sana neden öyle baktı," diye soruyor Anja. "Baktı mı? Hiç fark etmedim," diyorım. "Baktı baktı, ama sanki bu sana ilk bakışı değil gibiydi." "Eski sevgilim, ondandır," diyorım. "Ne kadar eski?" diyor hafifçe gülümseyerek. "Çok değil, senden bir önceki," diyorım. "Ciddi miydi peki?" diyor. Bu sorunun son derece hassas bir soru olduğunu biliyorum. Aslında verilecek her cevap yanlışlar. "Ciddiydi, ama artık değil," diyorım. "Öyle mi?" "Öyle, artık sadece sen ciddisin."

Okulun yemekhanesine giriyoruz. Mensa dedikleri bu yer devasa bir bina. Aynı anda bin kişi yemek yenebiliyor. Yemekleri her zaman kötü olur, ama ucuzdur. Ortalıkta korkunç bir koku var. "Bu kokan ne?" diye soruyorum Anja'ya, "bilsen bilsen sen bilirsin." "Bilmiyorum, domuz kızartması olabilir," diyor Anja. "Hemen kaçalım buradan," diyorım. "Canım, ondan yemek zorunda değilsin ki," diyor. Yabancı bir aksanla söylenen 'canım' kadar güzel bir şey yoktur. "Ben ne yiyeceğim o zaman," diyorım, "burada her şey sen derece standart." Her zaman üç çeşit tablodur vardır Mensa'da: *Es sen I*, *Es sen II* ve *vegetaryen*. Bugünkü *Es sen I* o korkunç kokunun kaynağı olduğu için yanına bile yaklaşmamam. *Es sen II* ise ana yemek olarak sadece büyük bir kap sütlüktan oluşuyor. "Ama Anja," diyorım "bu tatlı, bunu yemekten sonra yemem lazım." "Nedenmiş o," diyor, "süt ve pirinç işte, bunları yiyecek de doyabilirsin." "Doynamam," diyorım, "tatlıyla doyulmaz bizim memlekette." "O zaman *vegetaryen* ye," diyor. "Bu güne kadar hiç *vegetaryen* yemedim, güzel olur mu?" "Neler?" "Vejetaryenler." "Vejetaryenleri yemeyeceksin, onların yemeğini yiyeceksin." Giderek çıғırından çıkma eğilimi gösteren bu konuşmayı fazla uzatmamak için saya fasulyesinden yapılan o kahverengi şeylerden alıyorum. Yanlış bir tarifile yapılmış köfteye benziyor. Hiçbir şey benzemese belki yenebilirdi, ama kötü bir köfteye benzediği için yemek mümkün değil. Bütün salatalara şekeri bir sos dökülerinden onlara da el sürmüyorum. "Neyse," diyor Anja, "akşam Gisa için bir 'hoş geldin yemeği' yapayız, orada da yemek yersin." "Şu yeni tatlı var mı?" "Evet." "Hoş kız kendisi." "Sen sade-

ce yemeği düşün," diyor Anja. "Ben de öyle yapıyorum zaten. Ama doğru dürüst bir yemek yapacak, şöyle kuru fasulye falan..." "O da nedir?" diyor. "Boş ver, görmen lazım, anlatılır gibi bir şey değil."

Yemekten sonra ayrılp derslerimize gidiyoruz. Akşam yurtta buluşmak üzere. Bu kez derse en son girmek için merdivenleri koşarak çıkıyorum. Nefes nefese, bir labirentten farksız koridorlarda oradan oraya uçuyorum. Yine yanlış koridor, yine yanlış kat. "Peki binanın doğru bölümünde miyim," diye soruyorum kadına. Bölüm sekretterlerinden biri olmalı. Elinde son derece muntazam evraklar var. "Bir kat altta diyor," kadın. "*Dankeschön!*" diyorım. "*Bit-teschön!*" diye bağıryor arkamdan.

Yine de sınıfa erken geliyorum. Herkesin önce değil elbette ama herkesten sonra da değil. Sınıfta çıt çıkmıyor. Herkes önündeki defterleri, kitaplarla ilgileniyor. Kimse kafasını bile kaldırmıyacak. Dersimizi yaratıcı yazarlık. Bu Almanca bir de hikâyeler yazmak zorunda kalacağız için son derece sıkıntılıyım. Yine her zaman ki hoca geliyor. Orta yaşlı bir oyun yazarı kendisi. Hafiften bir üzü bile var. Kargaların ilgili bir konu veriyor. Hiç konuşmadın kağıtlarımızda gömülüp yazıyoruz. Yirmi dakika sonra kalemler bırakılıyor. Sanki sınav gibi. "Yazdıklarınızı okumak isteyen var mı?" diye soruyor hoca. Sonra sırayla okuyorlar, her birinin üzerinde uzun uzun tartışıyorlar, sık sık ben de bir şeyler söyleyecek oluyorum, ama ne gerek var. Şimdi saçma bir şey söyleyip sınıfı neşeye boğmanın anlamı yok. "Siz bir şey yazmadınız mı?" diye soruyor hoca en sonunda. "Yazdım, ama okunacak gibi değil," diyorım. Hafatlar der sınıfta söylediğim tek cümle. "Peki," diyor hoca, "bu durumda dersi bitirebiliriz." Derhal sınıftan çıkıyorum. Koridorlar bu kez ferahlatıcı bir etki yapıyor. Kahve ve sigara içmek için kafeteryaya koşuyorum. Kahvem i çerken Birgül gelip karşıma oturuyor. "Naber?" diyor. Yüzünde hınzır bir gülümseme var gibi. Yoksa bu, hınzır değil de kıskanç bir gülümseme mi? Ya da sadece bir gülümseme mi? Kim bilir. "Kimdi o yanından ki kız?" diye soruyor Birgül. "Anja," diyorım, "sevgilim." "Sevgilin mi? O şışman kız mı?" "O şışman değil," diyorım, "sen çok zayıfsın, o sadece sana göre biraz toplu. Ayrıca bu durumlarda bütün kızlar sana şışman gelecekler." "Yok canım, basbayağı şışko işte," diyor Birgül inatla. "Çok ayıp," diyorım. "Adi Anja ha," diyor. "Evet Anja," diyorım, "i le yazılıyor, ama Y okunuyor. Anja yani?" "Biliyorum, diyor," "Yakında Anja'yı Konya'yı görürsün," diyor, "Almanlar'dan hayır gelmez oğlum." "Sizden çok seğili," diyorım. Kahvem i bitirin kalkıyorum. "Görüşürüz," diyor Birgül'e. "Görüşürüz," diyor

Birgül. Yüzünde hâlâ o gülümseme var, ama artık ben oradan gidiyorum.

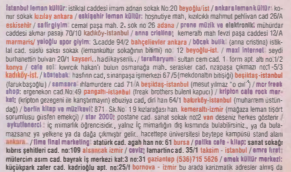
Akşam Anjaların mutfakta. Ayılın ve Serdar da var. Türkiye'den yeni gelen çift. İkisi de tekstil mühendisi, ikisinin de saçları uzun. Gisa hoş bir sarışın. Ama biraz tuhaf. Halil'in gözleri sürekli kızın üzerinde. "Halil, bunu sana yapamaz artık," diyorım. "Yok oğlum, diyor, ben Ebru'yu seviyorum." "İyi de Ebru seni seviyor." "Sevecek, hele bir şu BMW'yi alayım." "Oğlum saçmalama, burada her yer BMW, kim takar. Bari Ferrari merari bir şey al..." "Aa, Türkçe konuşuyum ama," diyor Anja. "Türkçe konuşmuyorsun," diyorım, "bu Arapça." "Arapça Türkçe değil mi?" diye soruyor Gisa. Sarı saçlarının döküldüğü yüzünde hafiften bir şaşkınlık var. "Yok," diyorım, "Arapça Arapların konuştuğu dil." "Haa," diyor Gisa. Allah'tan yemek yenibili bir yer yemek. Bildiğimiz spagetti. İtalyan spagettisi. Birgül'ün herif alkım geliyor. Ama bir hamleyle üzerine çöken düşünce bulutların dağıtıyor. Anja'nır elinde eski model bir fotoğraf makinesi var, yemekten çok yemek yiyyenlerin fotoğrafını çekmekle meşgul. "Artık bunları albüme koymasın," diyorım Anja'ya. Anja sadece dil çaktırmakla yetiniyor. Serdar'geçenlerde süper markette yaşadığı bir olayı anlatıyor, Anja ise ayağa kalkmış çeşitli perspektiflerden masanın genel fotoğraflarını çekiyor. "Bırkaç bir şey alıp kasaya geldim," diye anlatıyor Serdar, "fakat aldıklarımı koyacak poşet yok ortalıkta. Kadından poşet isteyeceğim, ama poşetin Almanca'sını bilmiyorum. Bir iki geleneksel el kol hareketi yaptım, ama kadın bir türlü anlamadı, kasanın önünde, elinde üç beş mal tutan bir müsteri artık daha ne isteyebilir ki. Ama kadın hödük. Ben de hödüdüm, ki poşetin adını bilmiyorum. Sıra bekleyenler homurdanmaya başladı, aranızdan hiç kimse de mi anlamadı gibilerden çaresizlik içinde onlara baktım, onlarsa sadece sabırsızdı. Ya, dedim kadına, hani var ya, polypromilen madesinden yapıyor... Ama kadın yine anlamadı doğal olarak." "Polypropilen ne ki?" diyorım araya girip. "Poşetin yapıldığı maddenin adı," diyor Serdar, "yanlış hatırlıyorsa, tekstil mühendisiyiz ya, oradan biliyorum." Fotoğraf işini bitiren Anja gelip yanındaki yerine oturuyor ve herkesin tek tek fotoğrafları çekmeye başlıyor. Demek ki bitirmemiş. "Kıpırdama," diyor Halil'e, "hah, tam böyle, bozma." Ardından Gisa'nın fotoğraflarını çekiyor. Sonra sıra Aylin'e geliyor. Aylin'te daha bir saat önce tanıştılar. Ama birbirlerine çok sıcak davranıyorlar. Aylin'den sonra, yanından oturan Serdar'ın da fotoğraflarını çekiyor Anja. Ben tam artık sıra bana geldi diyeip poşet vermemek için Anja makineyi elinden bırakıyor ve soğuyan spagettisine girişiyor.

Güldür

Bir araba telefonu çalışıyor. Halil telefonla konuşuyor. "Birgün, seni soruyorum," diyor Halil ahizeyi kapatarak. "Benim Burada olduğumu nereden biliyor kı?" diyorurm şaşkınlıkla. "Ben söyledim," diyor Halil el işaretile. "İyi halt etmişsin," diyorur ben de el işaretile. "Az önce buradaydın, ama çıkmışs'de, onunla konuşacak havada değildim." "Az önce çıkmışs'de," deyip telefonu kapatıyor Halil. Anja bantıyor. "Benim bir alakam yok," diyorur. "Halil'in de arkadaşs'de. Burada olduğumu söylemişs'de," diyorur. Anja kahveleri yapıyor ve uzun bir sohbet gecesinde sonra ertesi gün akşamı eve gidiyorur. Uzun zamandır aileyle yiyeceğim ilk akşam yemeğime oturuyoruz. Annem çorbaları koyarken, "Dün gece bir kız aradı," diyor babam. "Kim aradı?" diyorur. "Adını söylemedi. Seni sordu, ben de 'evde yok' dedim." Ben aradım diye

CIKTI

göcek mi diye merak edenler derken, polisimizin takip ettiği bir araba ve parkende satış işlemi için teklifine kafa tutan ve işi layan **leman duvan** ile durduracak olan yurdunun **kahraman teklifçisi** **mahmut koca** 0630 4 180 133 kamilkocaelim@comcast.net

Tisörtleri detaylı görmek için leman.com.tr'ye bakabilirsiniz.

Bu cümle başlangıç altındaki mitolojiden söz etmek istiyorum. Bu kavramın tanımını yapmak oldukça güçtür ve zaten kimde ne bir tanım yapamamıştık. Aslında tüm bu karışıklığın ve belirsizliğin nedeni mitlerin insanlığın karanlıkta kalmış tarihine gizemli ve alegorik bir ışık tutmasından kaynaklanmaktadır. Mitler, adeta araştırmacıların elinde körlerin tuttuğu file benzerimdedir. Herkes onun ne olduğundan ziyade, kendisinin ne aradığıyla ilgilenmiştir. "Dilbilimciler onda bir söz-cükler ve adlar dünyası; felsefeci ilkel bir felsefe; ruh hekimi ise çok karmaşık ve nevrotik bir olay buldu." (6)

Mitlerin asıl ilginç ve çekici yanı ise, içindeki gizli bilginin zaman ve mekân engelini aşarak günümüze kadar gelmesidir.

Toplumsal değişimler, teknolojik yenilikler, bilim çağına giriş, vs gibi etmenlerle ilk halini koruyamayan mitoloji çeşitli dallara, alanlara ayrılarak yeni isimler almıştır, ancak özü incelendiğinde tek bir ortak paydada birleşmek durumundadır, yeni dünya mitosunu. Burada vurgulamaya çalıştığımızıza kozmolojinin yerini varoluş felsefesine bıraktığıdır.

Mitik çağlarda insanlığın kafasını karıştıran en önemli şeyler doğa olaylarıydı. Salt insanın değil, evrenin ve evrendeki tüm varlıkların nasıl, neden, ne zaman, nerede, niçin ve kim tarafından yaratıldığını bilmek ihtiyacı insanları bu söylemlere götürmüştür.

Yeni dünyada ise sorunun şekli değişir. Yeni dünya insanını şaşırtan doğa değil, yine insandır. İnsan yaşamını kolaylaştırması için icat edilen aletler, araçlar insanı ölüme götüren başlıca sebepler arasındadır. Bu çelişkidir. Ayrıca dünya ciddi boyutta iki savaş atlattı. Sebebi ise elbette ki ekonomiktir. İnsan değerinin üstünde tutulan bu dava, kişiyi kendine çevirmiştir. Çünkü artık kendinden başka kimseye güveni kalmamıştır. Bu yüzden de varoluşunu sorgulama ihtiyacına düşmüştür.

Mitik çağdaki kaosun sebebi doğadır; yeni dünyadaki kaosun sebebi ise doğayı alt etmeye çalışan insandır. Yani kaos sürekli. İnsanı bazen hayal âlemine, bazen de bulantıya götürür. Hayal âleminden, Hesiodos'un "Theogonia"sından bir örnek verebiliriz: Muselerden, yani şiir esinleyen tanrısal kadınlardan tanrıların, toprağın, ırmakların, kabarıp gürleyen denizin, yıldızların ve gök kubbesinin nasıl yaratıldığını söylemelerini ister. Bulardan hangisinin önce meydana geldiğini bilmek ister ve Khaos'un önce meydana geldiğini ve ardından toprak ve tanrıların en güzeli Eros'un meydana geldiğini söyler.(7)

Bulantıda da elbette, Sartre'in Bulantı'sında, varolduktan korktuğu için ve düşüncesinin aslında kendisi olduğu için varolduğunu söyleyen ve bu durumdan fazlaca bunalan birer örnek verebiliriz.(8)

Verdiğimiz örneklerde bir sorgulayış ve yanıt var. Her ikisinde de hayatın merkezinde olan problem ele alınmıştır. İlk parçadaki problem daha önce de belirttiğimiz gibi, doğadır. İkinci parçanın problemi ise insanların birbirini öldürmek, yok etmek için uğraştıklarıdır. "Ben var mıyım?" sorularını soran birey vardır.

Camus'nün Sisifos Söyleni adlı eserinde vurgulamak istediğimiz konu oldukça belirgindir. Camus, tanrıların Sisifos'u bir kayayı durmamacasına bir dağın tepesine kadar yuvarlayıp çıkarmaya mahkum etmelerini, Sisifos kayayı tepeye kadar getirince kayanın kendi ağırlığıyla yeniden aşağıya düşmesini yararsız ve umutsuz bir çaba olarak ifade eder. Yararsız ve umutsuz bir çabadan daha korkunç bir ceza olmadığını belirtir. Ona göre Sisifos umutsuz keşfetmiştir ve tanrıları yadsıyarak onlara baş kaldırmıştır. Camus, Sisifos'u bugünün işçilerine benzetir. Yani Camus'nün bugünün insanından beklediği şeyi antik çağlarda Sisifos yapmıştır. Değişen bir şey yoktur.

Son olarak Malinowski'nin sözleriyle düşüncemizi iyice temellendirip bitirmek istiyoruz. Ona göre mitler, belli bir zamanda uydurulmuş ve işlevleri bitmiş, statik şeyler değildir. Aksine son derece dinamik olduklarını söyler. Kendi ifadesiyle "mitler, daimi yeni bir doğuştan ve her tarihi devir kendi mitolojisini yaratır." (6)

O halde buraya kadar anlattıklarımızdan şu sonucu çıkarabiliriz; ilk çağlarda insanın kafasını meşgul eden soru evrenin oluşumuydu. Buna kozmoloji dendi. Kozmolojinin soru-ğuşu sorulara ileriki yüzyıllarda bilim camiası cevap buldu. Daha sonra insan yaşadığı toplumsal, siyasal, ekonomik ve psikolojik dengesizlikler nedeniyle

"ben var mıyım?" sorularını sormaya başladı. Buna da varoluş felsefesi adı verildi. Varoluşçu filozofların verdiği yanıtlar, kozmogonik mitlerin söylediklerinden pek de farklı değil özündedir.

Sözlerimizi yine Camus'nün Sisifos Söyleni'nin son cümleleriyle bitirip yorumu size bırakıyoruz: "Sisifos'u dağın eteğinde bırakıyoruz! Kişi yükünü eninde sonunda bulur. Ama Sisifos tanrıları yadsıyan ve kayaları kaldıran üstün sadıklığı öğretir. O da her şeyin iyi olduğu yargısına varır. Bundan böyle, efendisiz olan bu evren ona ne kısır görünür, ne de değersiz. Bu taşın ufak parçalarını her biri, bu karanlık dağın her madensel parıltısı, tek başına bir dünya oluşturur. Tepelere doğru tek başına didinmek bile bir insan yüreğini doldurmaya yeter. Sisifos'un mutlu olarak tasarlamak gerekir."(9)

DİPNOTLAR

- 1- Capelle, Sokrates'ten Önce Felsefe I, s.75.
- 2- Afsar Tımuçın, Varoluşçuluk, Milliyet Sanat Dergisi, 27 ekim 1976.
- 3- Nietzsche, Böyle Buyurdu Zerdüş, s.10, 123.
- 4- Sartre, Varoluşçuluk, s.29, 50.
- 5- Şahin Özçınar, Albert Camus'nün başkaldırı felsefesinde "varoluşçuluk" ve "nihilizm", Felsefelogos 17-18, Edebiyat Felsefesi.
- 6- Dursun Ali Tökel, Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar, s.2, 4, 26, 27.
- 7- Walther Kranz, Antik Felsefe, s.12, 13.
- 8- Sartre, Bulantı, s.136.
- 9- Camus, Sisifos Söyleni, s.10.

KARMAKARIŞIK OLDUM!

Biliyor musun aabi dedi!
Neyi, dedim. Şey, sana anlattım mı ben? Neyi oğlum, dedim. Şeyi aabi, ben eskiden otostopa çıkardım, dedi. Bilmiyordum, anlatmadın ki, eee dedim. Aabi ben Kıl hastasıyım biliyor musun? Yav Yılmaz, nerden bilicem be oğlum! dedim. Yılmaz, dediğim otuz beş yaşın üstünde, saçları önden hafif seyrekleşmiş, eski travestilerden bir arkadaş. Didem, lafa karıştı, yav oğlum, sen de hep bilmece gibi konuşursun, nerden bilecek abi senin hayatını, ben bile fazla bilemiyorum diyerek, Yılmaz'a taş koydu. Neyse, diyerek rakımdan bir yudum aldım ve. Eee Yılmaz, kıl hastasıyım dedin.. Ne kılı be oğlum? diye sordum. Hahaay, aabi vallahi, çok iyisin, dur dur anlatacağım diyerek birasını yudumladı. Bak aabi, bir kız arkadaşım la hep otostopa çıkıyorduk. Çift çalışıyorduk yani, ben böbülepalabıyıklı, göğsü çok kılı heriflerden hoşlanırdım; Tırcı, kamyoncu şöferlerden.... aaayy, diyerek bir an titredi, sordum: N'öldü? Hasta mısın? Yook bee aabi aklıma geldi de eski günleri hatırladım. Vay be, hiç böyle titreyerek, hatırlama görmemişim. Onu da Yılmaz'da görmüş oldum. O devam etti, sonracağıma tırları durdururduk, anlaşırdık. Sonra şöfer yerindeki, yatakta iş tutardık sırayla, ben kız arkadaşımı seyrederken, sonra oğlum... Sonra üçlü taabi, dedi. Hayda girdim, nahi üçlü oğlum, üstte kim? Altta kim? diye sor-

dum. Kız altta taabi, şöfer ortada, üstte kim olacak ki? Taabi ki been! dedi. Ulan, hiç kafam almadı. Bı daha sordum, been be aabi ben kılılara dayanamam, tahrik oluyorum dedi. Oğlum şöfer ibne mi? diye direk sordum. Aaa aabi inan ki bu kılı adamların yüzde 80'i benden faras, yemin ederim vallahi! Ben de önceleri olmaz diyoodum. Amaa beş sene otostopçulukta neler gördüm neeler dedi. Hayda! İşte bir şey daha öğrendim ve bunu mu anlatacaktın bana dedim. Aabi ben bunu anlattım da sana, esas bu işlere başlamadan, gençliği anlatacaktım! Sen beni anlarsın dedi. Bu ara Çiğdem tekraraaya girerek, abi, Yılmaz çok doğru söylüyorvalla, inan, ben kadını, benim de başıma çok geldi. Adama baktın mı erkek gibi, fakat yatağa gittik mi bana parmak atıyor, tabi hemen kalkıyorum, siktir diyorum, parayı da peşin almışım ya, ama bazen de çok attım... Ulan kafam karmakarışık oldu, farkında olmadan bir ufak rakıyı götürmüşüm. Bu ara masaya, Seren geldi, o da eski travestilerden, Yılmaz'la kucaklaştılar, Yılmaz bana dönerek, biliyo musun aabi, biz Seren'le eskiden birlikte çok çalıştık! dedi. Seren, aabi beni tanır, diyerek eski tanışıklığımızı hatırlatarak bir bira söyledi. Seren'e sevgili sahte kaptanı sordum. İşte, aabi dedi. Oee... Ne baka işi mi girdi? Ne işi diye sordum, cevap net, Sıyal aabi dedi ve devam ederek, bir yerde çalışırdı, 350 milyona

Beyoğlu Hikâyeleri

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

şimdi günde 50 milyona para demiyo... Ben de onu bekliyordum, gelmezse yandım, otele gidemem, dedi. Uzatmadım. Didem, bir bira daha içebilir miyim diye sordu. Kafamla okey vererek Yılmaz'a döndüm; eee Yılmaz, mahsuru yoksa şu ilk gençliğinin alatacağını? Yılmaz, eski kaşarlığıyla, ooofooof! Ne mahsuru olacak, bunlar zaten biliyo! Vallahi dilim damağım kurudu diyecek birasını yudumladı. Ve aabi, ben liseden ayrıldıktan sonra, bir aal dergide iş buldum. Ben de solcuyum ya, geriden!.. Aay kusura bakma aabi, benim ki Madî'den solculuk! Sonra çalışırken etrafımdaki genç arkadaşlar, hepsi kabarıyıkla, yakışıklı!..

Yılmaz bunları anlatırken geçmişşi yaşıyor gibiydi... Gözleri süzlüyordu, sesi daha çok kadınsılaşıyordu, kafasını bir sağa bir sola döndüre döndüre havalara bakarak, kendini gökyüzünde hissediyor gibiydi... Vallahi, hepsi çok yakışıklı, hani gelip geçerken bana dokundular mı, içim eriyordu... Ölüyüdüdum aaaa, aaaa, kimseye içini açamazsın ki! Taam üç aay orada çalıştım... çalıştım aaaa, dayanamaadım. Artık, vallahi her gün ölüyüdüdum, inaan anlatamaam, çektiğim acıyı, bu ızdıraa daaynılaamaazdı. Soonra, konuştum, ister istemeez ayrıldım. Ayrılmazsaam, vallahi ölecektim, aaaaan! Allaah kimseye böyle acı vermesin, diyerek dualarla birasını iki dikeşte bitirdi. Masadaki Didem'le, Seren de duaya katıldılar. Bilhassa Seren, Allah düşürmesin diyerek Yılmaz'ın acısını perçinledi, Didem, çok çekmişsin be kardeşim diyerek acıyı paylaşırsın, kendi örneklerinden verdi. Didem de, çok hoşuna giden yakışıklı erkeklerin kendisine yüz vermediğini söyledi, verseler para önemli değilmiş. Neyse, bu muhabbet sürüp giderken, ben rakıyı biraz kaçırılmışım, kafam da karmakarışık oldu. Sanki masada eksik varmış gibi sahte kaptan da düşmesin mi? Geldi önce bana sarıldı sonrağıttı, Seren'le Yılmaz'ın ortasına oturdı. Çaktırmadın baktım! Seren, kıskandı kaptanı, hafif bir rahatsız olmuş da yerini değiştirme dümeniyeli kaptanla Yılmaz'ın arasına geçerek kaptanı garantiye aldı. Bu ara kaptan içkilere yeniliyelim be hocam diyerek, içki ısmarlamaya kalktı, ama ben karmakarışık olmuştum. Yok be kaptan! diyerek elimi bardağım üzerine koyarak stop dedim ve izin istedim tam o sırada, birahane de bir şamata koptu. Garsonlar bir müşteriyi dövmeye başladılar, ama nasil, Allah yarattı demeden dövyüyorlardı, adam sarhoş, elini kaldıracak hali yok, araya girmek istedim, patron koluma girerek aman ha aman, bıkıtık bu ibneden, diyerek beni geri çekti. Sonra kaptan kolumdan tuttu, Didem tuttu, derken bir an ayıldım, ayıldım ama bu seferde sinirlerim gerildi. Hesabı ödeyerek çıktım! Tak, bir taksiye atladım, doğru eve giderken taksici de bir cins çıktı, triplerde, stres yapıyor... Bu işin de amina koyım durumlarında, direksiyona, torpidoya vurma ayaklarında... Zaten sinirliyim, ne o kardeş bir şey mi oldu dedim. Kes be kardeşim, sen oturmana bak diyerek azarlamayakalktı. İşte bu sözler gergin sinirlerimi kopardı, senin, ağzını burnunu sikerim, çek ulan sağ tarafa diye bağırđım. Eli ayağına dolandı. Çekti sağa, bir tokat attım, puştun havası söndü, indim arabadan, arabaya bir tekme, sıkırtı lan git diye bağırđım. Çekti gitti. Hava da soğuk, sıcaaktan çıkmışım, vücudumu bir titreme tuttu. Sinirle soğuk karınca, bütün bedenim cereyana tutulmuş gibi titremeye başladı. Midem ağzıma geldi. Duvar kenarına giderek bir parmak attım, bütün yemekler, içkiler dö-küldü, yürüyordum, kusa kusa, titreye titreye evime girdim, olduğum gibi yığılıp yığılıp yığılıp yığılıp yığılıp hastalığa patladı...

Faruk Kaya

faruk.kaya@myynet.com

Kır Çiçekleri

Bizzat içerisinde yer aldığım eş dost muhabbetinde anladım ki; yaşlar kaç olursa olsun ana sınıfı ve ilkököl çağında bizlere ne öğretiyorsa öyle bir yerleşiyormuş bunyeleri. Sormayın gitsin. Ağaç hardiden yaşken eğilip bükülüp, öylekalyormuş. Durup dururken bu durum da nereden çıktı demeyisin sevgili okur. Bahsetmeye çalıştığım, sohbet ortamında git-giyenlerle güzel şarkılar çalıp söyleyen bir arkadaşım da vardı (ki böyle bir arkadaş her gruba lazımdır) tam da günümüzün moda parçalarından, hadi bilemedim gitar eşliğinde en çok ne söylenirse (Fikret Kızılok mu olur, Odalar Kır Tutmaz mı orası grubun ve sanatçı arkadaşın zevkiyle alakalıdır çoğu zaman) o tür parçalar beklerken birden bire "ana sınıfında şöyle bir şarkı vardı, hatırlar mıyız" diye girilen şahane geşik, olayın seyrini anında değiştiriverdi. Evinde topladığımız güzel insanın ise "aaa ben de böyle bir kitap var, hem de parçalar notatolamı-tı!" demesiyi muhabbet hepten seşlendi. Artık gelşin "bak postacılar, selam versin camdan bakan arap kızlar" kıvımda devam eden neşeli gecede bizlere yardım ve yataklık eden (o gece arkadaşımızın evinde yattık da o an-dan) kitabımıza değinmeyi bir borç bil-yorum güzel okur. Ezgi Yayınları tarafından 1978 yılında ilk ve orta dereceli okullar ile öğretmen yetiştiren kurum-lardakimizik öğretiminde yararlanılmak

üzere kaynaklık olarak hazırlanan ki-tabımızın adı; Kır Çiçekleri. Çocuk şarkı-ları denilince öyle enter püften, gayri-ciddi bir çalka gelmesin aklınıza. Ya-samın halk müziğinin derlenmesinde ve notaya alınmasında adınan Muzaffer Sa-rsözen (ki o zaman TRT 2 ya da 3'ü açasın her türünden önce derleyen bölü-münde bu işi duyarız) anısına ya-nı kendisi de TRT kökenli bir müzik

adamı olan Muammer Sun'un gerçekleştirdiği bu kaynak kitap her evin kütüphanesinde olması gereken bir başyapıt. Çocuk oyunları ve tekerlemelerinden seçilmiş çocuk şarkıları adlı birinci bölüme, herkesin bir tebesümle hatırlayacağı bir iki parçayıyın sralamak isterim ki bu yürekler maziye gitsin, his-zinlensin... "Uç uç böceğim/ya-rın düğün olacak/annen sana telli pabuç alacak..." "Yağ sata-rım bal satarım/ustam öldü ben satarım..." "Ambara vurdam bir tekme/amba-rın kapısı açıldı/inciden boncuk saçıldı..." "Aç kapıyı beşiriz/başkapı hakkı ne verirsin..." Benim yazdıklarım en bilindik parçalar, bunların bile "ülen devam na-sıldı, Allahın nasıldı diye içleri kemir kemir kemiren (kemir kemir kemirenin yazılıp söylenmesi de ne garipmiş) okurumuz olacaktır. Diyorum ki; zama-nında KDV hariç ederi 500 TL'ye olan bu çalışmamızı bir arkadaşımızın evinde bulun. Ağrısın, sorun yanı, her şeyi Tozlu Raflardan beklemeyin. Kır Çiçekle-ri ismi de akıllara Zülfü Livaneli'nin Kan Çiçekleri adlı parçasını getiriyorsa ter-biyesizim.

DIŞLERİNİZ

Üzülerek diyorum ki, birçoğumuz "oooyyyy, anam anam, dişimi" demeden diş hekimini aklına bile getirmez. Peki ya ben gelişiyim? Kesinlikle, ha-yır. İnsanın yakın arkadaşlarından bir tanesi diş hekimidir olduğu vakit böyle bir soruna karşılaşılmıyor. Ama derse-niz ki, süreklî diş tedavisine mi gidiyor-sun? Yok be, nerede! derim. Arkadaş-şınız zorla kolumdan tutup "gel bi kontrol yapalım" diyerek dişleri koltuğuna oturtmasabeni, aklına bile gelmez. Bu yüzden di, yazının başından beri in-ceden inceleye reklamını yapmayaça-

lıştım ve kitabı da ki-taplığında edindiğim diş hekimî arkadaşım Mert Süder'e, Dişleriniz adlı bu eserin tanıtımını ithaf ediyorum. Yazarm, bazen de çevirinin ithafa bulunduğu gördüm de, tanıtımyapan ilk defa-ğımıyım diyenlere seşleni-

yorum. Çene biçim bozukluğunun ne-denlerini bilişir misiniz? Peki ya peridon-tal hastalıklardan haberiniz var mı? Dr. E. S. Priester'ın kaleme aldığı kitabımı-zı Sinan Emek dilimize kazandırmakla kalmamış, yaptırımı değerli hocası Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ı ithaf et-miş. Bizlere de, zamanında 660 TL'ye satılan, İkinci Kitapbırının 1986 yılında yayımlandığı bu öğretici eseri yalnız-ça 20 Ykrş. vererek satın almak ve her gece yatmadan önce en az iki sayfa okuyarak bilgilenmek kalıyor. Dişleri fırçalayın filan, demiyorun bile çünkü bu kitapta daha fazla ve çok, hem de tüm bilgiler herkesin anlayabileceği bir dille yazıl-mış. Kitapla çözülebeycek sorunlar durumunda benim diş hekimî arkadaş sizleri bek-ler. Tanıtımın kralını yaptım, başka diş hekimleri, doktor-lar, diğer meslek erbabları fi-an ayaklaınsa ya, bizi de ta-nit bizi de tant diyaretken, oluz mu olur...

**Serdar
Paktin**

SEMA MENKİBESİ

Buzdolabı... "Saat ilerliyor." Tik tak.... tik tak tik tak tik kat.... "Vakit geçiyor." Birazdan bitirmesi lazım. "Birazdan yine akşam olacak. Birazdan yine gece gelecek. Herkes yatacak. Herkes uyuyacak. Herkes rüya görecek, rüya." Herkes bu gece rüya görecek, güya. "Siz hepiniz gideceksiniz. Herkes yerini bulacak.... Herkesin yatacak bir yeri var mı? Herkesin bir rüyası var mı? Dışarda güneş var, güneş. Perdeleri açın, bakın!"

Disarıda güneş var, güneş. Perdeleri açın, bakın!

Aydınlık... Zaman kuşluk. Günlerden Salı, olmayabilir. Pencereyi açtı, sigara kokusunu öteleyen bir bahar esintisi sızdı sinek korunagının minik delikleri arasında. Bu hava akımı doğa kanunları gereği duyulması imkânsız derecede de olsa, belirli bir ses çıkarıyordu. Çıkan ses Mazhar'ın kulaklarında yankılanırdı. Güneş. Geriye dönerken ayaklarındakiki iki koca kar topunu andıran pamuklu terlikler, sokaktan o an geçen herhangi birini gülmekten yere yıkabilecek kadar tehlikeliydi. Önemli olan işlevli Tik tak.... tik tak tik tak tik tak.... "Herkes rüya görecek, rüya." Aynanın üzerindeki pervaneyi diktî gözlerini, kulaklarının duyduklarını gözlerine göstermek istiyordu. Bir tek ses kırıntısı.... Bir tek ses kırıntısı dışında her şeyi, her bir şeyi gömmeyi başardı; kanatlarının ucundaki kuvvâcılar bile. Döndü. Televizyon.... Kapalı olduğunda bile başını tirmalayın kedî gibi sesleniyor, Kara ekran, priz, makas; En sessiz üçlü. Elini yuruk yaptı, sağa baktı. yumruğuyla hafifçe duvara vururken gözler başka görüntüler peşindeydi. Elektrikli aydınlatma, kemirgenlerin en vahşisiydi. Mazhar. Mum her taraf ve bir kaç gaz lambası. "Birazdan yine akşam olacak. Birazdan yine gece gelecek." Aydınlıkta, güneşte her şeyi daha net görüyordu. Gece gözleri körelmiyordu. Gece kulakları körelmiyordu, kulak için böyle bir terim bile yoktu. "Disarıda güneş var, güneş." Erguvan Hanım, son 24 yıldır her gün yaptığı gibi gazetesini almak için merdivenlerden aşağı iniyordu ve son bilmem kaç yıldır her gün yaptığı gibi Mazhar'ın kapısının önünden geçen bastonunu yere vuruyordu. Bugün gecikti. Bütün gece çekirdek çitlerse, sabah gecikir tabi. "Saat ilerliyor... Vakit geçiyor." Pervane döne. Sprey olamaz, vurmak olmaz. Bu pervane nasıl dedî? Sineklik var tüm pencerelerde. Diğer böceklerden buraya sığınmıştır belki... yaşasın o zaman. Müşfik Dede fıslıdamıştı zamanında: "Üşmek şeytana dykünmehtir." Ne? Gözlerim kamaştı. Bunların hepsi geçmişt kalmıştı. Döndü. Günlerden dördüncüsü, olmayabilir. Tik tak.... tik tak tik tak tik tak.... "Siz hepiniz gideceksiniz. Herkes yerini bulacak.... Birazdan gece gelecek, gece." Yüzü bembeyaz oldu, çömeldi. Güçlülük pencereyi kapattı, yatağa doğru yürüdü. Süstürücü terlikleri, yaysız yatığı vardı. Güneş. Mazhar'ın gözleri karardı. "Herkes rüya görecek, rüya."

Grı... Bulutlar her yanında. Kaba kuşluk. Günlerden Perşembe, olmayabilir. Erdek'te mezarlığın çitinden atlayan kişi Meccup'tu. Gördüklerini babasına anlatsa, Kesin kulaklarına inanamazdı. O da bu mezarlıkta yatıyor sahi. Çantasından sıcağtan ve sallanmaktan krekresi tadına kan katılmış bir şey kırmızı şarap vardı. Ucuз gayer ucuз. Nefesini toparlarken tabakasındaki, önceden özentle sarıp sarımadığı sigaralarından bir tane yaktı. Gördüklerini babasına anlatabilseydi, kesin kulaklarına inanmazdı. Gördüklerini an-

ma bu olsa gerek. Aylardan Ağustos, olmayabilir. "Disarıda güneş var, güneş.... Herkes yatacak." Babasının mezarı önüne geldi, şarabı çıkardı. Hay aksil! Nasıl da tirbuşunu unutmamak için gözünün önüne koymuştu halbuki. "Şişe açacağıyla açamazsınız benim işğini. Oysa açacak, mumun yanında duruyor..." Kırdı şişenin boynunu. Boca etti top-rağa. Defterikebir, babası kabir. Taksitleri ödene, taksira-tı affola. Ya molla, sigara bitti. Biraz önce gördüklerini babasına anlatabilseydi, kesin kulaklarına inanamazdı. Meccup biraz mahcup, biraz zihni bulanık olarak çitten atladı. Güneş! Başı döndü. Göge uzanan çit, gözlerinin her yanından fıskıran otlar. Otlar! Ne? Gözlerim kamaştı. Bunların hepsi geçmişt kalmıştı. "Herkesin yatacak bir yeri var mı? Herkesin bir rüyası var mı?" Ne? Kulaklarım çıldırdı. Döndü. Sözcükler kaçıştı. Sert bir cisim kafasında tonladı. Olanları duysa babası kulaklarına inanamazdı. Baston. Güneş! Tik tak.... tik tak tik tak tik tak.... "Perdeleri açın, bakın!"

Mavi... Koca kuşluk. Cumartesi, belki daha da ertesi, olmayabilir. Su yüzeyine hızla çıkan insan, köprüde otlarını hazırlamaya yeni başlamış balıkçıların ve boyacı kutusunu temizlemekte olan Müteyakkız'ın -günün belli bir zamanında iki sokak ötedeki mahallede avazı çıktığı kadar 'boyacı' diye bağırması için bıyıklı bir kadından beş lira almıştı- dimağlarını oynattı. Döndü. Müteyakkız, balıkçıların denizden çıkardığı, adama yaklaştı: "Nereden geliyorsun? Adam zor nefes alıyordu. Küçük kızın gözlerine baktı.... "Ateş, en iyi dostum. Yanmak için aynaya kondum. Duydu. Döndü." Ne? Gözlerim kamaştı. Bunların hepsi geçmişt kalmıştı. Müteyakkız adamın dediklerin e bakakaldı. Derviş, balıkçılara döndü. "Rastgele canlar, ateş benim arkadaşım. Adım Derviş. Müsaade buyrun, yoluma gideyim." Döndü. "Disarıda güneş var, güneş. Herkes rüya görecek, rüya." Ne? Gözlerim kamaştı. Bunların hepsi geçmişt kalmıştı. "Birazdan yine akşam olacak. Herkes yerini bulacak." Tik tak.... tik tak tik tak tik tak.... Güneş.

Mazhar yatağında doğruldu. Zaman tam zamanı. Garip, garip.... O sokaktan boyacı geçmezdi, ilk defa geçiyor. Küçük bir kız çocuğu sesi. Yüksek, ama rahatsız edici değil. Bakıyor. Müteyakkız aldığı paranın gereği, sokacı bir baştan bir başa üç kere kat ediyse kadar 'boyacı' diye bağırmak zorundaydı, keza bıyıklı kadın yeterince müşkülpeşentli. Mazhar pencereyi yine açtı. "Herkesin yatacak bir yeri var mı? Herkesin bir rüyası var mı?" Ne? Gözlerim kamaştı. Geçmiş, geçmişte kalmıştı. Güneş. "Perdeleri açın, bakın."

'BOYACIHIHI.....'

Döndü. Karşıсында bir pervane balığı. Aklını yitirdiğini düşünüyordu. Gözleri karardı. Güneş..... Lacivert.... Alaca kuşluk. Günlerden Cuma, olmayabilir. Kapı açıldı. "Hoş geldin, sokakta bağırın boyacı kızı duydum mu? Nedense sesi bana Bidar'ı anımsattı. Kulaklarım beni çok sık şaşırtmaz bilirsın." "Birazdan yine gece gelecek. Siz hepiniz gideceksiniz. Herkes yerini bulacak." Ne? Gözlerim kamaştı. "Bidar'tı mayırsunuz değil mi? Beni dinlemiyor musunuz?" Döndü. "Lütfen yatağınıza uzanın Mazhar Bey, Akşam olmak üzere, igrizenizi yapayım." Meccup, iki sokak ilerdeki parkta, park görevlisinin gözü gibi baktığı güllerin üzerinde belirdi. Yer-
Gördüklerini an-

İlatsa kimsa kulaklarına inanmazdı. Yolum karışındı kulakla bakkala girdi. Bir paket sigara ve bir şişe kırmızı şarap aldı. Ucuz, gayet ucuz. Bandırma vapuru kalkmak üzereydi.

Yeşil ışığın yanmasını bekleyen Bidar, ellerindeki pazar poşetlerinin onu yere çekişine karşı koymaya çalışıyordu. Günlerden Pazar, olmayabilir. Yeşil. Öğle üzeri. İnsan gürühu, birbirlerine saldıran gladyatörler gibi atıldılar yaya geçidine. Ellerindekilerin ağırlığıyla manevra kabiliyetini kullanamayan Bidar, omuzlardan omuzlara çarpa çarpa karşıya vardığında hâlâ yaslanacak, ağılayabilecek bir omzu yoktu. "Siz hepimiz gideceksiniz. Herkes yerini bulacak.... Saat ilerliyor..." Deniz kenarındaki kaldırımdan evine doğru yürüyordu. Yürüyordu, ellerinde poşetler. Ağır. Güneş. Koltuk altından sağ koluna doğru bir damla ter aktı. Bidar gıdıkladı. Yanından geçen kadına elinde olmadan gülümsedi. Yaşlı kadın, sansar gibi sırttı. Bastonunu yere vurdu, torbasını sağ elinden sol eline aldı, bastonunu sağ eline geçirdi. "Herkes rüya görecektir, rüya." Bidar'ın aşıl tendonuna yanlışlıkla aldığı düşündüğü darbenin geleceği bastonun sağ ele doğru seğırtişinden belliydi. Düştü. Poşetler her yana dağıldı. Yaşlı kadın büyük altından gülerken, kösedeki kuruyemişçiye girdi. Döndü. Aldı parasını, çıkarken Bidar dizlerinin üzerinde sebzeleri, meyveleri toplamaya çalışıyordu. Erguvan Hanım diğer yöne döndü. Balıkçılar, kalabalığın gürültüsünden kaçışan balıkların yuğukludana evden getirdikleri öğle yemeklerini yiyorlardı. Herkes birbirininkinden biraz. Güneş. "Herkes yatacak. Herkes uyuyacak." MünkirCan hızlı ve seri arabasıyla âlemlere bir an önce yetiştirmek için sahil yolunda son sürat seğırtiyordu. Bidar'ın poşetleri yola kadar yayılmıştı. "Sebzeler, muz kabuğu ve cam kırıkları..." Döndü. "Herkesin bir rüyası var mı? Herkesin yatacak bir yeri var mı?"

"Boyacım..." Üçüncü tur bitti. Kız yorulmuştu. Döndü. Daha kalabalık bir yere gitmek için ayaklarındaki kara suyu boya teknesine boşalttı. Baktı, cebinde 5 lira, daha çok çalışmak lazım bugün, belki gece de gül satardı. Kırmızı güller. Dalögle. Günlerden Pazartesi, belki biraz öncesi. "Birazdan yine gece gelecek. Herkes yatacak." Baston kapının önünde tıkladı. Mazhar, Erguvan Hanım'ın gelişini zaten sokağın başından beri duyuyordu. Bütün gece çekirdek çitleyişini de, aman yarabbi! Müteyakkız pazar yerine yönelmek için kestirmeden köşeyi döndü. Karşısında kendisini aynı evde 23 çocukla beraber kalmaya zorlayan, her akşam kazandığı paraya kurusuna kadar hükmeden Peyker ablası duruyordu. Güneş. "Perdeleri açın, bakın." 'Çabuk bana para ver!' Müteyakkız bugün bu saatinde Peyker ablasını karşısında görünce bir aksilik olduğunu anlamıştı. Telaşlandı. Koştı. Döndü. Tik tak... tik tak tik tak tikkat... "Vakit geçiyor."

Kapı açıldı. İçeri Metruke hemşire girdi. Mor. Dalgündüz. Günlerden Çarşamba, olmayabilir. Hezeyanlarını dindirmek, geceleri sanrılara bağırmasını, onlarla konuşmasını engellemek için her akşam gelip iğnesini yapardı, Mekruhe hemşire. Döndü. Mazhar uyuyordu. Metruke hemşire, Mazhar'a yaklaştı, saçlarını okşadı. Karşıdaki ayna gözüne çarptı. "Dışarıda güneş var, güneş. Perdeleri açın, bakın." Uyuyan adamın yanına uzandı, sıcağıttı. Sonunda o da biraz uyuyabilecekti. Sıcağıttı. Güneş. Döndü. "Herkes uyuyacak. Herkes rüya görecektir, rüya."

Gece gündüz, gündüz geceye döndü. Mazhar uyandı. Kalktı. Yukarıda Erguvan Hanım çekirdeklerini çitlemekte. Dışarı çıkmalıydı. Sessizlik onu beklerdi, sabah kadar. Bidar'ın sesini duyduğuna yemin edebilirdi. Döndü. "Siz hepimiz gideceksiniz. Herkes yerini bulacak." Erguvan Hanım penceden Mazhar'ın gidişini seyrediyordu. Mazhar'ın bunun farkında olduğunu farkında bile değildi. Sansar gibi sırttı. Gündüz kulaklarına inanmazdı. Yolum karışındı kulakla bakkala girdi. Bir paket sigara ve bir şişe kırmızı şarap aldı. Ucuz, gayet ucuz. Bandırma vapuru kalkmak üzereydi.

dan bakan bakkalı kadın, önündeki çekirdek dolu tasan bir avuç çekirdek aldı. Çitledi. İçini ayrı bir kaba ayırdı, kabuğunu önünde serili gazete kağıdına fırlattı. Döndü. Bastonuna baktı. Gece. Bir ürperti, üşüme geldi aniden. Mazhar'ın kulakları sonunda duyamayacak kadar uzaklaşmıştı. Yürüyordu. Döndü.

"Saat ilerliyor." Tik tak.... tik tak tik tak tikkat... "Vakit geçiyor." Birazdan bitirmesi lazım. "Birazdan yine akşam olacak. Birazdan yine gece gelecek. Herkes yatacak. Herkes uyuyacak. Herkes rüya görecektir, rüya." Herkes bu gece rüya görecektir, güya. "Siz hepimiz gideceksiniz. Herkes yerini bulacak.... Herkesin yatacak bir yeri var mı? Herkesin bir rüyası var mı? Dışarda güneş var, güneş. Perdeleri açın, bakın!"

Güneşe bakar yüzleriniz, gözlerinizin içine bakamazsınız da... "Perdeleri açın, bakın!"

LÜGAT:

Bidar:	Uyanık, uyumayan.
Dalgündüz:	Güpegündüz.
Derviş:	1. Mecaz Alçak gönüllü ve her şeyi hoş gören kimse. 2. Yoksulluğu, çilekeşliği benimsemiş kimse. 3. Zooloji Kirlangıç balığının pek küçüğü. Baklagillerden, eflatunla kırmızı arası renkte çiçek açan, güzel bir süs ağacı (Cercis siliquastrum)
Erguvan:	Öğleden bir iki saat önceki zaman.
Kaba kuşluk:	Öğleye yakın zaman.
Koca kuşluk:	Günün sabahla öğle arasındaki bölümü
Kuşluk:	1. Bir şeyin ortaya çıktığı, görüldüğü yer veya kimse. 2. Sıfat Bir iyiliğe erişmiş, erişen (kimse).
Meczup:	1. Tanrı aşkıyla aklını yitirmiş kimse. 2. Aklını yitirmiş, deli
Mekruh:	1. İğrenç, tiksindirici. 2. İslâm dininde, dince yasaklanmadığı halde yapılmaması istenen.
Menkibe:	1. Din büyüklerinin veya tarihe geçmiş ünlü kimselerin yaşamları ve olağanüstü davranışlarıyla ilgili hikâye. 2. Olağanüstü olaylarla ilgili anlatı
Metruk:	1. Brakılmış, terk edilmiş 2. Kullanılmayan.
Molla:	Eskimiş Büyük bilgin.
Münkir:	1. İnkâr eden, kabul etmeyen. 2. Tanrı'nın varlığına inanmayan.
Müşkülpesent:	1. Güçbeğenir. 2. Bir işi yapmamak için türlü bahaneler uyduran.
Müteyakkız:	Uyanık, tetikte, sak.
Pervane:	1. Geceleri ışık çevresinde dönen küçük kelebek 2. Döndüğünde bir mekanizmayı işleten bir eksene dikey olarak bağlanmış, iki veya ikiden çok kanattan yapılmış alet
Pervane balığı:	Ay balığıgillerden, 3 m boyunda, görünüşü balık başına benzeyen, kuyruk yüzgeci hilal biçiminde olan, Akdeniz'de yaşayan bir balık türü, kamer balığı (Mola mola).
Peyk:	1. Uydu. 2. Sıfat Bir başkasına bağımlılığı olan.

Cezmi Ersöz'e mektuplar

Şebnem Atılgan

"Beni kalabalık sandınız... Evimde hiç güneş batmaz diye geçti aklınızdan... Oysa ben çoğu kez bana gelen mektuplarınızı kadardım. Evimde güneşim çok battı. Mektuplarınızın içindeki sevgi ve merhametin ışığıyla çok gece geçirdim. Yalnızlıktan ölecek gibi olduğum anda tekrar tekrar okuduğum o mektuplar beni sabaha çıkardılar..."

Cezmi Ersöz, duygusal anlatımı ile her zaman etkilemiştir okurunu... Bu, bilinçli bir 'etki'dir çünkü yazanın duygusal duruşlarında hep 'gerçekler' gizlidir. Ersöz, açık kurgu oyununu 'gerçek' üzerine kurar. Bütün metinlerinin bir ucuca şiirsel bir anlatım, bir ucuca bu toplumun sıkışmış noktaları-gergin anları-politik yaklaşımları ve okurunun bir kendini bulup, bir kendini kaybettirir 'an'larvardır. Cezmi Ersöz'ün dünden bugüne yazını, Türkiye'nin panoramasını çizer; çizgiler ağır duygusalıkları ile pembeden çok gridir. Gridir, çünkü mizah dergilerine bunca ağır duygusallığı sığdırmak sanırım ancak gerçek ile hayal arasında ya da bir diğer deyişle kurgu ile kurgu dışı arasında o ince çizgi de durmayı başarmakla ilgilidir. Tıpkı Cezmi Ersöz'ün yaptığı gibi.

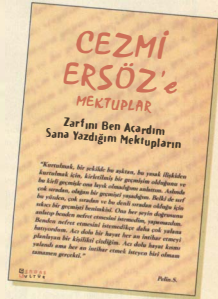
Kimsesiz İncelikler Ülkesine Mektuplar

Ersöz'ün yeni kitabının adı *Zarfını Ben Açardım Sana Yazdığım Mektuplar*'ın... Sadece adı bile bu incelikli metinleri anlatmaya yeterli. Hüzünlü metinlerle karşılaşacağımı bile bile okumaya başlıyorum kitabı. Üç, beş mektubun ardından, dönüp Ersöz'ün sözlerine göz atı-

yorum yeniden... "Neredeyse son on beş yılını bu mektuplarla geçti. Bu on beş yılda tam yedi ev değiştirdim. O binlerce mektupla birlikte bir evden başka bir eve taşındım. Köllerce mektup sanki boşuna bir hayat sürmediğimin kanıtı gibiydi..." diyor yazar. "Elimde öyle bir imkânım olsaydı da sizleri, yani bu kimsesiz incelikler ülkesinin insanlarını bir araya getirebilseydim diye çok düşünmüşümdür. Kim bilir, bu buluşmalardan ne ebedi dostluklar, ne sonsuz aşklarıyaratılır... Bu görevi bir biçimde web sitemde yapmaya çalışıyorum. Ama bu bana yetmiyor. Bana yıllardır yazılan yaklaşık on beş bin mektubu bir araya getirip yayımlamak da aklımdan hiç geçmedi değil. Her birinden tek tek izin alıp da mektupların sonuna telefon numaralarını ve adreslerinizi yazıp, işte size ülkeniz ve insanlarınız, demek ne muhteşem bir şey olurdu. Ama bu sadece bir ütopya... Hep düşünülen ve düşündükçe anlam kazanan bir ütopya... adım adım yaklaşılabili bir ütopya..."

Cezmi Ersöz *Zarfını Ben Açardım Sana Yazdığım Mektuplar* ile bu ütopyasını hayata geçiriyor.

Yaklaşık on beş bin mektubu tek tek

okuyan yazar, içlerinden kırk beş-elli tanesini seçerek oluşturmuş bu kitabı. "Bu seçimi yapmak inanır benim için çok güç oldu. Keşke hayat beni bu seçimi yapmak zorunda bırakmasaydı..." diyor mektup seçimleri için...

Kitabın adına gelince... Sorunun cevabını yine yazara bırakalım: "Bu kitabın neden böyle bir isim koydunuz diye sorabilirsiniz bana... Uzun yıllar önce, çok aşık olduğum bir kadına yazdığım mektupları onu görmeye yanına gittiğimde yine ben okumak zorunda kalmıştım. Çünkü mektuplar eline hiç ulaşmamıştı. Orayı çoktan terk etmişti. O duyguyu unutamam. Sanki ona değil de kendime mektuplar yazmıştım."

Zarfını Ben Açardım Sana Yazdığım Mektuplar'ın bir başka özelliği ise yazarın diğer metinlerine nasıl hazırladığına dair ipuçları taşıyor olması... Sanırım önsözün sonuna eklenen paragrafta da Cezmi Ersöz aynı şeyi söylüyor: "... Aslında çoğu yazımı ben böyle yazmıştım. Kendime yazdığım bu mektuplar size ulaştı. Yıllar sonra anladım ki ben kendimi kendime anlatırken aslında sizi sizce anlatmıştım."

lyi okumalar

POLONYALI YAZAR OLGA TOKARCZUK TÜRKİYE'YE GELDİ!

Olga Tokarczuk, Polonyalı bir kadın yazar... Yazarın, Türkçe'ye çevrilen ilk romanı olan "Gündüzün Evi Gecenin Evi", Griekdi Yayınları aracılığıyla yayımlandı. Yazar, 21 - 24 Nisan arasında Türkiye'li okurlarla buluştu; Polonya Konsolosluğu'nun kendisi için düzenlediği kokteyle katıldı.

Polonya edebiyatının keşfi:

Olga Tokarczuk

Polonya Sulechow doğumlu olan Tokarczuk, Varşova Üniversitesi'nde psikoloji eğitimi aldı. Walbrzych'de yaşayan yazar, Junk ekolüne bağlı bir psikolog, aynı zamanda felsefe ve doğa üstü bilgiler konusunda da bir otorite olarak kabul ediliyor.

Polonya edebiyatının son yıllardaki büyük keşfi olduğu, hem kritikler hem de okurlar tarafından kabul edilen Tokarczuk, başta Polonya Yayıncılar Birliği Ödülü ve Koscielski Ödülü olmak üzere bir çok ödül kazandı. Nike Ödülü'nü de aday gösterildi.

Tokarczuk, edebiyat yeteneği, hikâye etme tekniği olan felsefi derinliğe sahip, zevk ve bilgi zenginliği açısından olağanüstü özelliklere sahip bir yazar. Sözcüklere güveni ve tasvir yeteneği ile varoluşu yorumlarken, duygusal güzellikleri tarihi olayların dehşeti ile birleştirebiliyor ve ruhsal olanla gerçeküstü olanı, anılarla unutulmak istenenleri bir arada kullanıyor. Dolayısıyla Tokarczuk'un kitaplarında üç müşteriye özellik ortaya çıkıyor: Analitik sanatında mükemmeliyet, şiirsel tasvirler ve sonsuzluğu anlamayı amaçlayan metafizik bakış açısı.

Yazarın Türkçe'ye çevrilen

ilk romanı:

Gündüzün Evi Gecenin Evi

Silesia adını taşıyan bölge, 1945 yılına kadar Alman İmparatorluğu'nun bir parçasıydı. Ancak 1946 yılında Yalta ve Potsdam konferanslarında Müttefikler, Polonya sınırını daha batıya çekme kararı aldılar. Pek çok Polonya vatandaşı, doğuya verilen topraklardan ayrılarak daha önce Alman toprağı olan batıya göçmek zorunda kaldı. Göç edenler, tahliye edilen Almanlardan kalan

ev ve araziler verildi. Bu tarihi durumu tüm ayrıntılarıyla değinildiği *Gündüzün Evi Gecenin Evi*, güneybatı Polonya'da, Silesia'da geçer. Roman, içinde zorunlu göçle birlikte, aşk, ölüm, den, insanı ilişkiler gibi birçok temayı barındıran etkileyici bir metin. *Gündüzün Evi Gecenin Evi*, yazarın, bilge Marta'nın ve çevrelerindeki insanların ve hatta ölmüş yaşamış kişilerin duyguları, düşünceleri, rüyaları, inançları, dramaları, kendilerini kendi içlerinde arayışlarını dile getiriyor.

Olga Tokarczuk, *Gündüzün Evi Gecenin Evi*'nde birbirinden kopuk ancak sonuçta birbirini tamamlayan olayların, yürek titreten, felsefe yükümlü anlatımı ile okurun karşısına çıkıyor.

ORKUN UÇAR

Epik-Fantastik Yazdı

Orkun Uçar bu kez de Asi ile okura bir Türk epik fantezi kitabını sunuyor. Asi on iki kitaptan oluşacak "Derzulya" serisinden "Habis Üçlemesi"nin ilk kitabı. Roman, Altın Kitaplar aracılığıyla okurla buluşuyor.

Asi, bütünüyle hayal gücüne dayanan, fantastik kurgu kalıpları içinde kabul edebileceğimiz bir eser ama içindeki strateji ve entrika yapısı ve kurgu dokusuyla tüm okurları içine çekecek bir destan. Öykümüz, şeytana tapma ayinleri sırasında şeytandan daha tehlikeli bir varlıkla tanışan, ondan aldıkları güçle modern dünyayı yıkarak büyünün ve canavarların hükümünde yeni bir diyar kuran grihavarileri anlatıyor. *Derzulya* adı verilen bu diyar irili ufaklı pek çok krallığa ve beyliğe bölünmüş, ama asıl yönetim grihavariler elinde. Ölümsüz havarilerimiz krallar ve beyler, kraliyetler, kraliyetler, kraliyetler misali oynayarak, sonsuz yaşam-

dan duydukları can sıkıntısını dağıtıyorlar. Havarilerden biri, eski modern dünyada acımasız bir seri katilken, oldukça ilginç bir sebepten iyiliğin tarafına geçmeye karar verince işler doğal olarak karışıyor. Kötülerin güçlerine denk güçlere sahip olan kahramanımız, diyarın sayılı iyi karakterlerinden destek alarak yüz yıllarca sürececek bir savaş başlatıyor. Öykü de bizlere bu savaşın tarihini ve bugünü anlatıyor.

Seri katilken iyiliğe geçen ve Grihavarilerin ezeli düşmanı olan bu karakterin ilginç bir özelliği annesi İngiliz, babası Çanakaleli bir Türk olması. O: Patrick Sarp Gray

DAN BROWN'DAN

İhanet Noktası

Ünlü yazar Dan Brown, *İhanet Noktası* ile okuyucularını çok gizli ulusal keşif dairelerinden kuzey kutbunun devasa katmanlarına ve oradan da tekrar Beyaz Saray Batı Kanadı'nın buram buram güç kokan koridorlarına taşıyor. Bilim, tarih ve politikayı harmanladığı ünlü romanı *Melekler ve Şeytanlar*'dan sonra, Brown hiçbir şeyin görüldüğü gibi olmadığını anlatan her köşenin ardından şaşırtıcı sürprizlerle dolu müthiş bir gerilim romanı ile bir kez daha okurları ile buluşuyor. *İhanet Noktası*, ustaca yazılmış müthiş bir gerilim romanı.

Oval ofisin yeni sahibinin kim olacağı belli değildir, ama Başkan, Beyaz Saray Gizli Servis analizi Rachel Sexton'u, bu yeni buluşun gerçekliğini kanıtlaması için Milne buzuluna gönderir. Karizmatik bilim adamı Michael Tollan ve uzmanlardan oluşan bir ekip eşliğinde Rachel akla hayale gelmeyen ve tüm dünyayı korkunç ihtilaflara sürükleyecek bilimsel bir sahtekarlığı ortaya çıkarır.

Rachel, Başkan'la iletişim kurmadan önce, Michael ile birlikte ölümlük görev gücünün saldırısına uğrar. Gerçeği gizlemek uğruna hiçbir engel tanımayan esrarengiz bir güç kırıcı ve suikastcılardan oluşan özel ekip onları ortadan kaldırmaya çalışmaktadır.

Ekibin, ölümlük olduğu kadar ıssız bir ortamda canlarını kurtarmaya çalışırken, hayatta kalabilmek için tek bir umutları vardır: Bu korkunç tuzağın perde arkasında kimin olduğunu bulmak. Gerçeği öğrendiklerinde ise akıllara düğünlük veren bir ihanet ile karşılaşacaklardır.

RUH ÜŞÜMELERİ

Yazıp yazmamak arasında gidip gelmeleri oynuyorum bu akşam. Bu karanlık oda, bu buğulu camlar aynı gözlerim gibi: Puslu...

Bütün yanlışlarımı, kalbimi, kendimi, kısacası sen... Bütün gözden kaçmış ayrıntıları düşündüm, elden geçirdim bir kez daha. Hani bir yerde işlem hatası yapıp tekrardan pişman olmayalım diye. Ama bütün toplama ve çıkarma işlemleri senin gitmeni, benimse burada kalmamı söyledi bana. Duyguların en uç noktalarından en yaşanmazları çekip aldık hayattan. Hatta süsleyip püsleyip astık duvarımıza bir şaheser yapmış gibi. Şimdi ben; pek az rastladığım, arayıp da bulamadığım "keşke gitmeseydi" dediğim insanlardan birini 9:15 treninde unuttum. Ve o da gitti... Acıları, mutlulukları, kederleri dolu dolu yaşadığım hayatımın dönüm noktasını kendi ellerimle yazdım. Aslında itiraf ediyorum, biraz da ben istedim böyle olmasını. Ve şimdi kendi kazdığım çukurdan kurtarılmayı bekliyorum...

Cam kırıklarına basıyorum, hayatımın izdüşümlerini tutuyorum... Ve biraz da seni düşlüyorum yürürken, iki damla gözyaşı döküyorum arından. Ben acı çektiyerek öldürüyorum insanları. Acı çektiğçe büyüyör çünkü çiçekler, yaşamla ölüm arasındaki çizgide ne hayatlar gördüm ben, ölüm bir addı sanki üstlerinde. Herkes öleceğini unutmış gibi duyardı... Tüm gerçekler yalan oluvermişti bir an. Ve perde göründü.

Şimdi bir meleğin iyiliği kadar temizim. Gerekless, yersiz duygusallıklara takılmıyor artık yüreğim.

Ve şimdi, şu an ne gelmeni, ne de orada kalmanı istiyorum. Adressiz mektuplar ulaşır mı sahiplerine? Sadece bunu bilmek istiyorum...

Ben Seray Özbiçer

BENDEKİ...

gözlerinde, sallanan salıncakta: ben.
acı bir sorgu koydun.
bende olmayan sendekine yok saydın.

tutup gözlerimi
korktum!

akıp gidecek büyük sudan
korktum..

yaslandığım bir kayadan
korkarak gelen sese
bak(!)

: "mumlar toplanmışlar bir araya,
her zamanki bekleyişle
ağlaşmışlar ayakta..."

elimde yosun sürüntüsü kokusu..
ama şimdi, yurdumun kokusu
uzak!

•en ağlayanı ben seçtik...

renk sert kara-yeşil idi.

teşekkür ederim zamanınız için.
bu benim kendim için önemli çok,
güzelleşeyim ki... önemli bu. Bi de
bu benim ilk adımım... mutluyum zaten.

Burcu Mai Ünat

Genç Eleştirmenler Sempozyumu Altıncı Kez Yapılıyor

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü'nün bu yıl altıncısını düzenlediği Genç Eleştirmenler Sempozyumu, 9-10 Mayıs 2005'te yapılacak. 2000'den bu yana her yıl düzenli olarak yapılan sempozyumda bölümün yüksek lisans öğrencileri, Türk edebiyatının çeşitli dönem, tür ve konularıyla ilgili araştırmalarını izleyicilerle paylaşıyorlar. Bu yılki sempozyumdaki sunuşların büyük çoğunluğunda roman türünün Tanzimat sonrasında 150 yıllık serüvenine odaklanılacak. Sempozyumda üstünde durulacak romanlar şu yazarlara ait: Adalet Agaoglu, Dr. Sevim Asimgil, Muazzez Tahsin Berkand, Halide Edib Adıvar, Reşat Enis, Safiye Erol, Fatma Aliye Hanım, Füzruzan, Hovhannes Balıkcıyan, Esat Mahmut Karakurt, Aziz Nesin, Kemalettin Tuğcu ve Tahsin Yücel. Etkinlikte Oktay Rifat ve Turgut Uyar'ın şiirlerine odaklanan çalışmalara da yer verilecek. Bütün dinleyicilere açık olan sempozyum, Bilkent Üniversitesi, Merkez Kampus, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, FFB 05'te saat 10:00- 16:00 arasında yapılacak.

KANAT ALIŞTIRANLAR

Anđan Özer

Recep Şener

Bu limanda bekliyorum seni

Bu limanda bekliyorum seni
Yokluđunu yüklenmiş gemiler geçiyor
Sıklıkla adınla oynuyorom boyunca
Güvenilir beyazıyeryapıyorum adınla

Akşam iyice yaslandı şehir
Epeyce uzadı bir adamın gölgesi
İşte bu gelen son gemidir
Yokluđun inme sebari

Gökmen Uz

Sürgün

Sürgün haritalar
Göstermez doğduđun köyleri,
Göstermez ilk gülüşünü coğrafyan
Gözyaşları sulanmıştır.
Islak bir bilinmezdir gelişin
Kurumamış topraklardan...

Ve zamanın dışıydı bakışlarım,
Geldiğin günüyazmaz
Takvim yaprakları,
İlk gülüşün de yazılmamıştır!
Ağlayışların yazılır Şubat'a,
İsyanların gibi...

Ve zaman dışıydı sesin,
Göstermez yelkovan geldiğin anı,
Şubat yazar haykırışlarımı,
Gidişin yazılır Şubat'a.

ÜRÜN GÖNDERENLER:

Ferdi Uçar - İzmir, Ali Ekber Coşkun
/ Sezen Zahirolu / Ramazan Erbek /
Veli Uğur / Mehmet Kurtulmuş /
Yusuf Saraç / Recep Şahin / Hüseyin
Erer - İstanbul

DEĞERLENDİRME:

Hasibe Özdemir / İzmir: Vakit geçirmeden yükü diline çalışmanız gerek. Anlatım derinlikli olmalı. Okur kendi içsel konuşmasıyla yükücünün içsel konuşmasını böylelikle birleştirmeli diyorom. Sevgiyle.

Atilla Ayata / Kadıköy: Sevgili Atilla, şiiri bırakmak da bir erdemdir. İnsan-daki mekanik dil yetisi kimilerinde dilbilgisel kırılmalarla uğrar. Kişinleri şiirsel bulur. Buna aldanmamalı. Dünya-ya devam. Onda daha iyisin, bu açık.

Piro / Isparta: Sevgili rüum kullan-
nan arkadaşımız, tam bir "hisli duygular"
metni kaleme almışsınız. Eziklik içinde
kimlik arayışı konusunda size dayanışmacı
duygularınız gönderiyoruz. Yazı yazmaya
devam ederseniz, böyle olmaz, kesin. Duygularınız
sahici, onlarasözümüz olamaz, ama üslup,
deyimlerindeyse "keko" tarzı. Samimi
duygular koruyarak yeni üslup bulmalısın.
Bulacağında, çünkü acılısın. Dostlukla.

Seray Özbiçer / Manisa "Gereksiz,
yersiz duygusal kılara takılmıyor artık
yüreğim" diyorsun, ama takılıyor.
Okuduğun yazarlardan ilk ikisi ile sonuncusunu
karşılaştı, aralarındaki farkları üzerine düşün.
Her yazar önce "duygusal" denizini geçer, sonra
"duyarlılık" adasına çıkar, orada da "duyarlılık"
kalesi vardır. Gençsin, zamanın var.

Talip Nacar / Adana: Talip kardeşim,
kusura bakma ama içimi kararttın. Mistikaçılımlı felsefi laflar ediyor-
sun, iri laflar. Bu çile dolu birtarzdır,
psikolojiyi bozabilirsin, kendine dik-
kat et. Daha doğrusuk kendine bir "baht
sigortası" edin. Latinler ona "securus
azar" der. Bu bahar ve yaz başkaku-
malarla değerlendirebilir. Seferis oku, Pab-
lo Neruda oku. Hayat sevinci, zevki, in-
celiği, coşkusu ile hembal ol birazda.
Göreciksiz, aynı tarzı daha iyi yazacaksın.

yeni **Harman**
'DA BU AY

Nihat Genç

SORULMADIK SORU KALMASIN...

LeMan'ın oluşturduğu bu tavırda, şöyle bir öngörü vardı bizde; şövalye yazar yok. Şövalye yazar olmadığı için LeMan'ın yaptığı bu şövalyelik çıyan görüyor karşısında.

Sabah Gazetesi Yazarı Emre Aköz SAİD NURSİ BİR FİLOZOFTUR!

Serdar Paktin YALNIZLIĞIN ZİHNİ VE GERÇEĞİN ÖTESİNDE KRALLIK: HENRY DARGER

Sütçüler'den medya geçti! BELEDİYE BAŞKANI HÜSEYİN MÜFTÜOĞLU, MEDYA TUFANI SONRASI DURUMU ÖZETLEDİ: "ALLAH KİMSEYİ MEDYANIN ELİNE DÜŞÜRMESİN!"

Oktay Taftalı
**FİTNE
ALETLERİ**

Kaan Sezyum
**GÜNAHI
NEYSE
VERELİM**

filtrersiz hususi kokulu

bol dumanlı gazeteniz

Karnaval

M.R. Lovric / İnkılâp
Yıl 1782. Venedikli bir tüccar ailenin on üç yaşındaki kızının banyodaki çıplaklığı bir kedi tarafından cezbedilir ve kız kendini efsanevi çapkın Casanova'nın kollarında bulur.

Mezopotamya Sürgünü

Ferzende Kaya / Alfa
Abdûlmelik Fırat Kürt sorunu çözümü için çok önemli ve ağırlıklı bir insan. Bunu herkes biliyor. El üstünde taşıyıp görüşlerinden yararlanılması gerekirken, en layık olmadığı muamelelere tabi tutuldu. Bir gün gelecek Abdûlmelik Bey gibilerini mumla arayacağız.

Mehmet Ali Birand
Abdûlmelik Fırat, da ima banışı desteklemiş, genç yaşından itibaren parlamento görev almış, Türkiye'yi yöneten dört yüz elli kişinin arasına girmiş, her zaman kardeşliği ve demokrasiyi savunmuş, bu ülkenin ve Kürt halkı-

nın sembollerinden olmuş bir isim.
Ahmet Altan

Heykeller Sevişir mi

Mehmet Altan / Can Yayınları
Altan, bu kitaplarda güncel yazılarını değil de, on yıl öncesinin evrimini, hem de Türkiye'de yaşanan değişimleri sergiliyor. Heykeller Sevişir mi'deki yazılarda 'sol' kavramından demokrasinin değerlerine, Türkiye'de ordunun etkisinden laikliğe, Özal'dan Gorbacov'a, Sivas olaylarından Saddam'a, bilgi toplumu düşüncesinden İkinci Cumhuriyet önerisine kadar pek çok konuya değiniyor Altan.

Aşık hava Sineması

Hilmi Yazıcı/ Yom Yayınları
'demek istediğim sevgili anlamım sana bir türlü yakıştıramadığımdan mıdır nedir denizin bu gürültüsü üstüne devinen gül müdür nedir dil balıkları... mırıldandıklarım'

Hayat Tutulması

Piraye Şengel/ Altın Kitaplar
Çok katmanlı bir yeni roman... En alta İstanbul'un eski ve yeni sahipleri... Buna paralel, şehrin eski sahiplerinden yaşlı bir kadın ve oğlu Rifat'ın ülkenin bulunduğu durumu yansıtan acı hikâyeleri. Şehirde tutunmaya çalışan Serdar ve ağabeyi Hüseyin'in yine ülkenin diğer uçtaki iç acı hikâyeleri...

Rüzgârın Gölgesinde

Carlos Ruiz Zafon/ Altın Kitaplar
"Mizah unsurları taşıyan tarihi bir roman, ama... her şeyden önce trajik bir aşkın öyküsü... kalbin gizemini ve kitapların büyümesini eşsiz bir biçimde dile getirirken, son sayfasına dek gerilimi de aynı tempoda tutuyor."
La Vanguardia

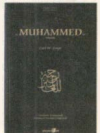
Osmanlı'da Seks

Murat Bardakçı/ İnkılâp Kitabevi
Cinsel sağlıktan bahseden ve aşk tekniklerini anlatan 'bahna-me'ler, Nasreddin Hoca öykülerinin cinsellik temeline dayalı ilk versiyonları, 17. asır İstanbul hamamlarında olup bitenler, Osmanlı eşcinsel edebiyatı, cinselliği konu alan şarkı güfteleri ve eski İstanbul'un artık pek bilinmeyen özel hayatı... Hepsi, bu kitapta bir arada.

Hız.Muhammed'in Yolunda

Carl W. Ernst
Avrupa ve Amerika'nın büyük bölümünde, yakın geçmişinde, yakın sayılır trajedisi sebebiyle İslamiyet hakkında artan cehalet ve şüphe vardır. Öte yanda ise, Müslüman ülkelerde, İslâm'ın lisasını kendi korkucu kitlesel hareketlerini haklı göstermek üzere kullanan aşırı uçlar mevcuttur. Bugün dünyamızda, karşılaştığımız durumdan şaşkına dönmüş, Batı medeniyetlerinin dışında olarak sınıflandırılan fanatik ve iddia ettiği vehile yahye ait vizyonunu paylaşmayan yüz milyonlarca Müslüman yaşamaktadır. Terörist faaliyetlerinden nefret eden, aynı zamanda da ülkeleri üzerinde yürütülmekte olan yeni sömürgeleştirme etkinliklerine karşı koyan büyük Müslüman çoğunluğu tarafından daha ne kadar acı ve ıstırap çekilecektir?

6

Edebiyattan önce hayat var

Mayıs 2005

arka sokak

Nafer Ermiş

RAHAT BIRAKIN KADIN RUHUNU

ÇİĞDEM KOC

KÜSKÜN DÜNYALILAR

GÜLCİN AKÇAY

'DOSTOYEVSKI' ÜSTÜNE**İKİ BE**

ÖZLEM CAN ÜGÜRSAL

SANDALYELER

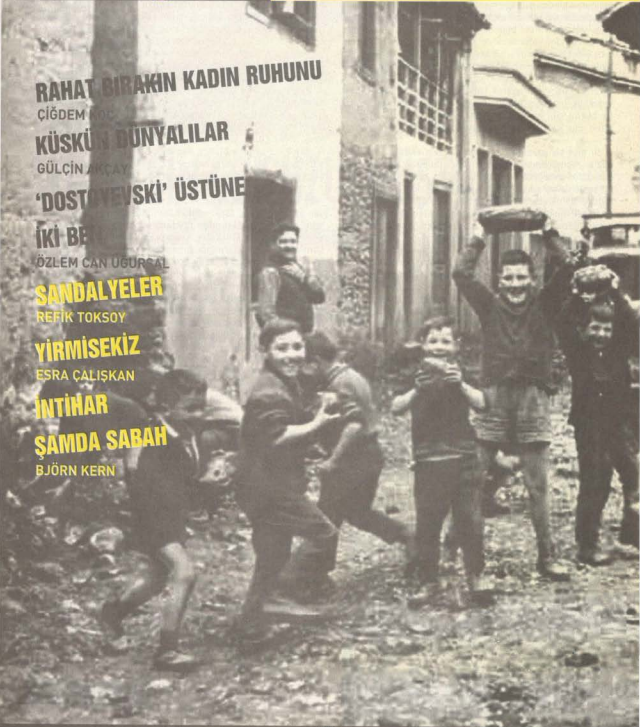
REFİK TOKSOY

YİRMİSEKİZ

ESRA ÇALIŞKAN

İNTİHAR**ŞAMDA SABAH**

BJÖRN KERN

RAHAT BIRAKIN KADIN RUHUNU

Kadın Ruhundan Anlayan Duyarlı Erkek Yazarlar'ın duayeni Ahmet Altan'ı çok büyük bir tehlikenin beklediğini ve tahminin sallanmakta olduğunu öğrenene dek bu yazıyı yazmak aklımın ucundan bile geçmemişti. Kendisi yeni yayınevinde eski yazılarının tekrar basılmaları meşgul olduğundan yeni kitap yazmaya fırsat bulamıyordur doğal olarak. Ama kadının ez zamanı ruhunu rahat bırakmaya hiç niyeti olmayan bazı erkekler uyumuyor bu arada. Zaten ne der atalarımız, su uyur düşman uyumaz. Erkekler uyurken bile uyanıktır. Şimdi, Ahmet Altan'a bir iyilik yapıp onu bekleyen tehlikeden kendisini haberdar ederek Türk Edebiyatı'nın taşsız kralına yalakalık yapmaya başlayabilirim. (Kendisi bunun karşılığında benim gibi bir faniyle akşam yemeğine çıkmak isterse bunu onur kabul edeceğimi bilmesini isterim.)

Bir gün bir gazetenin günlük magazin ekinde Sinan Akçyüz'le yapılan bir söyleşiye okuyunca bu erkek milletin rahat durmayacağından ve biz kadınlara karşı sürdürdükleri amansız savaşta asla ateşkes yapmayacaklarından bir kez daha emin oldum. Sinan Akçyüz'ün ikinci kitabı çıkmış. Aman ne güzel. Sinan Akçyüz kim? Eskiden gazeteciymiş, Şimdi kadın ruhundan anlayan kitaplı yazar kademesine terfi etmiş. Reklama girmesin diye ismini veremeyeceğim ve gerçekten de sinir bozucu bir isme sahip ilk kitabını da, ikinci kitabını da okumuş değilim. Bu sebeple kitapla ilgili herhangi bir şey yazacak kadar densesiz olmadığımın kitap içeriği hakkında bilgi veremeyeceğim. Sadece yazarın beyanını dikkate alarak ikili ilişkiler üzerine bir kitap olduğunu söyleyebilirim. Canımız isterse gidip alır okursunuz. Benim işbu yazıya yazma sebebim, sayın yazarla yapılan söyleşideki talihsiz sözlerdir.

Okuyucusu olan kadınlar kendisine diyorlarmış ki: "benim yazacağım kitabı yazdın. Bir erkek olarak kadın ruhundan bu kadar net olarak bahsetmeniz bizi çok şaşırttı. Gerçekten bu anlamda kadın ruhundan anlıyorsunuz" Demem edelim. Kendisi bunu beyindeki bir odacıkta bulunan gözlem deposuna borçluyum. Ayrıca televizyonlardaki programlardan kadın kadının kurdudur sonucuna varmış ve tüm çıplaklığıyla bunu ortaya çıkarıyormuş kitabında. Kitap kadın-erkek ilişkileri üstüneymiş ve bu kendisinin uzmanlık alanıymış. Ve sıkı durun kendisinin ciddi bir ilişkisi yokmuş. Niye? Çünkü yazarımız "... kendine güvenen, ilişkileri olan ama sadece bir tek kez aşık olan erkek ..." statüsündeymiş. Bu ve buna benzer bir sürü çokleyli peşpeşe okuyunca haklı olarak tansiyonum çıktı. Yuh artık.

Ey kadın!! Düşüğümüzü şu hale kafanı kaldırıp bir bak-san artık diyorum. Etrafındaki kadınlarla birlikte olup, onların etinden ve sütünden faydalanmayı ihmal etmeyen ama bu yaşadığını ilişkiden saymayarak kendini her türlü sorumluluktan kurtardığını zanneden adamlar, üstüne bir de bu konuda kitap yazarak açık açık bizimle alay ediyorlar, farkında mısın? Kadın ruhundan anlamak konusunda gösterdikleri bu aşırı çaba nereden kaynaklanıyor, hiç düşünüyör musun acaba? El atmadıkları bir tek ruhumuz kalmış. Şimdi kendilerince buraya da girdiler ve yapmak istedikleri tek şeyin ortalığı dağıtıp tüm kırillerini oraya bu-rayaya attıkları sonra kapiyıp çekip gitmek olduklarından da zerre kadar şüphem yok. Kendi ruhlarında yazmaya, anlatmaya değer bir şey bulamadıkları için mi kadın ruhuna dadandılar acaba? Yoksa bunu kullanıp daha çok satmak kolaylarına mı geliyor? Kendisi, her ne demekse, ciddi bir ilişkiye sahip olmayan bir adamın kadınları tanıdığını, ruhlarını anladığını iddia etmesi ve bir de bunları yazması ve daha ötesi kitap haline getirip satması nasıl bir ironidir? Ve bir de gazetelere böyle demeçler vermesi artık bu cüretin nerelere vardığının bir göstergesi midir?

Ahmet Altan bu işin duyanıdır demiştik. Ama hakkını vermek gerekir, hiçbir zaman ortaya çıkıp da "ben kadın ruhundan anlayan bir yazarım, yerim yatarım kadın ruhunu" dememiştir. Kendisi sadece yazmıştır. Bu sebeple bir an önce yeni ve gerçek bir eserle ortaya çıkıp artık bu duruma bir dur demesi gerekmektedir. Yoksa kadınlar kendilerine yeni bir ruhdeş seçmekte bir an olsun tereddüt etmeyecekmiş gibi görünmektedirler. Aslında çuvaldızı kendimize batırırsak, bu yazarlar gerçekten var mıdır yoksa onları birtakım kadınlar ve yine birtakım sebeplerle mi var etmektedirler. Yoksa kadınların hâlâ daha kendilerini anlayan duyarlı erkeklerin varlığına inanmaktan vazgeçmemek için birtakım kahramanlar yaratmaktaki çabası haklı bir çaba mıdır? Bu soruya evet cevabı verememi haklı çıkartacak Ahmet Altan gibi gerçek edebiyatçılar biraz olsun içimizi rahatlatmaz mı? Sizce Ahmet Altan bir akşam benimle yemeğe çıkar mı?

Çiğdem Koç

Küskün Dünyalılar

1
İçinden oyamadığı yükünü
Hacmi kadar suya sokuyordu
Kollarının arasında
Ha babam boşluk akıyordu
Çok düşünmüştü ama çok
Karıncalar cansız bir beyin taşıyordu
İnanmazsınız..
Filmleri düşündü-lor peynirlerini-zenci şişman
güzel bir kadının ağzındaki kuş ötüşünü düşündü-
şemsiyeleri-polis üniformalarını- yoğun bakımları-
serumları-sigara jelatinlerini-dünyanın tüm ev
terliklerini-düşündü
-Yani bir tren?
...Trenleri düşündü...
-Yok be bir kovboy!
...Kovboyları düşündü...
Düşündü hepsini..
Karıncalar, sessizce yuvaya götürürken
Göğüs kafesini.

Bir kadın
Karanlık bir suda
Kendini çürütüyordu.

2
Şimdi ben seni ne yapayım?..
Dünyacığım, canım, birtanem..
Dallarını sevdim
Tesadüflerini, bal damlayan ağızları
Şaraplarını sevdim onlar beni sevmeseler de
Park çiçeklerini sevdim, efendiliklerini
Bir güzel ağlayanlarını
Cehennem masallarını, cennet iştahlarını
Beş parasız adamın vapurdaki gülüşünü sevdim
bedavadan
Ama ben şimdi seni ne yapayım
Canımın içi, kalbimin pırlıtısı
Dünyam..
Bari bırakır mısın bizi
O kadınla, şu çürüyen, belki diğerleriyle
Birlikte beni
Şöyle ağız tadıyla ölmeye

3
Bir kar yağsın beyaz ve sessiz
Ağırlıksız yuvarlakça
Gülümsesin bizden bir şeyler
Koca koca adamlara
Bırak şimdi, eikonu gülsün
Gülsün evrenin kahrkahalarıyla
Didinen tüm terli adamlara

Anlatamıyorum.
Misal su nasıl kaldırıyorsa bir yapracığın masum
yükünü,

Öyle kaldırsın ölüm bizi yukarılara
Bir kar yağsın sessiz... bahar dallarına
Kalabalık topluluklar ama.
Saydam bedenler topluluğu
Çünkü öğrendik sayende
Maşherden değil,
Yalnızlıktan gelir ölüm korkusu

Şöyle cemi cümle bahtsızlar
Buluşsun bir bulutla mesela
Mor bir gezegen de olur, farketmez
Desin biri 'ben yoksuldum, sütün tadını aşağıda
unuttum
Öteki başlasın 'ben yolcuydum habire, varamadım
kimbilir nerelere
Gülüşerek,
Başka biri 'tktılar beni bir hapse, gün saydım
şimdiler gelsin diye
Kıkr kıkr pür neşe

Biz artık ölek hep birlikte
Bir demet çiçek dökse gariban çiçekçim üstümüze
Çiçekçim
Çiçekçim,
Çiçekçim,
Dün-ya'm...
İzin verir misin bize?

Gülçin Akçay

'Dostoyevski' Üstüne

(...) Dostoyevski'nin sanatsal gözlemleme sürecini şeytani olandan ayırmak mümkün değildir. Öteki sanat bilime dayanıyorsa, onunki de kara sanattır. O deneysel kimyayapmaz, tersine gerçek simyasını yapar, astronomi değil ruhun astrolojisiyi yapar. O soğuk bir araştırmacı değildir. Hummalı bir sanncı olarak gözlerini hayatın derinliklerine bir kabusa diker gibi diler. Ama onun sıçramalı vizyonları o düzenli gözlemlerden daha eksiksizdir. O toplamaz, ama her şeyi sahiptir. Ölçmez, ama ölçüsü yanılmaz. Kaçınca tehisleri görünüşün ateşinden esarengiz nedeni bulur çıkarır, şeylerin nabzını bile tutmadan. Onun bilminde kahince bir rüya bilgisinden bir şeyler, sanatında büyüü bir yan vardır. Sihirbaz gibi hayatın kabuğu içine sızar ve onun tatlı, güldürücü özünü içer. Bakışlıher zaman onun kuşkusuz her şeyi bilen varoluşunun derinliklerinden, şeytani doğasının ilğinden ve kemiginde çıkar ve hakkilikte, gerçeklikte bütün gerçekleri aşar. Mistik bir şeyden beri şeyi içeren idrak eder. Dünyayı Faust gibi kavrayabilmesi için bir işaret yeter. Bir bakış hemen bir resme dönüşür. Uzun çizimler, uzun uzun detay işçiliğine ihtiyaç duymaz. O büyüleyici çizer. Bu realistin büyük kişiliklerini şöyle bir gözlerimizin önüne getirelim: Raskolnikov, Al-yoza, Fedor Karamazov ve Meşkin, hepsi de muazzam bir netlik ve canlılıkla gözlerimizin önünde durmaktadır. Peki onları nerede betimleyebiliriz? Bir çeşit çizgisiz özetle belli üç satırdasılıyetlerini şöyle bir çiziyor. Onlar hakkında adeta bir hatırlama sözcüğü vererek yüzlerini dört ya da beş basit cümleyle anlatıyor, hepsi bu. Yaş, meslek, elbise, saç rengi, göz görünüşü, bütün bu kişi betimlemesinin söze önemli unsurları stenografik bir kasıtlı tutuluyor. Ama bu kişilerin her biri nasıl da kanımızda her kişi kayınyor. Bu büyüü gerçekçiliği tutarlı bir naturalizm (isteksiz tasvirleriyle karşılaştıralım. Zola çalışmaya başlamadan önce kişilerin bütün bordsunu (İstibenzleri bir özet) çıkarır, ayrıntılı bir tescire (bu tuhaf belgeler bugün hâlâ mevcuttur) hazırlar, romanlarının eşşinden içi ri adımı atan herkese bir pasaport verir. Boyun-nu ne kadar uzun olduğunu tam tamina ölçer, ağzında kaç dişinin eskik olduğunu not eder, yanaklarındaki çizgileri sayar, sert mi yumuşak mı diye sakalını yoklar, cildindeki her bir siviceye bakar, tırnaklarını içer, insanlarının sesini, nefes alışlarını bilir, kanlarını, kalıtsal özelliklerini, kusurlarını araştırır, gelinlerini öğrenmek için banka hesaplarını araştırır. Sadece dışardan ölçülebilecek her şeyi ölçer. Ama kişiler hareketi geçmez onları bir bütün olarak görmek imkânsızlaşır, sanatsal mozaik birlerce parçaya ayrılır. Artık yaşayan bir insan değil, onun ruhsal bir silüetidir.

O sanatın hatası işte tam buradadır: Fransız naturalistleri romanın başında kahramanlarını sakın sakın ayrıntılı bir şekilde betimlemeler, onlar adeta ruhsal uyku halindedir: Bu yüzden resimleri sadece yazarsız, aslına sadık olu maskeleridir. Ölüyü, figürü görürüz, ama içindeki yaşamı göremeyiz. İşte tam da bu naturalizmin bittiği yerde Dostoyevski'nin o muazzam naturalizmi başlar. Onun kişileri ancak uyarılmış, tutku dolu, aşırıya varılmış haller içinde şekillenir. Diğerleri ruhu bedenlen yola çıkararak ortaya koymaya çıkarırken o bedeni ruhtan yola çıkararak oluşturur: Onun kişileri ancak tutkudan yüzleri kasıldığında, gözleri duygudan ya

şardığında hayat bulur, burjuva hayatının maskesi, ruhun katılığı üzerlerinden kalktığında canlanır onun resmi. Ancak kişilerinin içi kor gibi kaynadığı zaman geçer Dostoyevski eserinin başına, onları şekillendirmek için

Dostoyevski'deki betimlemelerin başlangıçtaki karanklık ve bir parça gölgemsi çizgileri o halde tesadüf değil bilincidir. Onun romanlarına karanklık bir odaya girer gibi girer insan. Sadece silüetler görür, belbelirsiz sesler duyar, bunların kime ait olduklarıntam olarak anlamaksızın. Ancak yavaş yavaş alır ve keskinleşir göz: Rembrandt resimleri gibi derin bir alacakaranlıkta çıkan ince, ruhsal bir akışkan insanların içini aydınlatmaya başlar. Ancak tutkuya kapıldıklarında tam olarak işığa çıkarlar. İnsanlar Dostoyevski'de görünür olabilmek için önce kor gibi yannmalı, ses çıkarabilmek için sinirli kopacak kadar gerilmeli olmalıdır: "Ona sadece ruhun etrafında bir beden oluşur, sadece bir tutkunnetrafında görünür." Ancak şimdi, adeta ısıtıldıkları için, kanlarındaki o tuhaf humma durumu başladığı için -ki Dostoyevski'nin bütün kişileri ruhiyurunu birerhumma durumudur, onun şeytani gerçekçiliği harekete geçer, ayrıntıler içindeki o büyüleyici ay başlar, ancak şimdi en küçük bir hareketi bile dikkate alır, gülümsemeyi deşer, karmaşık duyguları köstekbedeliklerine sürünerek girer, düşüncelerinin bütün izlerini bilincişşinin gölgeler ülkesine kadar takip eder. Her hareket plastik gibi şekillenir, her düşünce kristal gibi berraklaşır ve kovalanan ruhlar dramatik olana ne kadar çok dolansız içlerindeki ateş o derece artar, varlıkları o derece saydamlaşır. Özellikle anlaşılacak, öte tarafa ait, marazi, ipotize, esrik, saralı haller Dostoyevski'de klinik bir tehisin kusursuzluğuna, geometrik bir şeklin konturlarına ulaşır. Artık en ince nüans bile belirsizleşmez, keskin duyulardan en ufak bir kıpırtı bile kaçmaz: Tam da orada, diğer sanatçıların başarısız oldukları ve adeta doğaüstü bir ışık tarafından gözlerinin kamaştığı, bakışlarını çevirdikleri yerde Dostoyevski'nin gerçekçiliği en somut haline ulaşır. İnsanın imkânlarının en son sınırına ulaştığı, bilimin neredeyse aklını kaybettığı ve tutkunun suça dönüştüğü bu anlar aynı zamanda onun eserindeki en unutulmaz yönleridir. Raskolnikov'un görüntüsünü gözlerimizin önüne getirelim, bu durumda onu sokakta ya da odada doğal bir silüet olarak, 25 yaşında bir tıppı, şu ya da bu dışsal özellikleri olan bir insan olarak görmeyiz, tersine, gözlerimizin önünde, titreyen elleri, alında soğuk terleriyle, adeta gözlerini kapatarak cinayeti işlediği evin merdivenlerini süzülerek kama, esrarlı bir kendindengeçme halinde acılarını bir kez daha duyumsamak için maktulün kapisındaki pirincilli çalan çingini bir tutkunun silüeti belirir. Dimitri Karamazov'u sorgu sırasında görürüz, öfkeden kudurmuş bir halde, hırsından köpükler saçarak deli gibi masayı yumruklarken. Dostoyevski'nin kişiliklerini her zaman en yüksek uyum halinde, duygularının son haddinde capcanlı olarak göreriz. Leonardo'nun o muazzam eskizlerinde bedenin grotesk yanlarını, fiziksel olanın biçim sızıklarını, alışılmış biçimlerin dışına çıkıktları yerde gösterdiği gibi Dostoyevski de insan ruhunu tasma anında, adeta insanın kendi imkânlarının en son sınırından eğilip aşağı sarktığı anlarda yakalar. Her tür denge, her tür aherikten nefret ettiği gibi ortalama durumlardan da

nefret eder: Sadece sıra dışı olan, görünmez olan, şeytani olan çekeronun sanatsal tutkusunu, hem de gerçekçiliğin en dış sınırlarına kadar. O alışılmaması olanın benzersiz heykeltıraşı, sanatın tanıdığı hassas ve hasta ruhun en büyük anatomikcisidir.

Dostoyevski'nin, insanların derinliklerine girenken kullandığı enstrüman sözür. Goethe her şeyi bakış yoluyla gösterir. O -bu farkı en iyi ifade eden Wagner olmuşur-, bir göz insanıdır, Dostoyevski ise kulak insanı. O ilk önce insanlannın konuştuğunu duymak, onları konuşmak zorundadır, ki biz onları görülebilir olarak duyumsayalım. Mereşkovski bu iki Rus yazar hakkındaki dihanıye analizinde oldukça belirgin bir şekilde şunu söyler: Tolstoy'dağor'duğümüz için işitiriz, Dostoyevski'de ise işittiğimiz için görürüz . Onun insanlann konuşmadıkları süreç gölgeler ve lemurlardır. Sadece söz onları ruhlannı yeşerten bir çiğ damlası olur. Tartışmalarda iyice sinirlir, ruhsal uykularından uyanırlar ve daha önce de dediğimiz gibi, sadece duyank, tutkulu insana yöneliktir Dostoyevski'nin sanatsal tutkusu. Ruhun kendisini anlayabilmek için önce sözü onlann ruhlardan çıkarır. Dostoyevski'deki, detaylara o şeytani, keskin psikolojik bakış nihayetinde kesintisiz bir hassas işitmeden başka birşey değildir. Şöz dizimi sembolik, dil yapısı karakteristiktir, hiçbir şey rastlantısal değildir, her yanda kesilen hece, her sıçrayan ses gerekliliği ta kendisidir. Verilen her ara, her tekrar, her soluk alır, her kekeleme önemlidir, zira sadece söylenen sözün altında duyulabilir bastırılmış ya tonları. Ruhun bütün gözi uyannı konuşmayla seze dönüşür. Dostoyevski'deki konuşmalarda tek tek bireylerin sadesce söylediklerini ya da söylemek istediklerini değil, aynı zamanda söylemediklerini de biliriz. Bu ruhsal dinlemenin dihanıye gerçekçiliği istisnasız olarak, sözün en esrarengiz hali üzerinden geçerek, sarhoşça saçmaların baktık benzeri yüzüne, kanatlarını, sara krizinin soluk soluga kalımsı esimesine, yalancı bir kafa karışıklığının çalılıkıranıgider. Kaynayan konuşmanın buharının ruh şekillenir, ruh yavaş yavaş kristalleşerek bedenioluşturur. Bir farkında varmadan, sözün buğusundan, konuşmanın esrarlı dumanından konuşanın görüntüsü bedensel bir resim halinde yükselmeye başlar. Diğerlerinin gayretli mozaikler-

Stefan Zweig

İki ben

Öykü

İle, renklerle, çizimlerle, sınırlandırmaları elde ettikleri bu resim onda bir saniye olak sözden doğar. Dostoyevski'nin kahramanları konuşmaya başlar başlamaz hayalimizde resimleri canlanır. Dostoyevski onların grafik olarak çizmekten rahatlıkla vazgeçebilir, çünkü onun konuşmasısirasında biz de hipnotize edilmiş gibi sanırlar görmeye başlarız. Bir örnek vermek istiyorum. "Budala"da, patolojik bir yalancı olan yaşlı general, Mişkin'in yanında yürürken ona hatıralarını anlatır. Yalan söylemeye başlar ve giderek yalanlarının içine dalar ve sonunda tümüyle batar. Konuşur, konuşur, konuşur. Sayfalarca sel gibi akar yalanlar.

Dostoyevski onun duruşu hakkında tek bir satır bile yazmaz, ama anlatıklarla, sendelemeyle, duraklamalarıyla, sinirli hareketleriyle onun Mişkin'in yanında nasıl yürüdüğünü, yalanlarına nasıldolandığını hissedebilir, kafasını kaldırıp nasıl baktığını, ona inanıp inanmadığını anlamak için prensi yan gözle nasıl izlediğini, nasıl yürürken birden durduğunu, prensin onun sözünü kesmesini nasıl umutla beklediğini görürüm. Alnında oluşan ter damlacıklarını görürüm, başlangıçta heyecan içinde olan, ama giderek korkuyla kasılan yüzünü görürüm, sonra dayak yemekten korkan bir köpek gibi içine büzüldüğünü görürüm ve nihayet yalancı generalin bütün sıkıntısını kendi içinde hissedip ve bastıran prensi görürüm. Bunları anlatmış mıdır? Hayır, tek bir satır bir yazmamıştır bu konuda, ama tutkuya parlayan yüzündeki en küçük bir kırışıklığı bile görürüm. Dostoyevski'nin sırrı (arkamın) konuşmanın bir yerlerinde saklıdır, ses tonunda, hecelerin duruşunda; bu anlatım sanatı öylesine büyüleyici ki, herhangi bir dile yapılan aktarımda karşılaşılan en kaba kayıplar bile onun kişilerindeki ruhsal salınımları engellemez. Dostoyevski'de kişilerin bütün karakteri konuşmasının ritminde gizlidir. O dahiyane sezgisizle bunu genellikle minik bir ayrıntıyla, bazen tek bir heceyle sıkıştırır. Fedor Karamazov Gruşenka'yı yazdığı mektubun zarfına kadının adından önce, "Küçük Pilicim!" diye yazdığından kaçtan düşmüş hovardanın yüzünü görebiliriz, pis dişlerini ve aralanından sızıp sinsice gülen dudaklarından akan salyalan görebiliriz. "Ölümler Evinde Anılar"daki sadist binbaşının mahkumları sopayla döverken "Hey bel, Hey bel!" diye bağırışında, bu küçükçe apostrofun içine bütün karakteri sığmıştır, alev alev yanan bir görüntüyü, soluk soluğa bir hırs, ateşşakan gözleri, kıpkırmızı olmuş yüzü, köttül hazın soluk soluğakalmasını görürüz. Silvi bir olta işnesi gibi duygulara batan ve bizi yabancı deneyimlerini içine sürükleyen bu gerçekçi ayrıntılar Dostoyevski'nin en seçkin sanat araçlarıdır ve sezgisel gerçekliğin programı naturalizm üzerindeki en büyük zaferidir. Dostoyevski bu ayrıntıların keskinlikte çarçur etmez. Diğerlerinin yüzlerini koydukları yer or bir tane koyar, ama uzak gerçeklerin bu küçük, zalim ayrıntıların şehvetli bir incelikle önümüze koyar, tam da en yüksek esriliğin anında, en az beklediğimiz bir noktada bizi şaşırtır. Amansız aylele hiç durmadan sarhoşluk kupasının içine yeryüzü zehrinde damıllar koyar. Çünkü onun için gerçek ve hakiki olmak demek, romantik ve duygusal bir etki bırakmamak demektir. (..)

Stefan Zweig - Üç Bilyü Usta
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2005

Yorgunum.
Çok.

Ofisten çıkıyorum. Yürümeye başladım.

Sanki günlerdir kapatıldığım bir hücreden bir yolunu bulup da kaçmışım gibi bir rahatlama duygusu sarıyor bedenimi. Nasıl ki her kaçak, yakalanma ihtimalinin tedirginliği ile hiçbir zaman tam olarak rahatlayamazsa ben de öyleyim. Üstelik benimkisi her sabah kendimi bilerek kapattığım bir hücre. Yakalanma ihtimali değil beni ürperten, her sabah o kapana gireceğini bilmenin sıkıntısı. Her sabah.

Bu sabah
ve
yann
ve
ondan sonraki sabah...
ömrümün her sabahı.....

Mevsimler benden habersiz değişiyor artık. Ne zaman güneş açtı, ne zaman bahar geldi farkında bile değilim. Üstümdeki kazak fazla geliyor, adım adım terliyorum. Terlemekten nefret ederim ama bugün hoşuma gidiyor. Bedenimdeki bütün gözenekler tek tek hissediyorum. Her gözünken minik bir ter damlası çıkıyor. Minik ter damlaları birleşerek büyüyor büyüyor ve yavaşça ayağımın dibinde toplanmaya başlıyorlar. Tanırım ne çok terlemişim!!!!!! Minik damlaların toplamından iri bir su birikintisi oluşuyor. Eğiliyorum yavaşça, su birikintisinde kendi yüzümü görüyorum. Aksim benimle konuşmaya başlıyor. Ama ne dediğini duyamıyorum. Biraz daha eğiliyorum. Su birikintisindeki ben benimle konuşuyor. Ama ben, benim ne dediğini anlayamıyorum. Eğil. Biraz daha eğil. Hayır olmuyor. Benim bana bağırdığını hissediyordum ama Allah kahretsin duyamıyorum. Bir panik duygusu sarıyor her tarafımı. Ne söylüyordum ben bana? Bunu öğrenmem lazım. Benim bana ne söylediğini duyamıyorum!!!!!! Yere otuyorum. Bacaklarımı iki yana kurbaga gibi açarak. Yavaşça başımı su birikintisine doğru yaklaştırıyorum. Bedenimin öne doğru yaptığı hareket karnama, kaslarıma baskı yapıyor. Çişim var. Kimseden utanacak sıkılacak halim yok, çişimi düşünecek halim de. Kendimi rahat bırakıyorum. Oturduğum yerde önce sıcak, sonra ılık, sonra da ıslak bir

halde kendi çişimle sarılıyorum. Hem farkındayım hem de değilim. En son ne zaman altıma yaptım? Önemiyok, önemi yok, hiçbirşeyin önemi yok. Su birikintisindeki ben bana bağırma devam ediyor. Benim bana ne söylediğini duymam lazım! Kulağımı yavaşça birikintiyeye doğru yaklaştırıyorum. Şeytan minarelerinin içinden gelen uğultuya benzer bir ses duyuyorum. Uğultu gitgide artıyor. Bacaklarımı kurbaga şekline yana açmış, öne doğru eğilmiş otuyorum. Uğultu o kadar şiddetleniyor ki, su birikintisini hareket ettirmeye başlıyor. Önce yavaş sonra da gitgide hızlanarak dönmeye başlayan suda bana bağırın bari görüntüsü dalgalanıyor ve tam yitip gitmek üzereyken anafar beni içine çekiyor. Dönüyorum. Dönüyorum. Dönüyorum. Kendi etrafımda, suyun etrafında. Birikintinin dışından bana bakan ben, benim etrafımda. Her şey dönüyor. Dünya dönüyor. Midem bulaniyor, görüntüler, sesler birbirine karışıyor. Sular ağızımdan burnumdan giriyor. Kendi terimi içiyorum. İçtikçe çişim geliyor. Kendi terimi içiyorum.

Birden anaforum tam ortasından bir el çıkıyor. Can havliyle o ele tutunuyorum. Köküne sıkı sıkıya bağlı bir kılı cımbızla çekerek gibi, beni güçlü bir hamleyle çekip çıkarıyor bu girdaptan. Öyle bir fırlıyorum ki birikintiden dışarı, o hızla birikintiyeye bakan bana çarpıyorum. Alnım alnıma göğsüm göğsüme dokunduğu anda iki ben birleşiyoruz. Ayağa kalkıp yürümeye devam ediyorum.

Özlem Can Uğursal

Sandalyeler

Bu yılki bienal'in en dikkat çekici eserlerinden biriydi. İki bina arasındakı boşluğa, üst üste yığılarak sıkıştından yüzlerce tahta sandalyeden oluşan o eserin tam önünde duruyordum. Ne ifade ediyordu benim için? Bienal büyük bir sanat etkinliği şüphesiz ki, böyle bir etkinlikte yer aldığına göre önemli bir eseri, öyle olmayı, kendimi anlamayazordum. Sokaktaki bir çok insanın benim gibi hiç birşey anlamadığını düşünüyordum, peki ya anlayınlar kimlerdi ve ne anlıyorlardı? Tam bu noktada sanat eserini anlamak için belli bir bilgi birikiminin yanı sıra, o konuya dair, daha doğrusu o sanat dalına dair bir şeyler de bilmek gerektiği, o sanat alanın kendi kriterleri içinde, sanat eserini değerlendirmek gerektiğini düşümeğe başladım. Peki neydi bu sanat eserinin kriteri, konusu ya da amacı neydi? Bilmiyordum. Sadece ben mi? Belki de çoğu insan bilmiyordu. Peki bu ülkede yaşayan bir birey, belki sanatla biraz daha iç içe bir insan olarak bilmem gerekir miydi, bilmi miydim. Bir müziyen anlıyor muydu? Hep yaptığım gibi beğendiğim, örnek aldığım insanları onları anlamayacağımı, nasıl bulduğum sorulduğunda ne cevap vereceklerimi düşündüm. Cumburşakanı ne düşündürdü, ya da Aziz Nesin ya da Nażım. Bilirler miydi? Eleştirirler miydi? Bilirler miydi? Sanat o kadar geniş bir alana yayıldı ve o kadar çok dala ve hatta alt dallara ayrıldı ki... takip etmek mümkün değil. Kendi vücudunu kesip biçip boyayarak sanat eseri haline getirenler var, hiçbir fikrim yok onlar hakkında. Olma- mı? Herkes en fazla kendi ilgi alanındaki sanat ürünü hakkında eleştiri yapabilir, diğerleri hakkında az da olsa bilgi sahibi olmaya çalışır, bütününi moziğine uleştirmeye çalışır bu şekilde, paletine bir renk daha ekler. Ama eleştiri yapabilir mi bilemem. Ama eleştiri yapmak da değildi belki, sanatçı esere bakan kişiyi kendi hayatına göre bir şeyler çıkarmasını istiyor. Bunu yapmaya çalıştım. Ne hissediyordum o yığılmış sandalyelere bakınca. Numan açmak, kelimeler dökmek ne kadar derin, ne kadar hassas ya da ne kadar bilgi sahibi olduğumu mu gösterecekti? Kalabalıklan- anlamaya çalışıyor olabilir. İstanbul'da belki ilk akla gelen. Karma- şa ve üst üste yığılan yaşamlar. Birbirinin içine girmiş, birbirine mutlak bir noktada destek veren hiyerarşik olmayan bir iktidarlar ağına da anlatıyor olabilir. Çünkü sandalye bir konum, bir iktidar- dır neticede. Belki ben, koltuğuna tutkalla yapıstırılmış politikacıl- arın bol bulunduğı bir ülkede yetiştiğim için böyle düşünüyör- dum. Ama sadece politika da mıydı iktidarlar; sevgimizle, ailemiz- le, topluma daha kendimize olan ilişkilerimizde yüzlerce iktidar söz konusu değildi miydi? Bunlar iç içe girmemiş miydi? Birbirine bağlı değildi miydi? Öyleydi. Ama hâlâ sandalyelerin bahsettiği şeyin bu olup olmadığını bilmiyordum. Basitçe trafik sorununu anlatmak istemiş belki de. Ya da masa nerece sorusunu sorması istiyordu? Önce masayı aramalı, bulmalı, sonra onun imgelediği şeyi ve sonunda da sandalyenin gizemini çözmeliydi. Yığılmış sandalye- ler... ne anlatıyor olabilir ki? Artık, bir şey ifade etmeli mi, bilme- li miyim bilmemeli miyim, kim biliyor ki gibi sorulardan uzaklaşmış, sanat alanının sınırların kendime kaldırmış, cinsel organının gi- zemini çözmeye çalışan bir çocuk gibi yığılan sandalyelerin anlami- ni düşünüyordum. Belki o da tıpkı cinsel organ gibi tek başına bir işe yaramıyordu. Bu kadar kompleks bir şey olmadığın düşünüp uzaklaştım bu fikirden ama 'sandalye ve masa ilişkisi' benim 'cinsel organ ilişkisi' tezime uyuyordu, diğerini bütününiy ama orada ol- mayan bir şey olabilir tüm soruların cevabı, bunu da göz ardı etmedim. Peki ya yirmi birinci yüzyılın tüketim toplumuna imgesel bir eleştirisi ise bu eser. İçimiz boşaltıldı, kim olduğumuzun önemi yok, yığılan statüler, meslekler topluluğunuz sadece diyorsa. Tüke- tildik ve atıldık, bir çöp gibi üst üste yığıldık, kimiksiz kaldık di- yorsanız. Küreselleşme adı altında değerlerimiz yok edildi, etniğimiz- den, kökenimizin kohanlık, oysa dünya bu kavram ortaya atıl- madan önce de küre değildi miydi, illa silleşmemiz mi gerekiyordu, önümüzde çıkan tüm değerleri kökünden söküp yerlebir mi etmemiz gerekiyordu, diyorsa. Birlerce şey düşünüyordum art arda. Fikirler bir kum saatinde akar gibi akıyordu aklımın bir yanından diğer ya- nına. Tek tek, tane tane...

Biz sizin üzerinize yeterince oturduk, şimdi rahat koltuklanmız

var, artık siz ne yaparsanız yapın denilip bir köşeye atılan, unu- tulan, öteki dünya halkları anlatılıyorsa ya. Unutulan insanlar ve atıl- mış sandalyeler paralel geldi bana, küreselleşme adı altında kültür- lerin üst üste yığılıp anlaşılmaması ve değersizleşmesi de. Cinsel organ mevzuu da burada devreye giriydi hemen; o sandalye, ma- sası ve özgünlüğü ile güzeldi. Orada olmadıy, bir masayla birlik- te, bir insanı anlamlandırmalıydı. Tıpkı bir halkın tüm kökenleri ve özgün kültürü ile güzel olması ve toplumunu anlamlandırması gibi. Ama burdaydı işte, atılmış, yığılmıştı, diğer kendine benzerlerle bir- likte... İnsanların anımsı, değersizleşmiş diğer sandalyelerle birlik- te, üst üste duruyordu.

Bunun yanında evde tek bir sandalyem bile yoktu ve orada du- rup bu kadar düşümenin tek nedeninin bu olduğu şüphesi ak- lımdan bir an bile çıkmadı. Bir tanesini yürütsem, evrensel bir sa- nat eserine zarar vermiş olacaktım küreselleşme ama bir sandalyem olacaktı artık. Evde boş duran masam anlamlanacak ve yazarken bel ağırsından tutulacaktım böylece. Gözüm döndü bir anda, sa- nat topluim için değil miydi? Ben de o toplumun bir parçası idim ve o sandalye benim için orada duruyordu bu şekilde düşününce. Kimseye fark ettirmeden alıp eve götürmeli bir tanesini ve bel ağı- rlarımdan kurtulmalıydım. Hem diğer açıdan yanı 'sanat sanat için- di' anlayışına da uyuyordu düşündüğüm. Ben o sandalyeyi yine sanat yapmam için yanı yazmak için kullanacaktım. Üstelik vefa bor- cumu ödemek için yine onun hakkında bir yazı yazacaktım. Ben masumdum. Her şey sanat içindi. Görevimi yerine getirmiş, onu an- lamış, değerlendirmiştim. Geriye tek bir şey kalıyordu.

Bu sanat eserinin bana sunduğunu almak ve böylece sanatsal sorumluluğumu yerine getirmek.

Proudhon'u gördüm sandalyelerin arasında, sinsice gülüyordu bana. Bir sandalyenin üzerine fırçayla irice bir şeyler yazıp bana doğru çevirdi: "Mülkiyet hırsızlıktır"

Sloganları yankılanıyordu aklımda, 60'larda seattle'da bağırılan- nın sesi yükseliyordu: "Sokak tiyatrosu değil, sokak tiyatrodur za- ten". Ve ben bir oyunun içindeydim. Kendim yazıp, kendim yöne- liyordum. Tarihi kaynaklarım, geçerli filozoflarım ve sloganlarım. Bu- do o sandalyeyi almak için. Aklımın içindeki sesler durmuyordu. Bu- kowski'yi gördüm bir ara sandalyenin birinde otururken, elindeki bira şişesinden bir yudum alıp gülümsedi:

-Al artık şü kahrolasica sandalyeyi, bok herif, sinirlenmeye baş- liyoruz.

Bu sözleri üzerine gerilmeye başladım. Yakanalarım, hiç birini açıklayamazdım bunların. "Bukowski benim tehdit etti" ya da "Pro- udhon der ki..." diyemezdim. Kanun vardı, hukuk vardı, bariz hırsız- sızdım. Hem de ne hırsız! Sanat hırsızı, eser yağmalayıcısı. Bunun kurgunun bir parçası olduğumu, benim de bir performans sanatçı- sı olduğumu da iddia edemedim, ilk omzumda da minyatür Pro- udhon'lar vardı ve durmadan aynı şeyi söylüyorlardı, Bukowski'nin sabrı taşıyordu, seattle lıru bu pantolonun uzun saçları ve kafan- dumanı bir halde üzerine doğru özgürlük sloganlanatarak ge- liyor. Ter içinde kalmıştım. Evde sandalye yoktu üstelik. Gözle- rimi kapattım ve ne yapmam gerektiğini düşündüm...

Bel ağırların dindiğinden beri yaşıyan sanat, yaşıyan bienal se- leri yankılanıyor içimde. Sandalye masasına, ben de sandalyeme kavuştum. Hak yerine ulaştı böylece, sanatçı da ulaşmak istediğı kitleye. Bana da vefa borcumu ödemek kaldı.

Yirmisekiz

gece yansına birkaç dakika kala telefonum çaldı ve alıp açmaya fırsat bulamadım sustu.

-ilginç, dedim kerime, sesim odada yankılandı, barıştı arayan.

ve uzun zamandır yoktu barış.

sakince yatıp boombtown'un bitmesini bekledim. 24 başlamadan evvel bu işi bitirmeliydim. Vorganın altında sıcağıktım. zaten bu değil miydi beni buraya bağlayan? annemle babam gelmemiştii hala, harika bir sessizlik vardı içerde, gözü kör olmayascalar hiç gelmeseler de hayatımı yaşasam, burada, böyle, benimle..

uzandım, yatağın altındaki paketten bir sigara alıp yaktım. iyi bir nefes, ve televizyona doğru boşaltış.. ekranın önünde yoğunlaşan dumanın yavaş yavaş dağılmasını seyretmeye başladım. reklamlar hemen biteceği benzemiyordu. düşünmek için iyi bir fırsat diye düşündüm. zaten ne yaparsak reklâm arasında yapıyoruz, düşünmek, konuşmak, içmek ve boşaltmak için koşturuyoruz, eee hepi topu on dakika, koş babam koş.. yirmi dakika kadar sonra bir on dakika daha var ama..

24'ü seyretmek pek rahatlatıcı değil zira kesintisiz yayınlanmasi için reklâm almış. bir saat kadar oturduğun yerde kalmaya mahkûmsun, es kaza bi telefon çalsa, bi çişin gelse ya da ayağın uyuşsa yandın, koptu gitti jack the bauer...

seyretmiyorum ben de böyle olunca, ama bugün işler farklı, ne sıcağık yatağımdan kalkmak gibi bir niyetim, ne de yeme-içme-boşaltma gibi bir derdim var, gün benim günüm aslında ya... bu barış da nereden çıktı ki şimdi?..

yatakta aniden dönüp telefonu aldım,

-ıff ne iş yaa, dedim, sesim yine yankılandı.

daha çalar çılmazacı telefonun barış. ismi ve cismi ancak bu kadar farklı olur bir insanın, kel-alaka-bir-durum."sana ihtiyacım var, konuşmak istiyorum seninle, kötüyüm..." çığınca bir sesle konuşuyordu benimle ve onu dinlemediğimi farkettim..

yusufvardı aklımda.

tam iki haftadır yoktu. zuhal olcay'ın sesi vardı kulaklarımda, ne bir ses, ne bir haber, gelmiyor artık senden, öylece kalakaldım, deli hasretlinle ben.....

-cevap versene, diye patladı kulağımda bir ses.

telaşlandım birden.sanki yüzyıl geçmişti onu arayalı. ve hâlâ konuşuyordum demek, kim bilir neler demişti, bir şimşek olup çıkti önümde, kamaşan gözlerimin ardından tısladım;

-ne istiyorsun?

ses kesildi bir an. dünya durdu. güneşe doymuştum, bir daha düşünmeyeceğimi açıklasadınyı, anlayışla karşıl, güneşin ardından "yürrüüü!" diye bağırdım." pezevenk!..." "bırkaç saatlik batıya doğru bir yolculuk sanki beni yine sana ulaştırmaz?! hiç-biriniz beiri yokluğunuzla korkutamazsınız. yok-olmanın ne olduğunu bile bilmiyorsunuz, elimle koymuş gibi bulurum hepinizil tüm varoluş-larınız benim için! siktirip gidin şimdi hepiniz, hiç birinizi istemiyorum!"

-es-ra sen iyi misin?

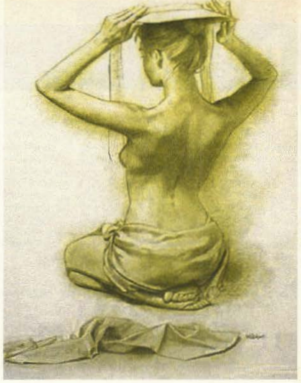
-duymadın mı beni?

-kötüyüm diyorum!!

-nerdesin şimdi, gel beni al, orkide'nin evindeyim.

-büşüşüş..

-ne de-din?... sen iyi misin?... gel beni al 'nolur, sana ihtiyacım var! çok kötüyüm diyorum, anlamıyor musun?!!....

.....

bas bariton bir sesin bu şekilde kullanıldığını duymak beni harap etti. yakışıklıydı da halbuki, boylu poslu ve esmerdi.. bir an için hayal ettim onu. bir an... sonra doğruldum. sigaranın sonunu getirdim. söndürürken kıvılcımlarsaçıldı etrafa. Televizyonun ışığı göz kırptı birden, kafamı kaldırıp baktım, hâlâ bitmemişti reklamlar.

-geliyo musun?

-tamam.

-geliyo musun cidden?

-e evet.

-..... gelince çaldır, aşağı ineyim. tamam mı?

-tamam.

-bak geliyosun di mi? oynatma bak beni!..

(seni seni... ben seni!.....)

-geliyorum barış, daha ne diyeyim, 15 dakika sonra oradayım.

-tamam, gelince çaldır ama.

-..... tamam.

-ne zaman geliyosun?

-.....

-anlamadım hayatım, ondan soruyorum.

-.....15 dakikaya. tabii telefonu kapattıktan sonra.

-tamam hayatım.

(ana-avrat-allah-kitap-yedi cet ve de sittin sülale bile paklamaz bu adamı.....)

ikna olmuştu sanırım. kapattım telefonu. Coldplay vardı şimdi ekranda, piyanoyu okşayan parmaklar ve salya sümük benzeri sıvılarla kaplı bir mikrofon. lazer ışıklan ve kolları havalanmış coşkun bir kalabalık.. yay be.. mikrofonun gittikçe boka battığını görmek pek şaşırtıcı değildi, asıl olay mikrofonun hâlâ varlığını sürdürmesi ve işlevini yerine getirmesiydi. adamın midesinde olması gerekiyordu artık aletin, yemek filli bu değilse nedir diye düşündüm. ama iyi bir müziği dinlemek için hiçbir neden yoktu.

28 yaşındaydım. iyi müzik dinler, iyi kitap okurdum. öğrenmiştim artık deneyeyanıla. bir pazar gecesi yalnız yatağımdasıcacık yatar-ken, barış için kalkmışım ayağa, gerisi sılısı puslu bir boşluktan ibaret...

Esra Çalıışkan

SÖYLEŞİ

dergilerinin yazar ve çizerleri okurlarıyla buluşuyor

Adana 11 Mayıs 2005 - Çukurova Üniversitesi Saat: 14.00

(Mehmet Çağçağ, Tuncay Akgün, Ahmet Yılmaz, Bahadır Boysal)

Ankara 12 Mayıs 2005 - ODTÜ Saat: 16.00

Mehmet Çağçağ, Tuncay Akgün, Ahmet Yılmaz, Güneri İçoğlu, Bahadır Boysal, Nihat Genç, Soner Günday, Suat Özkan, Gürcan Yurt, Kaan Ertem, Aslan Özdemir, Adnan Özer, Cengiz Akın, Melike Acar, Timur-Yunus Danış, Pelin Gökmen

ODTÜ Genç Yazarlar Topluluğu davetiyle

Eskişehir 13 Mayıs 2005 - Anadolu Üniversitesi

(Aynı kadro)

14 Mayıs 2005

Musaözü Piknik Alanı

ESKİŞEHİR'DE PİKKNİĞİMİZ VAR

Geldi bahar ayları oynar gönül yolları. Şimdi kendimizi kırı bayıra, dereye, dağa vurma zamanı. Şimdi piknik zamanı. Yaygısını, örtüsünü, dolma, zeytin, peynir ru köfte, salatalık, domat, soğan, ekmek, gazoz, leblebisini alan gelsin. İp atlıyacağız, istop, uzun eşşek, birdirbir, güvercin takla oynayıp yumurta yarışı, çuval yarışı, pijama güzeli yarışmaları yapacağız. Piknikimizde pijama giymek mecburidir, "Benim babam muhtar, ben aşort-man giyecem" diyenlerin mazeretleri kabul edilmez. Fanila kabul edilir. Pijamaların evden çıkarken giyilmesi de mecburidir.

Buluşma yeri: 1- Eskişehir LeMan Kültür önü

2- A.Ü. Yunus Emre Kampüsü önü

3- Osmangazi Üniversitesi ana giriş önü

Buluşma saati: 09.00

Ücret: 1 lira gidiş-1 lira dönüş.

(Gidiş-dönüş otobüs ücreti, 2 milyon lira.)

Eskişehir: 0.222.234 54 46

Arka Bahçe

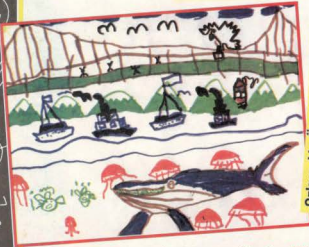
23 Nisan

Her yıl kutlanır
Coşkuya sevinçle
Büyük bir mutlulukla
Bize verilen en büyük hedi-
yedir.

Atatürk'ten
Zencisi, beyazı
Toplanır dünya çocukları
Hep el ele kol kola
Bütün çocuklar

Bugün bizim bayram
Bu bayram
Ne mutlu Türküm diyene!

**Yasemin Altınışik
(10 yaşında)**

Orkun Alp Üntü (6 yaşında)

Ege Oğulcan Kütsoy Yaş: 7

Çılgın Satıcı

O küçük bir fare. Gözleri ela, kaşları kara, küçücük dudağı kırmızı. Eeee bu kadar ayrıntıya inmeyelim artık. Bay Roberson (çılgın satıcı) onu satmayakarak verdi. İlg çekmek için de adını Zuzi koydu. Ve onu Cuma günü saat 7:00'de satışa sunacaktı. Zuzi ise satılacağını duyunca dudağını büktü, ağladı (eeee ne yapşın insan satılınca oynasın mı?). Ve Cuma günü geldi. Bay Roberson "Değerli konuklarım, sizi buraya davet et-

tim. Çünkü Zuzi'yi satacağım. (sinsice) Davetlilerden biri: "Lafı uzatma beee (terbiyesizce). Bay Roberson: "Sakin olun efendim, sakın. İnsan ilk defa bir topluluk karşısında konuşunca... Evet bu fare 951 Ytl 50 Ykr'dir. (amma da ucuzmuş canım) Bu sözü söyleyince bütün davetliler oradan çıktı. Tabii Zuzi satılmayacağını duyunca orada halay çekmeye başladı. Ve mutluluktan kalp krizi geçirip tahtalı köyü boyladı.

Berivan Dönmez Yaş: 11

Kar

Türkiye'de aylardır kar yağmıyordu. Yağmur yağıyor, güneş açıyordu. Karı sorarsanız. Kendisini kiş mevsimi yaşıyan odaya kapattı. Odada televizyon izleyip çekerdek çittatiyordu. Bugün hava karlıydı. Kar çocuklarla kartopu oynamasının sevildi. Sakar yağmur, çirkin yağmur, güzel yağmur Trükiye'ye veda ediyordu. Kimisi valizini toplarken ağlıyor, kimisi sinirinden gülcük atıyordu. Yağmurlar veda ederken kar da güçlerini toplayıp kar yağdırdı. Bei ay geçti, kar da Türkiye'ye veda etti. Kutuplara doğru tatlıe çıktı.

Mine Şen (11 yaşında)

Samanyoluna İnekler Gönderilir mi?

Bir bilmece vardır: Samanyoluna neden inekler gönderilmez? Hayır, Samanyolunu yemesinler diye değil. Uzun da hiç bir şekilde nefes alamayacaklarından. İnekler şu akvaryum gibi şeyi kafalarına geçiremezler ki. Aslında bu olayda bilimadamların da suçu var. Her şeyi yapıyorlar da neden inekler için böyle bir şey yapmıyorlar. Sonunda çılgın profesör bay Kütük Kıvıkafalı böyle bir icat yaptı. Ama ineklere değil, koyunlara. Çünkü inekler o şeyi kafalarına geçirince huysuzlanıyor. Koyunlar ise uyuyakalıyor. Yine ineklerin bir kân olmadı, ama neyse. Aradan yüzyıllar geçti. Çirince çılgın bir profesör çıkıp da inekler için böyle güzel bir şey yapmadı. E hâlâ ne duruyorsunuz? Siz de güzel bir icat yapın da inekler sevin sin, bilgilensin, hatta uzayagitsin.

Damla Ayvataş Yaş: 11

Tuna Kiremitçi'den yeni bir roman...

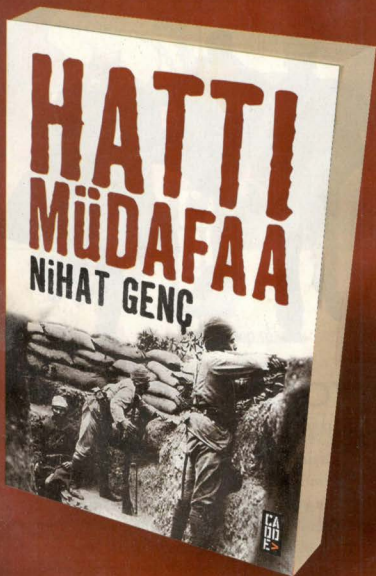

YOLDA ÜÇ KİŞİ

"Yakup, Leyla ve Halil yollarında gidiyorlardı. Onları düşsel bir kavşakta ben buluşturdum. Yol arkadaşlığı yapan bir üçlüden çok yazgıları kesişmiş üç kişi gibi geldiler bana. Tanıdığım insanlardı hepsi; içlerinde benden ve sevdiklerimden parçalar vardı. İyi anlaşıp çıkarılmalarını umuyordum başlangıçta; ne var ki onları oluşturan çizgiler netleştikçe, umduğum gibi geçimli olamayacaklarını anlamak zorunda kaldım.

İstemesem de öğrendim: yoldaş da olsalar, aynı yolun yolcusu değillerdi.."

Gündemdeki yazardan
gündemdeki konular.

CA
DD
E>

Gazete bayiiilerinde ve kitapçılarda